

Ekwo

Ndu eze

k'ẹbo

Éhazaya ezi g'e jeru iya l'agwa Balu-Zebubu

1 ¹ Tọbudu iya bu; Éhabu nwuhuepho; ndu Mówabu wata ekwefuru ndu Ízurelu ike.

² O buru teke ono be Éhazaya shi l'onuzo ulo-eli iya le Samériya kabafu bya adaa meka iphe. O bya ezia ndu-ozí; sù phẹ: “Unu jeeshikwa l'aji le Balu-Zebubu, bu agwa ndu Ekuronu g'a maru ?mu l'a-kaa mma l'iphe-a, mu mekaru-a?”

³ O le ojozi Chipfu jeru asu Elayijia, onye mkpukpu Tishibe: “Gbalihu jepfu ndu-ozí eze ndu Samériya pho je asu phẹ: ‘?Bu le Chileke ta nodu l'ali ndu Ízurelu meru g'o gude; unu nodu eje l'aji le Balu-Zebubu, bu agwa ndu Ekuronu?’ ⁴ Oo ya bu le-a; Chipfu suru-a: ‘I ti byadu agbeshi agbeshi l'iphe-azee, aka i dabyiru ono. I nwuhufutajekwa.’ ” Oo ya bu; Elayijia jeshia.

⁵ Ndu ozi ono lwaphuta azu; bya abyapfuta eze; o su phẹ: “?Denu g'o nwuru; unu lwatashjaru azu?”

⁶ Ephe su iya: “O nweru nwoke, byapfutaru anyi bya asu anyi: ‘Unu jepfu eze ono, ziru unu ozi ono je asu iya le Chipfu suru-a: ?Bu le Chileke ta anodu l'ali Ízurelu meru g'o gude i zia g'e jeru ngu l'aji le Balu-Zebubu, bu agwa ndu Ekuronu? Su-a; i ti byadu agbeshi agbeshi l'iphe-azee aka i dabyiru ono. I nwuhufutajekwa.’ ”

⁷ Eze bya asu phẹ: “?O du idu-agma; mbu nwoke ono, byapfutaru unu bya epfuaru unu iphe ono?”

⁸ Ephe su iya: “O yeru uwe, e meru leji anu; iphe, o keru l'upfu buru akpo-anu.”

Éhazaya su: “O kwa Elayijia ke Tishibe be o bu.”

Éhazaya ezi g'e je egude Elayijia

⁹Tòbudu iya bụ; eze bya ezia onye-ishi ndu ojogu ukporo labo l'iri; bya eyeru iya ndu ojogu iya ono g'ephe je egude Elayijia. Ephe rwua; onye-ishi ndu ojogu ono bya ejepfu Elayijia le mkpakponu ubvu l'eka o no; je asu iya: "Gube onye ke Chileke; eze suru g'i nyizeta!"

¹⁰Elayijia su onye-ishi ndu ojogu ukporo labo l'iri ono: "O -buru le mu bu onye ke Chileke; g'oku shikwa l'imigwe bya ekegbushia unu le ndu ojogu ukporo labo l'iri ono, unu l'ephe swi ono." Tòbudu iya bu; oku shinu l'imigwe bya ekegbushia yele ndu ojogu ukporo labo l'iri ono.

¹¹Eze byakwa ezia onye-ishi ndu ojogu ukporo labo l'iri ozo; bya eyeru iya ndu ojogu ukporo labo l'iri g'ephe je egude Elayijia. Ephe rwua; onye-ishi ndu ojogu ono su iya: "Gube onye ke Chileke; eze suru g'i nyizeta egwegwa!"

¹²Elayijia su: "O -buru le mu bu onye ke Chileke; g'oku shikwa l'imigwe bya ekegbushia unu le ndu ojogu ukporo labo l'iri ono, unu l'ephe swi ono." Tòbudu iya bu; oku ke Chileke shi l'imigwe bya ekegbushikota yele ndu ojogu ukporo labo l'iri ono.

¹³Oo ya bu; eze byakwa ezia onye-ishi ndu ojogu ukporo labo l'iri k'eto iya; bya eyeru iya ndu ojogu ukporo labo l'iri ono. Ephe rwua; onye-ishi ndu ojogu ukporo labo l'iri k'eto iya ono nyikota; bya ejepfu Elayijia; je adaa gbushi ikpere l'iphu iya; rwoahaa ya; su: "Gube onye ke Chileke; jiko gubenu ndzu mu iphe; me ndzu umadzu ukporo labo l'iri-a, bu ndu-ozu ngu-a. Gubenu phe iphe lenya nkengu. ¹⁴Lewaro g'oku shi l'imigwe bya ekegbushia ndu-ishi ndu ojogu labo pho, vuhawa uzo bya; me ndu ojogu ukporo labo l'iri iri pho, ephe l'ephe swigbaa pho. Jiko gubero ndzu mu iphe lenya nkengu."

¹⁵Tòbudu iya bu; ojozi Chipfu su Elayijia: "Tsuru iya nyize. Ba atsushi iya ebvu!" Oo ya bu; Elayijia gbalihu tsuru iya nyizeta; ephe jepfu eze.

¹⁶Elayijia su eze: "Chipfu suru-a: 'Bu le Chileke ta anodu l'ali ndu Izurelu be meru g'o gude i zia ndu-ozu g'ephe jeshiaru ngu l'aji le Balu-Zebobu, bu agwa ndu Ekuronu. Eshi ophu i meru iya nno be i ti byadu agbeshi agbeshi l'iphe-azee ono, i dabyiru ono. I nwuhufutajekwa.'" ¹⁷No iya; Éhazaya nwuhu egube ono, Chipfu shi lonu Elayijia pfua ya ono.

Jiòramu bya aburu eze nochia enya iya; kele Éhazaya ta anwutaduru nwa nwoke. O buru l'apha, kwe Jiehoramu, bu nwa Jiehoshafatu apha labo, o shi butaru eze ndu Jiuda be Jiòramu, bu iya bu nwune iya byaru aburu eze ndu Izurelu.

¹⁸Iphe ozo, nwuru nu teke Éhazaya bu eze; me iphe, o meru be e dekotaru lekwo-ako, e deshiru iphe, ndu eze ndu Izurelu megbaberu.

Chipfu ekuba Elayijia l'imigwe

2 ¹Teke Chipfu abya egude oke pherephere, l'aswore aswore kuba Elayijia l'imigwe be Elayijia yele Elayisha no l'ije a -gbel le mkpukpu

Gilugal. ²Elayijia sụ Elayisha: “Nòdukwa l'èka-a; kẹle Chipfu zikwaru mu gẹ mu je mkpukpu Betelu.”

Elayijia sụ iya: “Eshinu Chipfu nọ ndzụ g'ọ nọ iya-a; tẹme gụbedua nọdu ndzụ g'ị nọ iya-a; bụ g'ọ bụ ire-lanụ lẹ mu ta byadụ aha ngu.” Ọo ya bụ ẹphe swiru jeshia Betelu.

³Ọ bụru lẹ Betelu bẹ ọgbo ndu mpfuchiru Chileke, bu iya nụ wụ-pfutaru Elayisha bya asụ iya: “?Ị maru-a lẹ Chipfu abya ekuta nnajiuphu ngu ntanu-a?”

Elayisha sụ: “Ee; mu makwaru-a; ọlobu; unu haarọ ono.”

⁴Elayijia sụ Elayisha: “Nòdukwa l'èka-a Elayisha; kẹle Chipfu zikwaru mu gẹ mu je mkpukpu Jieriko.”

Elayisha sụ iya: “Ọo gẹ Chipfu nọ ndzụ g'ọ nọ iya-a; tẹme gụbedua nọdu ndzụ g'ị nọ iya-a; bụ g'ọ bụ ire-lanụ lẹ mu ta abyadụ aha ngu.” Ọo ya bụ; ẹphe swiru jeshia Jieriko.

⁵Ndu ọgbo mpfuchiru Chileke, bu lẹ Jieriko bya awu-pfu Elayisha; bya asụ iya: “?Ị maru-a lẹ Chipfu abya ekuta nnajiuphu ngu ntanu-a?”

Elayisha sụ: “Ee; mu makwaru-a; ọlobu; unu haarọ ono.”

⁶Tòbudu iya bụ; Elayijia sụ Elayisha: “Nòdukwa l'èka-a; lẹ Chipfu zikwaru mu gẹ mu je ẹnnyimu Jiódanu.”

Elayisha sụ: “Eshinu Chipfu nọ ndzụ g'ọ nọ iya-a; tẹme gụbedua nọdu ndzụ g'ị nọ iya-a; bụ g'ọ bụ ire-lanụ lẹ mu ta abyadụ aha ngu.” Ọo ya bụ; ẹphenebo kpochibe iya.

⁷Umadzu ukporo labọ l'umadzu iri lẹ ndu ọgbo ndu mpfuchiru Chileke tsoru phe; je apfuru ụzenya ele phe g'ephenebo pfuru l'aguga ẹnnyimu Jiódanu ono.

⁸Elayijia yefuta uwe-mgbalanu iya; bya aphukoo ya aphuko; chia lẹ mini ono; mini ono kekaha ẹbo; ọphuu wuru laa l'ibe iya ọphuu; ọphuu wuru laa l'ibe iya ọphuu; k'ophu bụ l'ephenebo ghaburu l'alị ọkponku.

⁹Ẹphe ghabuchaepho; Elayijia sụ Elayisha: “Pfuaru mu iphe, mu e-meru ngu tẹmanu l'e kuta mu kufu l'èka ị nọ.”

Elayisha sụ: “Jiko g'unme, ha gẹ nkengu ugbo labọ dụnụ mu l'ehu.”

¹⁰Elayijia sụ: “Iphe i pfuru g'e mee atsukwa l'ehu ememe. Ọle-a; ọ -bụru l'ị humaru mu mẹ Chileke kutajee mu phọ bẹ ọo-bukwaru-a nkengu; ọ -dudu bẹ ọ tọo dukwa nno.”

¹¹Noo ya; ẹphe nọdu aboshikpoephe ọja eje; a bya l'amaru; ugbo-inya, enwu ọku; mẹ inya, enwugbakwapho ọku chaa phe l'echilabo; bya ekekaha phe. Elayijia tsoru oke pherephere ono, aswore aswore ono bahu l'imigwe. ¹²Elayisha hụma iya; o chishia sụ: “Nna mu-e! Nna mu-e! Gube onye ono, bụ ugbo-inya; bya aburu ọ-gba-l'inya-ogu ndu Ízurelu!” Ọ hụma-beru iya. Elayisha ye ẹka l'uwe, o yeru l'ehu zijaha ẹbo.

Elayisha awata eje ozi iya

¹³No iya; Elayisha chita uwe Elayijia, dafuru nụ; ghakọbe laphu azu je apfuru l'onu ẹnnyimu Jiódanu. ¹⁴O woru uwe Elayijia ono, dafuru nụ ono

chia lẹ mini; sụ: “?Dẹnu Chipfu; mbụ Chileke kẹ Elayijia?” O chie ya phọ lẹ mini ono; o bukaha ebo; ophuu wuru laa ibiya ophuu; ophuu wuru laa ibiya ophuu. Elayisha ghata.

¹⁵Ndu ogbo mpfuchiru Chileke phọ, shi Jieriko phọ; mbụ ndu phọ, shi pfuru ụzenya ele pẹ ẹnya phọ; hụmaepho Elayisha; ẹphe sụ: “Unme Chileke ono, shi dọ Elayijia l'ẹhu ono dukwaa Elayisha l'ẹhu-o!” Ẹphe zefu je agba iya ndzuta; bya ephozeta l'alị l'iphu iya. ¹⁶Ẹphe sụ iya: “Lenu; anyibe ndu-ozu ngu bẹ nweru ukporo ụmadzu labọ l'ụmadzu iri, okpehu dukota. Jiko g'ẹphe jenu achọo nnajiphu ngu; g'a maru; ?Unme Chipfu pataru iya je edobe l'úbvú; ọzoo lẹ nsụda.”

Elayisha sụ pẹ: “Waawakwa; unu te ezikwa pẹ.”

¹⁷Ẹphe pfunyaaru iya ya; iphere iya dọ iya; ọ sụ pẹ: “Ngwa; unu zinaa pẹ iya.” Ọo ya bụ; ẹphe zia ukporo ụmadzu labọ l'ụmadzu iri ono. Ẹphe chọo ya abalị ẹto ophu ẹphe ta ahụmaduru iya. ¹⁸Ẹphe lwaphutaepho azu byapfuta Elayisha l'ẹka ọ nọ lẹ mkpukpu Jieriko; ọ sụ pẹ: “?Mu ta asunuru-a unu g'unu te ejeshi?”

Iphe ọhumalenya, Elayisha meshigbaberu

¹⁹No iya; unwoke mkpukpu ono bya epfuaru Elayisha sụ: “Nnajiphu anyi; lekpodapho lẹ mkpukpu-a bẹ nọkpoo l'ẹka dọ ree; ọle mini, nọ iya nọ bẹ dọ eji; tẹme ophu alị-a te emehujedu iphe.”

²⁰Elayisha sụ pẹ: “Unu jeye únú lẹ gbamugbamụ ọphúú wotaru mu.” Ọo ya bụ; ẹphe bya ewotaru iya ya.

²¹Ọ bya atugbua jeshia l'ẹnya-mini ono je agharu únú ono ye iya sụ: “Chipfu sụru-a: 'Mu mewaru mini-a g'ọ dọ ree. Ọ tọ byadu e-gbubaa egbugbu ọzo; ophu ọ byadu e-mebaa g'alị-a te emehujehẹ iphe ọzobaa.’”

²²Mini ono bya adọ ree; bya asụ ntanụ-a, bụ iya bụ ẹgube ono, Elayisha pfuru iya.

²³Elayisha shi l'ẹka ono jeshia Bẹtelu. Ọ nọdu eje l'uzo; unwokoro shi l'ime mkpukpu ono wufuta; bya achiahaa ya ọchi; asuje iya: “Tugbua je iphe iije; gube ishi-ọnmo ono! Tugbua; gube ishi-ọnmo ono!” ²⁴Elayisha bya aghakobe hụma pẹ; o gude ẹpha Chipfu tọ pẹ ọnu. Ejo anụ-ẹgbudu labọ, bụ biye, bugbaa nyee ya shi l'oswa futa bya alabushia anụ unwokoro ukporo ụmadzu labọ l'ụmadzu labọ ono alabushi.

²⁵Elayisha shi l'ẹka ono ọ bụru iya eje l'úbvú Kamelụ; ọ bụru l'ẹka ono bẹ o shi lashia Sameriya.

Ọgu, ndu Ízurelụ; waa ndu Mówabu

3 ¹Jiehoramu nwa Éhabu bẹ byaru aburu eze ndu Ízurelụ l'apha, kwe Jiehoshafatu apha iri l'eshato, o shi bataru eze ndu Jiuda. Ẹka Jiehoramu nọ bụru eze bụ lẹ Sameriya. Iphe ọ nọru l'aba-eze bụ apha iri l'ẹbo. ²O mee ejo-ememe l'ẹnya Chipfu; ọle o to mebeduru iya gẹ nna iya; me

gẹ ne iya meru. Ọ phofuru itso, ọ́rú Balu nsọ ono, nna iya kpọberu ono. ³Obenu l'ọ yelẹru-a ẹka l'iphe-ẹji ono, Jierobowamu nwa Nebatu meru; mbu iphe-ẹji ono, o meru ndu Ízurelu mee ono. Ọ tọ ọ́dudu ọ́phu ọ haru ememe.

⁴No iya; Mesha, bu eze ndu Mówabu bẹ azu aturu. Aphagapha bẹ ọokpujeru ọkporo unu unwu aturu iri l'ẹbo l'unu iri kpẹ eze ndu Ízurelu; nukwa iya phọ ẹ́jí, shi l'ebili ọkporo unu iri l'ẹbo l'unu ebili iri. ⁵Ọle Éhabu nwuhuerupho; eze ndu Mówabu wata ekwefuru eze ndu Ízurelu ike. ⁶Ọo ya bu; eze, bu Jiehoramu lufu lẹ Samériya je akpakọo ndu Ízurelu l'ophu. ⁷Ọ bya ezia Jiehoshafatu, bu eze ndu Jiuda sọ: “Eze ndu Mówabu bẹ kwefukwaru mu ike. ?Ii-tsoru mu g'anyi je etsoo ndu Mówabu ọ́gọ tọ?”

Jiehoshafatu sọ iya: “Mu e-tsoru ngu-a je. Mbẹdua bẹ ọ́waa gẹ gube-
dua; ndibe mu ọ́waa g'ẹphe bu ndu nkengu; inya mu ọ́akwapho g'ọ bu
inya nkengu.”

⁸Ọ jia sọ: “?Bu ọ́zo ole bẹ anyi e-shi jeshia ọ́gọ ọ́bu?”

Jiehoramu sọ: “Anyi e-shi echiegu ndu Edomu.”

⁹Ọo ya bu; eze ndu Ízurelu; waa eze ndu Jiuda; mẹ eze ndu Edomu tuko swiru jeshia. Ephe jeẹpho ngbango ọ́zo abali ẹsaa mgburugburu; mini phe bvu; ọ́phu ọ ọ́dedu ọ́phu ndu ọ́gọ ono; mẹ ẹku, ẹphe chi a-ngu.

¹⁰Eze ndu Ízurelu chishia sọ: “Hae! Chipfu kuakwaru anyibe ndu eze ẹto-a g'ọ chiru anyi ye ndu Mówabu l'ẹka.” ¹¹Jiehoshafatu jia sọ: “?Tọ ọ́dudu onye mpfuchiru Chipfu, nọ l'ẹka-a; k'ọ́phu anyi e-shi iya l'ẹka jita Chipfu g'ije anyi gbaru?”

Onye lanu l'ime ndu-ozí eze ndu Ízurelu sọ: “Elayisha nwa Shafatu bu-
kwa l'ẹka-a. Ọo ya shi agbashije Elayijia mini l'ẹka.”

¹²Jiehoshafatu sọ: “Ọ kwa onye Opfu Chipfu bu l'ẹhu bẹ ọ bu.” Ọo ya bu; eze ndu Ízurelu waa Jiehoshafatu; mẹ eze ndu Edomu jepfushia ya.

¹³Elayisha sọ eze ndu Ízurelu: “?O nweru iphe, mu lẹ ngu jigba tọ? Je-
pfu ndu mpfuchiru ono, nna ngu; mẹ ne ngu shi ejepfuje ono.”

Eze ndu Ízurelu sọ iya: “Waawakwa. Ọ kwa Chipfu kukọbewaru anyibe
ndu eze ẹto-a g'ọ chiru anyi ye ndu Mówabu l'ẹka.”

¹⁴Elayisha sọ: “Ọo gẹ Chipfu, bu Ọkalibe-Kakọta-Ike nọ ndzu g'ọ nọ
iya-a; mbu onye mu ejeru ozi; bẹ bu g'ọ bu ire-lanu; lẹ mu tege eledu
ngu ẹnya; ọ́phu ọ bu kẹ gẹ mu huma ngu; ọme ọ tọ bu Jiehoshafatu, bu
eze ndu Jiuda, nonu-a bẹ mu akwabe ubvu. ¹⁵Ngwa-a; unu je ekuaru mu
onye akpoje ogumogu.” Onye ogumogu ono byaepho bya awata iya akpo-
kpo; ike Chipfu bya akparwuta Elayisha l'ẹhu.

¹⁶Ọ sọ: “Waa iphe, Chipfu epfu baa: ‘Unu tushia nsu g'ọ tuko nsuda
nsuda-a sweta.’ ¹⁷Kẹle Chipfu suru-a: ‘Unu ta abyadu a-huma ẹka phere-
phere ezi; ọ́phu ọ buro kẹle ọo mini eedze; ọle mini e-jikọta nsuda ono
pyimu. Ọo ya bu g'unubẹdua; mẹ eswi unu; mẹ anu unu angua mini.

¹⁸ Ọ bụ iphe, dị n'p'he l'anya Chipfu. Oo-wokwarupho ndu Mówabu ye unu l'ẹka. ¹⁹ Iphe, bụkota mkpukpu, a kpushiru ike bẹ unu a-lwukota; mę mkpukpu, nwegbaarụ ęnya. Unu egbutsushikọta iphe, bụ oshi, dị ree; tuko ęnya-obvu mini nwuchishia; kwakọo mkpuma kụbechaa l'okpobe alị phe; gude mebyishia ya.' ”

²⁰ O be l'utsu echele iya; lẹ teke egweje ngweja utsu; mini shi l'uzo ibe iya kẹ Edomu asọ gborogboro; bya ejikọta alị ono ejiji.

²¹ Ndu Mówabu numaepho lẹ ndu eze ono byaru phe etso ogu; ęphe bya ekukọbe unwoke, a-dụ ike kwaa ngwogu; e -shi lẹ ndu ha nwanshii je akpaa lẹ ndu ha shii; ęphe je apfukachaa l'oke alị phe. ²² ęphe tehushia l'onmewa utsu; anwụ utsu nọdu echi lẹ mini ono. Ndu Mówabu huma mini ono l'azụ iya ophuu; ọ dị phe uswe-uswe l'anya gę mee. ²³ ęphe sụ: “Ọ kwa mee dị ęgube pho! Ndu eze ono lwukwaru ogu gbushia onwophe. Unubẹ ndu Mówabu; ngwa; g'anyi je akwaa iphe phe l'okwata.”

²⁴ Ndu Mówabu wuba nụ l'odu ndu Ízurelu. Ndu Ízurelu wu-lihu tsoahaa phe ogu; jeye ęphe ye okpa l'oso. Ndu Ízurelu zehu tsoru phe; zeba l'alị phe; je awata phe egbushi. ²⁵ ęphe mebyishikọta mkpukpu lẹ mkpukpu phe l'ophu. Onyenonu kwaa mkpuma kụbechaa l'okpobe alị phe; gude mebyishia ya; jeye ęphe kụ-jikọta mkpuma l'alị ndu ẹka ono. ęphe nwuchishichaa ęnya-obvu mini phe; gbutsushichaa oshi, dị ree lẹ mkpukpu ono. ẹka ęphe haru mkpuma, nọ iya nụ ọ nọdu l'ẹka ọ nọ bẹ bụ mkpukpu Kiru-Haresetu kpoloko. Ọle ndu agbaję mgbeka nọ-phekwanuru iya mgburugburu; lwua ya lwuta.

²⁶ Eze ndu Mówabu humaepho l'ogu ono nabawaru iya ẹka; ọ chita unu umadzu ukporo l'umadzu iri l'ise, bụ ndu chigbaa ogu-echi; g'ęphe kpata uzo jefpushia eze ndu Edomu. Ọle ęphe ta akpataduru uzo. ²⁷ Tọbudu iya bụ; ọ kpata okpara iya nwoke, bụ onye gege aburu eze nọchia ęnya iya gude gwee ngweja-akpo-oku l'eli igbulọ mkpukpu ono. Ndzụ rwuta ndu Ízurelu; ęphe tsuphu azụ; lasha alị phe.

Manu, nwanyi, ji iya anọedu

4 ¹ O nweru nwanyi, bụ onye lanu l'ogbo ndu mpfuchiru shi alu iya. Ọ byapfuta Elayisha bya araku iya sụ: “Onye-ozu ngu, bụ iya bụ ji mu bẹ nwuhwakwaru nụ. O doru ngu ęnya l'onye-ozu ngu ono shi atsụ Chipfu ebvu. Ọle nta-a bẹ onye o ji ugwo bẹ byaru g'ọ nata mu unwu mu: unwo-koro mu labọ l'opfu ugwo ono; g'ęphe buru ohu iya.”

² Elayisha sụ nwanyi ono: “?Bụ gunu bẹ mu e-meru ngu? ?Bụ gunu bụ iphe, i nweru l'ulo ngu? Karu mu iya.”

Nwanyi ono sụ: “Nwozi ngu nwanyi ta adukwa iphe, o nweru l'ulo; gbahaepho nwite-mkpa manu lanu.”

³ Tọbudu iya bụ; ọ sụ: “Je arwokokpo ndu obutobu unu phe ite iphoru. Rwotakpoo ya igwerigwe. ⁴ Teke i mechaaru nno; g'unu l'unwu ngu bahu

l'ulo; swo-chia onwunu l'uzo. Unu wu-jishikota ite ono g'o hakota le manu; ophu jierupho; unu edocha iya.”

⁵Oo ya bu; nwan yi ono haa ya lufu; je aswo-chite onwiya; me unwegirima iya l'ulo. Epeh nodu apatagbaaru iya ite ono; o nodu awu manu eye iya. ⁶O be g'ite ono jikotachaaru g'o ha; o su nwa iya: “Patabanaaru mu ite ozol!” O su iya: “O to dukwa ite ozo, dukwadu nu.” Tobudu iya bu; man u ono soshi-buhu.

⁷Nwan yi ono tugbua je epfuaru iya onye ke Chileke ono.

O su iya: “Je ereshia man u ono gude pfua ugwo obu. Unu l'unwu ngu egude ophu phoduru nu buru.”

Eme nwatibe nwan yi Shunemu g'o teta nodu ndzu

⁸O -rwua ujiku lanu; Elayisha jeshia mkpukpu Shunemu. O nweru nwan yi, nweru iphe, bu l'eka ono, shiru iya ite ebyaa. O nodu abujewaruro; o -nodu aghata l'eka ono; l'o bahu je eria nri.

⁹Tobudu iya bu; nwan yi ono su ji iya: “Lenu; nta-a be mu humawaru le nwoke-a, anoduje abya eka-a tekenteke-a be bu onye ke Chileke, du nsol. ¹⁰G'anyi meta nwulo nshii kpo-pfube l'eli iya nkanyi; doberu iya ya ipheaze; me teburu; me oshi-anoo; me iphe, aapfubeje oroku; k'ophu bu o -byaepho; l'o noduje iya.”

¹¹O be ujiku lanu ge Elayisha byaru l'eka ono; o bahu le nwulo ono je aze. ¹²O su nwozi iya, bu Gehazi: “Je ekuaru mu nu nwan yi Shunemu ono.” O kua ya; o bya bya apfuru iya l'iphu.

¹³Elayisha su nwozi iya g'o su nwan yi ono: “?Bu gunu be ee-meru ngu le k'onwongu, ilashi le k'iswi eh u anyi-a? ?Bu g'anyi pfuru opfu eh u ngu yeru eze; to g'anyi pfua ya yeru onye-ishi ndu ojogu?”

Nwan yi ono su: “O to dukwa iphe mkpa iya duru mu. Mu bukwa tusa-ru eh u lechilabo ndu nwe mu nu.”

¹⁴Elayisha jia su: “?Bu gunu be ee-meru nwan yi ono?”

Gehazi su: “Okpobe opfu bu l'o to nwutaduru nwa; teme ji iya kahuwaa akahu.”

¹⁵Elayisha su: “Kueshidukwa iya.” O bya ekua ya; nwan yi ono jeta bya apfuru lonu mgbo.

¹⁶Elayisha su: “Egube nta-a apha ozo be l'ii-hewaru nwa nwoke l'eka.”

Nwan yi ono su: “Waawaa; nnajiuphu mu; ba kabeshinu dzuaru mu uka gube onye ke Chileke.”

¹⁷E mecha; nwan yi ono tsuta ime; nwua nwa nwoke legube teke ono, Elayisha pfuru iya opfu iya ono le mgbatapha iya.

¹⁸O be ujiku lanu ge nwata ono vutawaru; o tugbua jepfushia nna iya legu l'eka yee ndu akpata iphe, o koru l'opfu tukoru nodu. ¹⁹A nonyaa; o rashiaru nna iya su: “Ishi mu-o! Ishi mu-o!”

Nna iya su onye-ozu iya: “Kuta iya kulaaru ne iya.” ²⁰Onye-ozu iya ono bya ekuta nwata ono kulaaru ne iya; ne iya heru iya l'utapfu jeye o rwua

l'eswe; nwata ono nwuhu. ²¹O je eworu iya nyebe l'iphe-azee onye ke Chileke ono; gu-buru iya ye l'ime ulo ono; tugbushia.

²²Toḅudu iya bu; o bya ekua ji iya su: "Jiko yenuru mu onye-ozu lanu; waa nkafu-igara lanu ge mu gbaru egwegwa je ibe onye ke Chileke; ge mu alwa."

²³Ji iya su: "Bukwa gunu be iije ibe iya ntanu-a; g'o to budu l'oo onwa ophuu; ozoo eswe-atuta-unme-a?"

Nwanyi ono su: "O bukwa k'oma be o bu."

²⁴Oo ya bu; o dozia nkafu-igara ono; su nwozi ono: "Gbaru iya g'anyi je; te ejekwa iya ato nwehu; gbahaa le mu suru g'i to nwehu." ²⁵Nwanyi ono gbagbu; bya ejepfu onye ke Chileke l'ubvu Kamelu.

Teke o nokwadro uzanya be onye ke Chileke ono humaru iya; o su Gehazi, bu onye-ozu iya: "Lenu; o kwa nwanyi Shunemu pho bu ophu. ²⁶Gbagbu je agba iya ndzuta; g'i ja ya su: ?Bua k'oma? ?Ehu dua ji iya ree? ?Nwatibe iya be ehu dua ree?"

Nwanyi ono su iya: "O bukwa oma ayi ayi."

²⁷Nwanyi ono byapfutaepfo onye ke Chileke ono, l'ubvu ono; o woru iya aka lokpa. Gehazi byatashia ya enwufu; onye ke Chileke ono su: "Paru iya haa; kele aphu jiru iya obu. Ophu Chipfu ta abudu l'o meru ge mu maru; teme ophu o pfuduru mu iya."

²⁸Toḅudu iya bu; nwanyi ono su: "Nnajiuphu mu! ?Mu pfunaru ngu-a opfu nwa? ?Mu ta asunuru ngu-a g'i ti kobeshi mu obu leli?"

²⁹Elayisha su Gehazi: "Rukota onwongu; wota oshi-mpaleka mu pho gude jeshia. Teke unu le nemadzu dzudaru; te kelekwa iya ekele; ophu o dukwa onye ii-kwe ekele me o -kele ngu. Je atu-kobe nwata ono oshi-mpaleka mu ono l'atatiphu!"

³⁰Ne nwata ono su: "Oo ge Chipfu no ndzu g'o no iya-a; teme gubedua nodua ndzu g'i no iya-a; bu g'o bu ire-lanu le mu ta abyadu aha ngu!" Oo ya bu; Elayisha gbalihu tsoru iya jeshia. ³¹Gehazi vuru uzo tugbu je atu-kobe nwata ono oshi-mpaleka ono l'atatiphu. Ophu nwata ono ta tsukpodaru nu me pfuu; ozoo mee ukporo. Oo ya bu; o laphu azu jepfu Elayisha je asu iya: "Nwata obu te etetakwaru."

³²Elayisha bya abahu l'ulo; bya ahuma ge nwata ono nwuhuru; nyeru l'iphe, ozeje aze. ³³Oo ya bu; o bahu l'ime ulo; bya aswo-chia uzo; o buru yee nwata ono be no l'ulo ono; o nodu epfu anu Chipfu. ³⁴O bya agbalihu je aze-koru nwata ono leli; woru onu nkiya tsupfube iya lonu nkiya; pfube iya enya iya lenya nkiya; woru aka iya dobe leka nkiya. O machinyaepfo onwiya leli nwata ono; ehu bya evuahaa nwata ono oku. ³⁵Elayisha bya agbalihu; jephee l'ulo ono; bya alaphu azu je aze machia onwiya leli nwata ono. Nwata zee uze ugbo esaa; bya eworu enya saa.

³⁶Toḅudu iya bu; Elayisha kua Gehazi su: "Kueshidu nwanyi Shunemu-a!" Oo ya bu; o kua ya. Nwanyi ono bya abya; Elayisha su iya: "Kutawaro

nwa ngu.” ³⁷Nwanyị ono bata bya adaa kpurumu l'iphu Elayịsha; phozeru iya; bya eduta nwa iya ọ bụru iya atụgbu.

Ine, egbu egbugbu, nọ l'ite

³⁸O be teke Elayịsha lashiaru mkpụkpu Gilugalu; ẹgu nọdu eme l'ali ono. Ọgbo ndu mpfuchiru bya adọru iya l'iphu; ọ sụ nwozi iya: “Wota eze ite pho gwọoru ndu ọgbo mpfuchiru ine g'ẹphe ria.”

³⁹No iya; onye lanụ tughua bahu l'egbudu gẹ ya kpata ẹba, ee-ye l'ine ono. O je ahuma vayinu ọswa. Ọ wọkoo mebyi iya; phukobe uwe-mgbalanụ iya chiru iya yejia ya eyeji. Ọ lwaephoo; o byia ya ebyibi chiru ye l'ite ono, e shiberu ine ono; ọphu ọ dudu onye maru iphe ọ bu. ⁴⁰A gwo-ghee ya pho; a wufuta iya yeru ndu ono g'ẹphe ria. Ẹphe rijeepho ine ono; ẹphe chishia mkpu; sụ: “Gube onye ke Chileke; iphe, nọ l'ite-a egbukwa egbugbu!” Ọphu ẹphe aduhedu ike ria ya.

⁴¹Elayịsha sụ: “Kpotaeduru mu ukpokutu iphe.” E kpotaru iya ya. O kpota iya ye l'ite ono; bya asụ: “Wufutawa iya ro; nụ ndu ono g'ẹphe ria.” A wufuta iya; ọphu ọ duedu iphe, egbu egbugbu nọkwadu lẹ nri ono.

Elayịsha anụ ụmadzu ụkporo ise nri

⁴²No iya; nwoke lanụ, shi lẹ mkpụkpu Belu-Shalisha wotaru onye ke Chileke ishi buredi ụkporo, e gude ukpokutu balị, bụ akpuru-iphe-mbu ghee; mę ishi akpe olemole, o gbutaru k'ọphúú ye l'eda iya. Elayịsha sụ nwozi iya: “Woru iya nụ ndu ono g'ẹphe ria.”

⁴³Nwozi iya ono sụ: “?Denu gẹ mu e-shi doberu ụmadzu ụkporo ise iphe-a l'iphu?”

Elayịsha sụ: “Woru iya nụ phẹ roo g'ẹphe ria; kele Chipfu sụru-a: ‘Ẹphe e-ri iya riphodo eriphodo.’” ⁴⁴Ọo ya bụ; ọ bya edoberu phẹ iya l'iphu; ẹphe ria ya riphodo eriphodo; bụ iphe ono, Chipfu pfuru ono.

Nemanu; onye ekpenta

5 ¹Nemanu bụ onye-ishi ndu ojogu eze ndu Arámu. Ọ bụ oke amadu l'enya nnajiuphu iya; teme ọ bụru onye aakwabẹ oke ùbvù; kele ọo l'eka iya bẹ Chipfu shi mee ndu Arámu nọdu alwu-kpeje l'ogu. Ọ buẹbe-kpo onye ojogu, ike dū l'ogu ẹgube ono; ọle ekpenta emekwanụ iya.

²O nweru teke ndu ojogu ọ-lwua-ọlaa, shi l'ali Arámu jeru ọgu l'ali Ízuru; ẹphe kpata nwamgboko lanụ lẹ ndzụ bya edobe; ọ nọdu ejeru nyee Nemanu ozi. ³O -rwua ujiku lanụ; nwamgboko ono sụ nyee nnajiuphu iya ono: “Ọ dū mu g'a sụ lẹ nnajiuphu mu jeru ahuma onye mpfuchiru Chileke, nọ lẹ Samériya. O gege eme iya l'ọ ka mma l'ekpenta ono, eme iya nū ono.”

⁴Ọo ya bụ; Nemanu je epfuaru nnajiuphu iya ono sụ: “Nwamgboko ono, shi l'ali ndu Ízuru ono bẹ pfukwaru egube-a; bya epfua ẹgube-a.”

⁵Eze ndu Arámu sù: “Jewarọ. Mu e-deru-a ẹkwo-ozì nù g'e je anù eze ndu Ízurelù.” Ọo ya bụ; Nemanu tũgbuna jeshia. Iphe, o gude bụ mkpọ-la-ọchaa, ẹrwa iya dũ talẹntu iri; waa mkpọla-ododo, ẹrwa iya dũ unu shẹkelu iri l'ise; waa akpawuru-uwe iri. ⁶O je eworu ẹkwo-ozì ono nù eze ndu Ízurelù. Ẹkwo-ozì ono bẹ sùru: “Mu gude ẹkwo-ozì-a ezi onye-ozì mu, bụ Nemanu g'ọ byapfuta ngu; g'i mee ya g'ọ ka mma l'ekpenta, eme iya nù.”

⁷Eze ndu Ízurelù bya agua ẹkwo-ozì ono; bya eworu uwe iya zijashia; bya echishia; sù: “?Bụ mu bụ Chileke? ?Mu a-dũ ike gbua egbugbu bya anù-phu ndzũ azũ ọzo tọo; mbũ meru g'ọ gude nwoke-a zia onye-a g'ọ bya gẹ mu mee ya g'ọ ka mma l'ekpenta, eme iya nù? Unu lewa iya rọ ẹnya; tọ bũdu g'ọ daru mu l'iya bẹ ọocho ono.”

⁸Elayisha onye kẹ Chileke bya anuma l'eze ndu Ízurelù bẹ zijashiru uwe iya; o zia eze nzi sù: “?Bụ gũnu meru iphe, i zijashiru uwe ngu? Gẹ nwoke ono byapfuta mu; g'ọo-maru l'onye mpfuchiru Chileke nọ lẹ Ízurelù.” ⁹Ọo ya bụ Nemanu chĩru ìnya iya; mẹ ugbo-inya iya byarwuta ọnu-ulo Elayisha; bya apfuru. ¹⁰Elayisha zia onye-ozì g'ọ je asù iya: “Je je awua ẹhu ugbo ẹsaa l'enyimu Jiódanu! Ọo ya bụ; ẹhu ngu abya adũ g'ọ shi dũ; l'iihya adũ iche.”

¹¹Obenu lẹ Nemanu gude ẹhu-eghu tũgbua asùje: “Mu gbẹkwa rĩa l'o gege afuta byapfuta mu; bya apfuru kpoku ẹpha Chipfu, bụ Chileke iya; mbũ phuphechakponu ẹka iya l'ẹka ono, ekpenta l'eme mu ono; bya emee mu gẹ mu dũ iche. ¹²Enyimu Abana; mẹ ẹnnyimu Farupa, dũgbaa lẹ Damasukosu; ?ta akakotadu mini, dũkota lẹ Ízurelù ree? Mu e-jenũ je awua ẹhu ọbu l'ẹka ono dũwaro iche ọbu.” Ọo ya bụ; ọ ghakọbe gude ẹhu-eghu tũgbua lashia.

¹³Ndu ozi Nemanu jepfu iya je asù iya: “Nna; ọ -bũ l'onye mpfuchiru Chileke ono sùru g'i mee iphe ọzo, kabaa shii; ?ti g'i medu iya tọo? ?Denwaro g'ọ dũ l'ẹka ọ sùru ngu g'i je awua ẹhu; dũ iche?” ¹⁴Ọo ya bụ; Nemanu tũgbua je atsua ọtsiri l'enyimu Jiódanu ugbo ẹsaa egube ono, onye kẹ Chileke pfuru ono; akpẹhu iya bya alwa azũ dũ gẹ kẹ nwatanshii; ọ bya ewekorohu.

¹⁵Teke ono; Nemanu yẹe ndu-ozì iya swĩru laphu azũ jepfu onye kẹ Chileke ono. O rwua bya apfuru iya l'iphu sù: “Nta-a bẹ mu kabewa maru l'ọ tọ dũdu ẹka Chileke nọbaa lẹ mgboko-a l'ophu; gbahaa lẹ Ízurelù. Jiko natanũ iphe, mube nwozi ngu anũ ngu.”

¹⁶Elayisha sù: “Eshinu Chipfu nọ ndzũ g'ọ nọ iya-a; mbũ onye ono, mu ejeru ozi; bẹ ọ bũ ire-lanũ l'ọ tọ dũdu iphe, mu anata.” Nemanu rwokota iya nta rwọo imo g'ọ nata iya; ọ jika.

¹⁷Nemanu sù: “Ọ -buru l'ì tii natadũ iya; jiko kponaa mube onye-ozì ngu ẹja, ìnya-mulu labọ a-dũ ike vua. Noo kele mube onye-ozì ngu ta abyadũ egwebaa ngweja-akpọ-ọku; m'ọ bũ ngweja ọzo nù agwa ọzo;

gbahaepho Chipfu. ¹⁸Ole-a; ge Chipfu guaru mube onye-ozu ngu nvu l'iphe lanu kpoloko. Iphe ono bu o -buru le nnajiuphu mu jeshiaru l'ulo agwa Rimonu eje iya abaru aja; mu duru iya o nodu eje; mu -jerwua je etsoru iya phozetakwapho l'ulo agwa Rimonu ono; jiko ge Chipfu gunaa-ru iya mube onye-ozu ngu nvu."

¹⁹Elayisha su iya: "Tokwa eh-u-o."

Nemanu bya atugbua jeriberu uzenu nwanshii; ²⁰Gehazi, bu onye-ozu onye ke Chileke, bu Elayisha pfuaha l'ime onwiya; su: "Nta-a be nna-jiuphu mu haru Nemanu, onye Aramu-a ke mmanu; ophu o dudu iphe, o gude bya, o nataru iya. Eshinu Chipfu no ndzu g'o no iya-a; be obu g'o bu ire-lanu le mu a-gbapfu iya je anata iya iphe."

²¹Oo ya bu; Gehazi gbapfushia Nemanu. Nemanu humaepho onye agba agbapfuta iya nu; o shi l'ugbo-inya iya nyizeta jeshia ya ndzuta; bya asu iya: "?Bu-a k'oma to?"

²²Gehazi su "Ee; o bukwa-a k'oma. Oo nnajiuphu mu be ziru mu ge mu bya asu ngu l'oo nta-a be unwokoro labo, bu ndu shi l'ogbo ndu mpfuchiru gbeshi l'alijubvu ubvu ndu Ifuremu bya ibe iya. Su-a; jiko gi nnu phe mkpola-ochaa, erwa iya du talentu lanu; waa upfu ekwa labo."

²³Nemanu su: "Wotaroo ya mkpola-ochaa, erwa iya du talentu labo." O rwoahaa Gehazi g'o nata iya ro. O kekobe mkpola-ochaa, erwa iya du talentu labo l'ime eda labo; ye iya akpawuru-uwe labo ono woru bo ndu-ozu iya umadzu labo; ephe vuta iya vuru Gehazi uzo. ²⁴Gehazi ruwepho l'ubvu ono; o nata ndu-ozu ono iphe ono woru pahaa l'ulo. O bya edufu ndu ono; ephe lashia. ²⁵Tobudu iya bu; o bya abahu l'ulo je apfuru l'iphu nnajiuphu iya. Elayisha jahaa ya su:

"Gehazi; ?Bu awe be i shi jee?"

Gehazi su: "O to dukwa aka onye-ozu ngu shi jee."

²⁶Elayisha su iya: "?Unme mu te eshinu-a etso ngu teke ono, nwoke ono shi l'ugbo-inya iya nyizeta byapfutashia ngu pho? ?Bu nta-a be o gbaru g'a nata okpoga; me ekwa; me mgbabu olivu; me opfu-vayinu; me igwe aturu; me eswi; me ndu-ozu unwoke me unwanyu? ²⁷Ekpenta ono, shi eme Nemanu l'e-sweru unu l'awa ngu jasul'ojeje." Oo ya bu; Gehazi shi l'iphu Elayisha lufu; ekpenta dzuru iya eh. O chanwehu; chaaha g'aka-mini-suno.

Ire ogbunku, ese eli

6 ¹O rwuru ujiku lanu; ogbo ndu mpfuchiru su Elayisha: "Lenu; aka-a, anyi le ngu tukoru buru-a ta asukwa anyi eburu. ²G'anyu jenu Jiodanu, bu aka onyenonu e-gbuta oswebe, anyi e-gude meta aka anyi l'anoduje l'eka ono."

Elayisha su: "Unu jenu."

³Tobudu iya bu; onye lanu l'ime phe su: "Jiko tsonuru anyibe ndu-ozu ngu jee."

Elayisha sù: “Mu e-je-a.”⁴ Oo ya bụ; o tsoru phẹ jeshia.

Ephẹ rwuẹpho Jíódanu; ephẹ wata egbutsushi oshi.⁵ Onye lanụ nọdu egbuta oswebe nkiya; ire ogbunkụ, o gude kpọfu dalahụ lẹ mini. O chishia mkpu; sù: “Nnajiuphu mu-e; nshio mu-e! O kwa anguta bẹ mu ngutaru iya-o.”

⁶ Oo ya bụ; Elayisha, bụ onye kẹ Chileke ono sù: “?Bụ l'awe bẹ o dalahuru?” O goshi iya ẹka o dalahuru. Elayisha gbuta oshi chiee l'ẹka ono. Ire ogbunkụ ono see eli.⁷ O sù: “Ngwa-a; gụtawa iya rọ.” Nwoke ono machia ẹka guta iya.

Ndu ojogu ndu Arámu atsù ishi

⁸ A nonyaa; eze ndu Arámu tsoahaa ndu Ízurelu ogu. Yẹe ndu-ishi ojogu iya bya achia idzu sù: “Eka pho; mẹ ẹka dụ egube pho bẹ mu e-dobe odu-ogu.”⁹ Onye kẹ Chileke bya ezia eze ndu Ízurelu; sù: “Kwabekwaru onwongu ẹnya g'ị tị ghata ẹka ono aghata; kele ndu Arámu ejekwa ala l'ẹka ono.”¹⁰ Oo ya bụ; eze ndu Ízurelu zia g'e jeshia l'ẹka ono, onye kẹ Chileke pfuru iya opfu iya ono. Elayisha nọdu anọduje agbaru eze ama tekenteke; k'ophu o kwabekwanuru onwiya ẹnya l'egube ẹka dụ nno.

¹¹ Iphẹ ono ghushiaha eze ndu Arámu egbu ike. O bya ekua ndu-ishi ojogu iya sù phẹ: “Unu karu mu onye ophu turu ikè yeru eze ndu Ízurelu l'ime anyi.”

¹² Onye lanụ l'ime ndu-ishi ono sù: “Nnajiuphu mu, bụ eze; o tọ dukwa. Oo Elayisha, bụ onye mpfuchiru Chileke, bu l'alí Ízurelu bẹ epfukotajeru iya iphemiphe, ị nọ l'ime mkpuru-azẹe ngu pfua.”

¹³ Eze ndu Arámu sù: “Unu je achoo ẹka Elayisha obu nọ; k'ophu mu e-ye ndu e-je egude iya nụ.” A bya epfuaru iya l'o nọ lẹ mkpukpu Dotanu.¹⁴ O bya eyefu ikpoto ndu ojogu; ephẹ chigbaaru inya; mẹ ugbo-inya. Ephẹ gude ẹnyashi je je aso-pee mkpukpu ono mgburugburu.

¹⁵ O be teke nwozi onye kẹ Chileke ono tehuru l'onmewa utsu; bya alufu etezi. O jeshia ele ẹnya; ikpoto ndu ojogu; mẹ inya phẹ; waa ugbo-inya phẹ so-phewaa mkpukpu ono mgburugburu. Nwozi iya ono chishia sù: “Owa-e! Nnajiuphu mu; ?Bụ gunu bẹ anyi e-me?”

¹⁶ Onye mpfuchiru Chileke ono sù: “Ba tsushi ebvu; noo kele ndu ophu nọ swiru anyi bẹ ka ndu ophu nọ swiru ephebedua shii.”

¹⁷ Elayisha bya epfuru nụ Chileke sù: “Jiko Chipfu; menaa g'ẹnya sahu nwozi mu-a; k'ophu oo-huma ụzo.” Oo ya bụ; Chipfu bya eme ẹnya sahu nwokoro ono; o huma l'iphe, jiru úbvú ono gbaphe Elayisha mgburugburu bụ inya; mẹ ugbo-inya, l'enwugbaa oku.

¹⁸ Gẹ ndu ojogu Arámu ono abyapfuta Elayisha ogu bẹ o pfuru nụ Chipfu sù: “Menaa gẹ ndu-a tsukotaaha ishi.” Chipfu meru ishi tọ phẹ; egube ono, Elayisha pfuru nụ iya ono.

¹⁹ Tọbudu iya bụ; Elayisha sù phẹ: “Eka-a ta abukwa ụzo; ophu o tọ bukwa mkpukpu ono baa. Unu tsoru mu gẹ mu duta unu jepfu onye unu achoo.” O duru phẹ jeshia Samériya.

²⁰ Ẹphe bahụepfo lẹ Samériya; Elayịsha pfuru nụ Chipfu sụ: “Gùbe Chipfu; menaa gẹ ndu-a saa ẹn्या; phụahaa ụzo.” Ọo ya bụ; Chipfu bya emee ẹn्या sahu phẹ. Ẹphe bya elee ẹn्या hụma l'ọo l'echilabọ Samériya bẹ ẹphe nọ.

²¹ Tọbudu iya bụ; eze ndu Ízuruẹlu hụmae phẹ phọ; ọ sụ Elayịsha: “Nna-na mu; ?Bụ gẹ mu gbushia phẹ tọo? ?Mu gbushiwa phẹ rọ?”

²² Elayịsha sụ iya: “Te gbushikwa phẹ. ?Ndu i gude ogu-echi ngu waa apfu ngu kpụta lẹ ndzu bẹ iigbushije tọo? Nụ-chia phẹ nri; l'i doberu phẹ mini; k'ọphu ẹphe e-ri; ngụa; lapfushia nnajiuphu phẹ.” ²³ Ọo ya bụ; eze ndu Ízuruẹlu bya eshiaru phẹ ọkpobe ite ẹbyaa. Ẹphe rijishia ẹpho; ngu-jishia ẹpho; o dufu phẹ; ẹphe lapfushia nnajiuphu phẹ. Ọo ya bụ; ndu ojọgu ọ-lwụa-ọlaa, shi l'alị ndu Arámu byaberu ọgu l'alị ndu Ízuruẹlu.

Okpa-nri, dọ lẹ Samériya

²⁴ E mechaa; Benu-Hadadu, bụ eze ndu Arámu bya akpakọo ndu ojọgu iya l'ophu; chita phẹ; ẹphe jeshia je ekephee mkpukpu Samériya. ²⁵ Okpa-nri bya apaa ẹka lẹ mkpukpu Samériya ono. Ẹphe kepheru iya nọo ọdu k'ọphu bụ l'e reaharu ishi nkafu-igara lanu ụkporo mkpọla-ọchaa ugbo ẹno; bya ereaha nshị ndo, habe nwahabe mkpọla-ọchaa ise.

²⁶ O be teke eze ndu Ízuruẹlu eje aghata l'eli igbulọ, e gude kpụ-pheta mkpukpu ono mgburugburu; nwanyị lanu rashiaru iya sụ: “Nnajiuphu mu, bụ eze; gbanaaru mu mkpu!”

²⁷ Eze sụ: “Ọ -bụru lẹ Chipfu ta agbaduru ngu mkpu; ?bụ awe bẹ mu e-shi gbaaru ngu mkpu? ?Mu e-shi l'ẹka eechije bali; tọ l'ẹka aazọshije mee?” ²⁸ Eze bya ajia ya sụ: “?Bụ gụnu eme ngu?”

Nwanyị ono sụ iya: “Ọo nwanyị-a bẹ sụru gẹ mu wota nwa mu g'anyi taa anụ iya ntanụ; o -rwua echele; o wota nwa nkiya g'anyi taa anụ iya. ²⁹ Ọo ya bụ; anyi woru nwa nkemu shia taa anụ iya. O be lẹ nchitabọhu iya; mu sụ iya g'o wota nwa nkiya g'anyi taa anụ iya; o wowaru iya wohaa.”

³⁰ Eze nụmachaepfo iphe ono, nwanyị ono kọru ono; bya alajashia uwe iya. Teke ọoghata l'eli igbulọ ono; ndu nọ l'ẹka ono lee ẹn्या hụma g'o yeru uwe-aphu l'ime ẹhu.

³¹ O pfua sụ: “Gẹ Chileke gwakwaa mu ọchi; mbụ g'o mekwaa mu ophu ka njo m'ọ bụru l'ishi Elayịsha nwa Shafatu bẹ kpopfuru iya nụ ntanụ-a!”

³² Teke ono bẹ Elayịsha yẹe ndu bụ ọgerenya mkpukpu tükokporuro nọdu l'ibe iya. Eze bya ezia onye-ozii; o vuru iya ụzo jeshia ibe Elayisha. Onye ọbu, e ziru ozii ọbu bya ejerwu; Elayịsha vuwaru ụzo pfuaru ndu bụ ọgerenya ono sụ: “?Unu hụmawaro onye mgbugbumadzu-a g'o yeru onye a-bya egbuta mu ishi? Onye ono, o ziru ozii ono -byaepfo; unu gụ-chia ụzo; swọ-chia ya iphe g'ọ tọ bata. ?Tọbudu igiji-ọkpa nnajiuphu iya bẹ mu anụ g'ootso iya l'azụ phọ?”

³³Elayisha kpukwaduru-a iphe ono l'onu epfu; onye ono, e ziru ozi ono byapfutawa iya. Eze su: "Iphe-ehuka-a bu l'eka Chipfu be o shi. ?Bu ke gunu be mu a-da ngabebaru Chipfu ozobaa?"

7 ¹Tobudu iya bu; Elayisha su: "Unu numadupho iphe, Chipfu pfuru. Chipfu suru-a: 'Egube nta-a echele be aa-nodu ere ogbongu utu-iphe, eegudeje eme buredi mkpola-ochaa, erwa iya du shekelu lanu; l'ee ogbongu balu labo mkpola-ochaa, erwa iya dukwapho shekelu lanu l'onu-abata Sameriya.' "

²Onye-ishi, anoduje eyeru eze aka su onye ke Chileke ono: "Ooyapho! O-betapoo Chipfu guhashia uzo eku k'imigwe be o to byadu adu nno."

Elayisha su iya: "Ii-gude enya ngu huma iya; ole i ti byadu atso iya onu."

Ndu ojogu Aramu agba oso

³O nweru umadzu eno, ekpenta emegbaa, anoduje l'onu aka eeshije abahu le mkpukpu Sameriya. Epe su nwibe phe: "?Bu gunu meru iphe anyi a-nodu l'eka-a jasu anyi anwushihu? ⁴Anyi -su g'anyi bahu l'ime mkpukpu be anyi a-nwushihu; kele egu eme l'eka ono. Teke anyi no l'eka-a; anyi anwuhukwapho. G'anyi jechia l'odu-ogu ndu Aramu je eworu onwanyi nu phe. Epe -haa anyi; oo ya bu anyi anodu ndzu; teke epe gburu anyi; anyi anwushihu nu."

⁵O be le nchi-atu-chite; epe gbalihu jeshia l'odu-ogu ndu Aramu ono. Epe rwuepho l'aguga odu-ogu ono; ophu o to dudu m'onye nokwadu l'eka ono; ⁶kele Chipfu meru ge ndu ojogu ndu Aramu numa igiji ikpoto ugbo-inya; me k'inya; me igiji ikpoto ndu ojogu; k'ophu epe suru nwibe phe: "Unu lekpodapho! Eze ndu Izurelu be butaakwaru eze ndu Hetu; me eze ndu Ijiputu g'epe bya etsoo anyi ugu." ⁷Oo ya bu; o be le nchi-atu-chite; epe wulihu; gbalachaa; gbadochaa ulo-ekwa phe; me inya phe; me nkafu-igara phe. Epe gbado odu-ogu phe ono g'o du; gbakashihu; gbaa-haa oso ndzu phe.

⁸Ndu ekpenta ono rwuepho l'aguga odu-ogu ono; epe bahu l'ulo-ekwa lanu; ria; bya angua; vuta mkpola-ochaa; me mkpola-ododo; me ekwa je eworu domia. Epe bya alaphuta azu; bya abahu l'ime ulo-ekwa ozo; vukoo iphe, du iya nu; je edomikwapho.

⁹Tobudu iya bu; epe su nwibe phe: "Anyi te emekwa ree. Ntanu-a be bu eswe ozi-oma; ole anyi gbete no-kirishia. O -buru l'anyi kwaberu jeye l'utsu be aa-nukwa anyi aphu. Unu g'anyi jeekwapho nta-a je epfuaru iya ndibe eze."

¹⁰Oo ya bu; epe tugbaa je ekua ndu echeje nche l'onu-abata mkpu-kpu ono pfuaru phe iya su: "Anyi jeru l'odu-ogu ndu Aramu; ophu o dudu m'onye lanu, no l'eka ono; ophu anyi ta numaduru ukporo nemadzu. O buru inya; me nkafu-igara be likachaa l'eka ono; ulo-ekwa phe duepho g'o du." ¹¹Ndu nche ono raa ozi ono arara; e je epfua ya l'ibe eze.

¹²Eze gbalihu l'enyashi ono; bya asu ndu-ozu iya: “Mu a-karu unu iphe, ndu Aramu meru anyi nta. Epe maru l'egu eme anyi. Oo ya meru g'o gude epe lufu l'odu-ogu phe ono je edomishia onwophe l'egu. Oriri phe bu l'anyi futajenu pho afuta; g'ephe akpuke anyi le ndzu; zebata l'ime mkpuke-a.”

¹³Onye lanu le ndu-ozu eze ono su: “G'anyi haru zia unwoke g'ephe gude inya ise, phoduru le mkpuke-a jeshia. E -gudeshia phe be onodu phe a-duhwapho ge ke ndu Izurelu ono, a haru l'eka-a. Mbụ l'ephe a-duhpho g'ikpoto ndu Izurelu ono, lawaru l'iyi ono. Oo ya bu g'anyi zikwa phe g'ephe je amaru iphe, meru nu.”

¹⁴Oo ya bu; epe bya achita ugbo-inya labo; megbaa inya. Eze bya ezia g'a choru ndu ojogu ndu Aramu jeshia; bya asu phe: “Unu je amaru iphe, nwuru nu.” ¹⁵Epe choo phe jasụ l'enyimu Jiordanu; epe huma guwe me ivu, ndu Aramu tuphashiru l'eka epe agba egwegwa agbala jiru le gbororo. Oo ya bu; ndu ono, jeru ozi ono laphushia azu je epfuaru iya eze. ¹⁶Tobudu iya bu; epe tugbua je egweko iphe l'odu-ogu ndu Aramu ono. Noo ya; e mecha ree ogbongu utu-iphe, eegudeje eme buredi mkpola-ochaa, erwa iya du shekelu lanu; bya eree ogbongu balị labo mkpola-ochaa, erwa iya dukwapho shekelu lanu; egube ono Chipfu pfuru l'odo-du ono.

Aazo onye-ishi ozi eze pyakapyaka

¹⁷Eze ndu Izurelu yeru onye-ishi ozi, eyejeru iya eka g'o leta enya l'onu-abata mkpuke ono. O buru l'eka ono be e gude okpa zoa ya pyakapyaka; o nwuhu; egube ono, onye ke Chileke pfuhawaru iya teke ono, eze jeru ibe iya-a. ¹⁸Kele teke ono, onye ke Chileke pfuru eze su: “Egube nta-a echele be ee-re ogbongu utu-iphe, eegudeje eme buredi mkpola-ochaa, erwa iya du shekelu lanu; bya eree ogbongu balị labo mkpola-ochaa, erwa iya dukwapho shekelu lanu l'onu-abata Sameriya;” ¹⁹be onye-ishi ozi ono, eyejeru eze eka ono suru: “Ooyapho! O to byakwa l'eme nno; o betakporu Chipfu guhashia uzo eku k'imigwe.” Elayisha sukwanu iya: “Ii-gude enya ngu huma iya; ole i ti byadu eri iya.” ²⁰O buru g'o nwuru iya bu ono; mbu le ndiphe zoru iya pyakapyaka; o nwuhu l'onu-abata mkpuke ono.

Aanu-phu nwanị Shunemu alị iya azu

8 ¹O nweru teke Elayisha pfujeru nwanị ono, o mejeru nwa iya, nwuru huru anwuhu; o teta nodu ndzu pho su: “Gbeshi; duta ndibe ngu g'unu lufu je anodu l'eka unu e-jekpopho anodu; kele Chipfu be kuwaru okpa-nri oku g'o bya l'alị-a. Okpa-nri ono be a-no apha esaa.” ²Oo ya bu; nwanị ono gbeshi bya emee iphe, onye ke Chileke ono pfuru; duta ndibe iya; epe lufu; je anoo apha esaa l'alị ndu Filisitayinu.

³A nọchaepho apha ẹsaa ono; nwanyị ono shi l'alị ndu Filisitayinu lwa. Ọ bya ejepfu eze je arwọahaa ya g'a nụ-phu iya ụlo iya mę alị iya azụ.

⁴Teke ono bę eze epfuru Gehazi, bụ onye-ozị onye kę Chileke asuje: “Ka-kọtanuru mu iphe-ọhumalenya, Elayịsha meshikọtaru?” ⁵Gehazi nọdu akọru eze gę Elayịsha gude mee g'onye nwuhuru anwuhu teta nọdu ndzụ ọzo; a bya l'amaru; nwanyị ono, Elayịsha meru nwa iya o teta nọdu ndzụ ono bata bya arwọahaa eze g'a nụ-phu iya ụlo iya azụ; yę alị iya.

Tọbudu iya bụ; Gehazi sụ: “Gube nnajịuphu mu, bụ eze; ọo nwanyị ọbu ba; yę nwa iya ono, Elayịsha mejeru; o teta nọdu ndzụ ono.” ⁶Eze bya ajia nwanyị ono k'iphe ono; ọ kọkọtaru iya ya.

Ọo ya bụ; eze bya eduru onye-ozị lanu yeru iya sụ: “woru iphe, bụ kę nwanyị ono g'ọ ha nụ-phukọta iya azụ. Nukota iya iphe, shikọta l'alị iya futa; e -shi mbọku, ọ lufuru l'alị-a byasụ nta.”

Hazelu egbu Benu-Hadadu

⁷Tọbudu iya bụ; Elayịsha bya ejee Damasukosu. Teke ono bę iphe-eme-me guderu Benu-Hadadu, bụ eze ndu Aramu. A bya epfuaru iya l'onye kę Chileke bę byaru nụ. ⁸Eze sụ Hazelu: “Wota iphe, ịi-nu onye kę Chileke ono gude; g'i shi iya l'eka kpataedu Chipfu ishi sụ: ‘?Mu a-ka-a mma l'iphe, eme mu nua to?’ ”

⁹Ọo ya bụ; Hazelu bya ewota iphe, dugbaa iche iche, kakota ree, shi lę Damasukosu dojia l'eli inya-kamelu ukporo labo gude jepfushia Elayịsha. O rwua bya apfuru iya l'iphu sụ: “Nwa ngu, bụ Benu-Hadadu, bụ eze ndu Aramu bę ziru mu gę mu bya ajia ngu mę ya ?a-ka-a mma l'iphe, eme iya nu?”

¹⁰Elayịsha sụ iya: “Je asụ iya l'oo-ka-a mma; ọle Chipfu bę goshikwanuru mu l'ọ nwuhufutaje.” ¹¹O woru ęnya dazibe Hazelu jeye iphere gude iya. Onye kę Chileke ono, raahaa ękwa.

¹²Hazelu sụ: “Nnajịuphu mu; ?bụ gunu bę ịiraru?”

Elayịsha sụ: “Ishi ękwa mu bụ lę mu mawaru ejo-iphe, ii-me ndu Ịzuru. Ịi-tushikota ọku l'ekameka, ęphe kpuru; o shihu ike; teme unwokoro phe bę ii-gude ogu-echi gbushia; gwee unwegirima phe arakabya; kpafushia unyomu phe, du ime ępho.”

¹³Hazelu sụ: “?Denu gę mube onye-ozị ngu, buepho nkuta bę ọbu e-shi mee iphe, paru ęka nno?”

Elayịsha sụ: “Chipfu bę goshiwaru mu l'ii-mechaa buru eze ndu Aramu.”

¹⁴Ọo ya bụ; Hazelu haa Elayịsha lapfushia nnajịuphu iya, bụ Benu-Hadadu. Benu-Hadadu jia ya sụ: “?Bụ gunu bę Elayịsha pfuru ngu?” Hazelu sụ: “Ọ sukwaru mu l'ii-ka-a mma.” ¹⁵O rwua lę nchitabohu iya; Hazelu wota ukpo tsee lę mini; ọ ngugua ya angugu; o wota iya kwechia Benu-Hadadu iphu; ọ nwuhu. Hazelu buru eze nọchia ęnya iya.

Teke Jióramu bụ eze ndu Jiuda
(2Iphe 21:1-20)

¹⁶Lapha, kwe Jióramu nwa Éhabu apha ise, ọ wataru aburu eze ndu Ízurelu, bụ iya bụ teke Jiehoshafatu shi buru eze ke ndu Jiuda; be Jióramu nwa Jiehoshafatu byaru aburu eze ndu Jiuda. ¹⁷Jióramu be nowaru ukporo apha l'apha iri l'ebo teke ọ wataru aburu eze. Iphe, ọ noru l'aba-eze buru apha esato le Jierúsalem. ¹⁸O tsoo eka ndu eze ndu Ízurelu; mee ge ndibe Éhabu meru; kele ọ luru nwada Éhabu. O meru ejo-iphe lenya Chipfu. ¹⁹Ole Chipfu gude k'onye-ozí iya, bụ Dévidi; ophu o too vudu iya evuvu g'o mebyishia ndu Jiuda; kele o kwehawaru Dévidi ukwe l'unwu iya; me awa iya ta abyadi abubuhuru eze jasuru asuru.

²⁰Teke Jióramu bụ eze; be ndu Edomu kwefuru ndu Jiuda ike; bya ahotarú onwophe onye a-buru eze phe. ²¹Noo ya bụ; Jióramu chita ugbo-inya iya g'o ha jeshia mkpukpu Zayi. Ndu Edomu bya ekepeehee yee ndu-ishi ugbo-inya ono mgburugburu. O be lenyashi; ọ gbeshi bapfu ndu Edomu ono ogu. Ole ndu ojogu iya gbaru nanu nanu lashia ibe phe. ²²O buru ge ndu Edomu kwefuru ndu Jiuda ike bụ ono byasu ntanu O bukwarupho teke ono be ndu Libuna kwefuru ike nkephe.

²³Iphemiphe ozo, Jióramu megbaberu be e dekotaru lekwo-ako ke ndu eze ndu Jiuda. ²⁴Oo ya bụ; Jióramu nwuhu lapfushia nna iya phe; e lia ya l'eka e liru nna iya phe le mkpukpu Dévidi. Nwa iya nwoke, bụ Éhazaya buru eze nochia enya iya.

Teke Éhazaya bụ eze ndu Jiuda
(2Iphe 22:1-6)

²⁵Lapha, kwe Jióramu nwa Éhabu apha iri l'ebo, ọ bụ eze ndu Ízurelu be Éhazaya nwa Jióramu byaru aburu eze ndu Jiuda. ²⁶Éhazaya nowaru ukporo apha l'apha labo teke ọ wataru aburu eze. Iphe, ọ noru l'aba-eze bụ apha lanu le Jierúsalem. Epha ne iya bụ Atalaya, bụ nwanwa Omuri, bụ onye ono, bụ eze ndu Ízurelu ono. ²⁷O tsoo eka ndibe Éhabu; mee ejo-iphe lenya Chipfu egube ndibe Éhabu meru; kele ọ bụ ogo ndu unuphu ibe Éhabu.

²⁸O tsoru Jióramu nwa Éhabu; ephe jepfu Hazelu, bụ eze ndu Arámu ogo le mkpukpu Ramotu, du l'alí Giladu. Ndu Arámu ono meka Jióramu iphe. ²⁹Oo ya bụ; eze, bụ Jióramu lashia mkpukpu Jiezerelu g'o je anodu nyaa iphe-ehuka ono, ndu Arámu mekaru iya le mkpukpu Ramotu teke ono, o tsoru Hazelu, bụ eze ndu Arámu ogo ono.

No iya; Éhazaya nwa Jióramu, bụ eze ndu Jiuda jeshia aji Jióramu nwa Éhabu le mkpukpu Jiezerelu l'iphe-ehuka ono, e mekaru iya ono.

Aawu Jiehu manú l'ishi g'o buru eze ndu Ízurelu

9 ¹Onye mpfuchiru Chileke, bụ Elayisha bya ekua onye lanu l'ogbo ndu mpfuchiru su iya: “Jikobe; wota mgbere manú-a jeshia mkpukpu

Ramotu, dū l'alī Giladu. ²Teke i rwuru ẹka ono; lee ẹn̄ya Jiehu nwa Jieho-shafatu; mbū nwanwa Nimushi. Kuchi iya ekuchi l'ẹka ẖnwunna iya nọ; duru iya g'unu bahū l'ime ẖlo. ³Teke ono bẹ ii-wota mgbere manū ono; woru manū ono wūa ya l'ishi sū: 'Chipfu sūru-a: Mu wūru ngu manū l'ishi g'ī būru eze ndu Ízureḷu.' I -mechaa nno; gūhaa ẖzo gbagbūa; ba kpọkwa ẖpfu!"

⁴Ọo ya bū; nwokorọbya ono, bū onye mpfuchiru ono tūgbua jeshia mkpukpu Ramotu, dū l'alī Giladu. ⁵O -rwuepho; ọ hūma ndu-ishi ndu ojọgu g'ẹphe nọ ndzukọ; ọ sū: "Onye-ishi ojọgu; mu nwekwarū ozi, mu e-ziẹkwa ngu."

Jiehu jja ya sū: "?Bū onye ole l'ime anyi bẹ iipfuru?"

Ọ sū iya: "Ọo gūbedua; onye-ishi ojọgu."

⁶Ọo ya bū; Jiehu gbalihu eph̄e bahū l'ime ẖlo. Onye mpfuchiru ono woru manū ono wūa ya l'ishi sū: "Chipfu, bū Chileke kẹ Ízureḷu sūru-a: 'Mu wūwaru ngu manū l'ishi g'ī būru eze ndibe kẹ Chipfu; mbū ndu Ízureḷu. ⁷Í-tūko ndu ọnu-ẖlo ibe Éhabu, bū nnajiuphu ngu gwee arakabya; k'ọphu mu e-shi nno gwata ẖgwo ọchi ndu-oz̄i mu ono, bū ndu mpfuchiru; waa k'iphe, b̄kpoo ndu-oz̄i Chipfu, bū ndu Jiezebẹlu gbushikọtaru. ⁸Ndibe Éhabu l'ophu a-būru mkpurupyata. Mu e-gbufu iphe, b̄kpoo nwa nwoke l'ọnulo ibe Éhabu l'alī ndu Ízureḷu; m'ọ bū ohu m'ọ bū amadu. ⁹Mu e-me ibe Éhabu g'ọ dū g'ibe Jierobowamu nwa Nebatu; mẹkwapho g'ọ dū g'ibe Basha nwa Ahayijia. ¹⁰Jiezebẹlu bẹ bū nkūta a-ta iya l'egu, dū lẹ Jiezeḷu. Ọ tọ dudu onye e-li iya elili.' " O pfuchaa nno; bya agūhaa ẖzo gbafu.

¹¹E mechaa; Jiehu bya ejepfushia ndu-ishi ndu ojọgu ọphuna; onye lanū jja ya sū: "?Bū-a k'ọma? ?Bū gūnu bẹ onye ọbv̄u ono achoru-duru ngu?"

Jiehu sū: "G'unu mahawarū onye ọbu bya amaru g'oopfujẹ opfu-a."

¹²ẖphe sū: "Ọo ẖka bẹ ọbu! Pfuaru anyi iphe ọbu."

Jiehu sū: "Iphe, o pfuru mu bū lẹ Chipfu sūru lẹ ya wūwaru mu manū l'ishi gẹ mu būru eze ndu Ízureḷu."

¹³ẖphe mekebe ẹgwegwa je achīkoo uwe phẹ bya atọoru iya l'alī g'ọ zọ ọkpa. ẖphe nọdu egbu opu asujẹ: "Jiehu b̄akwaa eze!"

Jiehu egbu Jióramu

¹⁴Noo ya; Jiehu nwa Jieho-shafatu; mbū nwanwa Nimushi bya agbaarū Jióramu ejo idzu. Teke ono bẹ Jióramu yẹe ndu Ízureḷu l'ophu shi etso Hazẹlu, bū eze ndu Arámu ọgu g'ẹphe e-shi gbobuta mkpukpu Ramotu, dū l'alī Giladu. ¹⁵Ọle eze, bū Jióramu bẹ larū mkpukpu Jiezeḷu je anyaa iphe-ẹhuka ono, ndu Arámu mekarū iya ono; teke eph̄e lẹ Hazẹlu, bū eze ndu Arámu lwūru ọgu ono. Ọo ya bū Jiehu sū: "Ọ -būru l'ọo uche unu bū ono; g'ọ tọ dukwa onye e-shi lẹ mkpukpu-a pyofu jeshia mkpukpu Jiezeḷu je edoo iphe-a." ¹⁶Tọbudu iya bū; Jiehu nyihu ẖgbo-inya iya gbaru jeshia mkpukpu Jiezeḷu; kẹle ọọ ẹka ono bẹ Jióramu zẹ. Éhazaya, bū eze ndu Jiuda bẹ jeru iya ajiji.

¹⁷O be teke onye-nche, pfuru l'ulo eli, du le mkpukpu Jiezerelu ono humaru Jiehu; me ndu awu etso iya nu g'ephe dzeberu abya; o chishia mkpu su: "O nwekwaru ndu mu humaru, awu abyanu-o!"

Jioramu su: "G'a chota onye agba l'inya zia go gba phe ndzuta je ajia phe su: '?Bu-a k'oma too?'"

¹⁸Onye agbaje inya gbagbua je agba Jiehu ndzuta su iya: "Eze suru: '?Bu-a k'oma too?'"

Jiehu su iya: "?Unu gude k'oma eme gunu? Ghakobe; tso mu lazul!"

Onye-nche ono su eze: "Onye e ziru jefuakwaru phe; ole o to gbephu o to lwaedu azu."

¹⁹Oo ya bu; eze; bya ezia onye agbaje inya le k'ugbo ebo. O bya ejefu phe bya asu: "Eze suru-a: '?Bu-a k'oma too?'"

Jiehu su iya: "?Unu gude k'oma eme gunu? Ghakobe; tso mu lazul!"

²⁰Onye-nche ono su eze: "O jefuakwaru phe; ole o to lwakwapho azu. G'onye obu gude agba be o dukwa ge Jiehu nwa Nimushi; kele oomba ehuka."

²¹Jioramu su: "Doziaru mu ugbo-inya mu." E doziaru iya ya. Jioramu, bu eze ndu Izurelu; yee Ehzaya, bu eze ndu Jiuda gbagbua jefushia Jiehu. Onyenonu noduchaa l'ugbo-inya nkiya. Eka ephe gbapfuru iya bu l'ali Nabotu, bu onye Jiezerelu. ²²Jioramu humaepho Jiehu bya ajia ya su: "Jiehu; ?bu-a k'oma too?"

Jiehu su: "?Denu ge k'oma e-shi du; l'eka urwuali; me agwo nshi ono, shi ne ngu, bu Jiezebelu l'eka; kutaru l'ikpo l'ikpo egube-a?"

²³Oo ya bu; Jioramu ghakobe; gbagbua arajeru Ehzaya su: "Ehzaya; o bu ogu-o!"

²⁴Jiehu gudeepho ike iya go ha seta apfu iya gbaa Jioramu le mgbaka ukuvu; o foo ya lobu; o daa dakoru l'eli ugbo-inya iya. ²⁵Oo ya bu; Jiehu pfuaru onye-ishi ugbo-inya iya, epha iya bu Bidika su: "Pata iya je etuphaa l'ali Nabotu, onye Jiezerelu pho. Nyatakwa le teke pho, mu le ngu tukojeru gude ugbo-inya agbatso nna iya, bu Ehabu lazul pho be Chipfu pfuru opfu ehuka iya su: ²⁶'Unyaphu be mu humaru mee Nabotu; me mee kunwu iya, e gburu egbu. Nnajiuphu pfua su; mu agwata ngu ugwo iya l'ali-a. Noo iphe, Chipfu epfu bu ono.' Oo ya bu; pata iya je etuphaa l'ali ono; egube Chipfu pfuru iya ono."

Egbu Ehzaya

²⁷Ehzaya, bu eze ndu Jiuda humaepho iphe, e me nu; o ye okpa l'oso tsoru uzo, shiru bahu le mkpukpu Betu-Haganu gbalaaha. Jiehu chipyabe iya; asuje: "Gbagbufua ya l'eli ugbo-inya ono!" Ephe gbaa ya apfu l'eka o no l'uzo, jeru lashia mkpukpu Guru, du le mgboru mkpukpu Ibulamu. O gbaru laa mkpukpu Megido; je anwuhu l'eka ono. ²⁸Ndu ozi iya gude ugbo-inya pata iya jeshia Jierusalemu je elia l'ilu iya l'eka e liru nna iya

phẹ lẹ mkpukpu Dévidi. ²⁹Ọ bụru l'apha, kwe Jióramu; nwa Éhabu apha iri lẹ nanu, o shi bụtaru eze ndu Ízurelu bẹ Éhazaya byaru aburu eze ndu Jiuda.

Eegbu Jiezebelu

³⁰Noo ya; Jiehu tugbua jeshia mkpukpu Jiezerelu. Jiezebelu numaepho l'ọ byaru; o tee pensuru ọnya; memaa egbushi iya emema; je eworu ọnya pyofu lẹ windo. ³¹Jiehu bya abyarwuta l'ọnu-abata; Jiezebelu sụ: “?Bụ-a k'oma Zimiri; mbụ gube onye ono, gburu nnajjuphu ngu?”

³²Jiehu palia ọnya l'uzo windo ono sụ: “?Bụ onye bẹ turu ikè yeru mu nu? ?Bụ onye?” Tọbudu iya bụ; iphe, dọ g'umadzu labo; ozoo umadzu ẹto, bụ ndu eleta ibe eze ọnya shi lẹ windo lee ya ọnya. ³³Jiehu sụ phẹ: “Unu gbẹ l'ẹka ono pata Jiezebelu zee ogbu g'ọ bya ada!” Ọo ya bụ; ẹphe tufu iya ọ bya adaa. Mee ya p'fukashihu kpua l'igbulọ; mę ọnya, nọgbaa l'ẹka ono. Jiehu gude ọnya gbaa ya eli; zọo ya tọtitoli.

³⁴Jiehu bahụ l'ime ọlo je eria; ngụ sụ: “Unu pata nwanị ono, vu ọnu ono je elia; kẹle ọ bụ phọ nwada eze!” ³⁵Ẹphe lufushia g'ẹphe je elia ya; ọ bụwaru iphe, ẹphe humaru kpoloko bụ okpokoroko ishi iya; mę okpu ogboro iya; waa okpu oshi-ẹka iya. ³⁶Ẹphe laphu azụ je epfuaru iya Jiehu; ọ sụ: “Ọo ya bụ iphe ono, Chipfu shi l'ọnu onye-ozu iya, bụ Elayijia kẹ Tishibe pfua sụ: ‘Ọo l'alị, dọ lẹ mkpukpu Jiezerelu bẹ nkuta a-ta anu Jiezebelu.’ ³⁷Jiezebelu bẹ odzu iya a-dụ gẹ nshị, a nyiru tukaana nanu nanu l'alị, dọ lẹ Jiezerelu; k'ophu bụ l'ọ tọ dudu onye byaru a-hube iya ama kẹ g'ọ sụ: ‘Ọo Jiezebelu baa.’”

Eegbushi ndibe Éhabu

10 ¹Éhabu bẹ unwu iya dọ ukporo ẹto l'umadzu iri lẹ Samériya. Ọo ya bụ; Jiehu bya edeshia ekwo-ozu keshiaru ndu-ishi lẹ mkpukpu ono; mę ndu bụ ọgerenya; mę ndu bụ phẹ mefutaru unwu Éhabu ono. Ekwo-ozu ono bẹ o deru sụ: ²“Eshi ophu unu l'unwegirima nnajjuphu unu tukuru nọdu; teme unu nweru ugbo-ọnya; nweru ọnya bya enweru ngwoğu; nweru mkpukpu, a kpushiru ike; bẹ bụ ekwo-ozu-a -bebeepho rwu unu ẹka; ³unu họt a onye kachaa ree; mbụ onye ọ gbaru g'unu họt a l'unwu nnajjuphu unu; mee ya eze; g'unu lwua ọgu see iswi ọnu-ọlo nna-jjuphu unu.”

⁴Ọle ndzụ-agugu rwutaru phẹ; ẹphe sụ: “lewaro; ndu eze labo pho ta adudu ike pfuru wota iya ọgu. ?Denu g'anyibedua e-shi dọ ike pfuru wota iya ọgu?”

⁵Tọbudu iya bụ; onye bụ ishi l'ibe eze; mę onye bụ ishi mkpukpu; mę ndu bụ ọgerenya; waa ndu bụ phẹ mefutaru unwu Éhabu zia Jiehu ozu sụ: “Anyi bụ ndu-ozu ngu; ọo iphe, ị suru g'anyi mee bẹ anyi e-me. O to nwe-du onye anyi eme eze; mekpọepho iphe, ị riru l'ọ pfuru ọto.”

⁶Jiehu bya edeeru phẹ ẹkwo-ozì k'ugbo ẹbo sù: “Ọ -bùru l'unu tùru íkè yeru mu; unu je a-nọdu eme iphe, mu sùru g'unu mee; unu gbukọo ishi ụnwu nnajìuphu unu ono g'ẹphe ha vutaru mu lẹ mkpụkpu Jiezerẹlu ẹgu-be nta-a echele.”

Ụnwu ibe Éhabu ono, bụ iya bụ ụmadzu ụkporo ẹto l'iri ono bẹ bụ ẹphe lẹ ndu oke amadụ lẹ mkpụkpu ono shi nọdu; ọ bụru ndu ono metseshiru phẹ.

⁷Ekwo-ozì ono rwepho ndu ono ẹka; ẹphe kpụta ụnwu ibe eze ono; gbushikọta ẹphene ụkporo ẹto l'iri ono. Ẹphe parụ ishi phẹ yechaa lẹ nka-ta; vulaaru Jiehu lẹ mkpụkpu Jiezerẹlu. ⁸Onye-ozì bya ezia Jiehu sù: “E vulataakwaru ishi ụnwu Éhabu ọbu.”

Jiehu sù: “Kùbe phẹ l'ikpo labọ l'ọnu-abata mkpụkpu g'ẹphe nọdu l'ẹka ono jeye l'utsu.”

⁹O be l'utsu; Jiehu lufu je apfuru pfiaru ndu ono g'ẹphe ha sù: “Ụta ta adụkwa unu l'ẹhu. Ọo mbedua bẹ gbaru nnajìuphu mu ejo-idzu; woru iya gbua. Ọle ọ bụ; ?bụkwanu onye bẹ gbushiru ndu ọwana? ¹⁰Ọo ya bụ g'unu maru l'ọ tọ dudu opfu, Chipfu pfuru lẹ k'ẹhu ndibe Éhabu duru ọphu tee mekọtadu nù. Chipfu bẹ mewaru iphe, o shi l'ọnu onye-ozì iya, bụ Elayijia pfua.” ¹¹Ọo ya bụ Jiehu gbushikọta iphe, bụ ndibe Éhabu, phọduru lẹ mkpụkpu Jiezerẹlu. O gbukọtaru ndu oke amadụ, o nweru; mẹ ndu ẹguru ọnyà iya; mękpoo ndu-uke, o nweru; ọphu ọ tọ dudu m'onye lanụ, ọ haru; ọ nọdu ndzụ l'ime phẹ.

Jiehu egbushi ndu abubu eze Éhazaya

¹²Noo ya; Jiehu bya agbeshi jeshia mkpụkpu Samériya; o jetabeepho rwua ẹka ndu nche aturu anọduje ebushi aturu ẹji; ¹³yee ndu bụ abubu Éhazaya ono, shi bụru eze ndu Jiuda phọ dzuda. Ọ jia phẹ sù: “?Unu bụ ndu ole?”

Ẹphe sù iya: “Anyi bụkwa abubu Éhazaya. Iphe, anyi abya bụ g'anyi kele ụnwu ibe eze; mę ụnwu ibe eze-nwanyi.”

¹⁴Jiehu sù: “Unu kpukoo phẹ lẹ ndzụ.” Ẹphe bya akpukoo phẹ lẹ ndzụ je egbushia; chịru ye l'iduma, dụ l'ẹka ono, ndu nche aturu anọduje ebushi aturu ẹji ono. Ẹphe dụ ụmadzu ụkporo labọ l'ẹbo. E gbushia phẹ; ọphu ọ tọ dudu onye ọphu a haru; ọ nọdu ndzụ m'onye lanụ.

Eegbufufua ndibe Éhabu, phọduru nù

¹⁵Jiehu bya alufu l'ẹka ono; ọ hụma Jiehonadabu nwa Rekabu g'ọobyapfuta iya. Jiehu kele iya ekele bya asù: “?Obu ngu guru-a iphóró l'ẹka mu nọ; g'obu nkemu guru l'ẹka ị nọ-a?”

Jiehonadabu sù iya: “Ee; obu mu gụkwaru-a iphóró.”

Jiehu sù iya: “Ọ -bùru l'ọ dụ nno; machjaru mu ẹka ngu.” Ọ bya amachjaru iya ẹka; Jiehu selita iya lobata l'ugbo-inya. ¹⁶Jiehu sù iya: “Tsuru

mu g'i hūma gē kē Chipfu aphū-beru mu l'ēhu." Oo ya bụ; ọ pata iya l'ugbo-inya. ¹⁷Jiehu p̄hē rwuēpho Samériya; ọ tūko iphe, bụ ndibe Éhabu, phòduru nū l'ēka ono gbushikòta. O gwekòta p̄hē arakabya g'ēphe ha; egube ono, Chipfu shi l'ònu Elayijia pfua ya ono.

Eegbushi ndu abarū Balū eja

¹⁸Jiehu bya akpakoo ndu Ízurelu l'ophu sū p̄hē: "Éhabu bē bapeteru Balū eja; mbèdua a-barū iya eja; barweru iya ya abarwe. ¹⁹Ngwa; unu kukòta ndu mpfuchiru Balū g'ēphe ha; mē ndu abarū iya eja; mē ndu bụ-gbaa uke iya. G'ò tò dukwa onye a-gbala nū; noo kēle mu abya egweru Balū ngweja, parū ēka. Onye gbalarū nū bē ta adzūkwaru ndzū." Obenu lē Jiehu gude ẹregede eme gē ya mee gē ndu abarū Balū eja bükotaru mkpurupyata.

²⁰Jiehu sū: "Unu tūa ndzuko; g'e dzukoo gude kwabē Balū ùbvù." Ephe bya araa kē ndzuko ọbu arara. ²¹Jiehu bya atūko alí Ízurelu l'ophu zidzuru ozi; ndu bükpoo ndu abarū Balū eja g'ēphe ha byakòta; ophu ọ tò dudu m'onye lanū, ta abyaduru nū. Ephe wūbakota l'ime eze ọlo Balū ono; jikòta iya pyĩmu; shita l'ishi iya ọphuu je akpaa l'ishi iya ọphuu. ²²Jiehu bya epfuaru onye eleta ẹnya l'ọlo, eedobeje uwe sū iya: "Chítaru ndu abakòta-kporu Balū eja awurukpata uwe g'ēphe yee!" Ọ bya achítaru p̄hē iya.

²³Tòbudu iya bụ; Jiehu yē Jiehonadabu; nwa Rekabu bahū l'ime ọlo Balū ono. Jiehu sū ndu ono, abarū Balū eja ono: "Unu lerwee ẹnya maru; ?tò dukwanu onye kē Chipfu tso unu nòdu l'ēka-a; abūedupho ndu abarū Balū eja kpoloko."

²⁴Oo ya bụ; ephe bya abahū jeshia egwe eja; mē ngweja-akpo-ọku.

Jiehu bē wowaru ụmadzu ụkporo ẹno ye g'ēphe kwakaa l'etezi; bya asū p̄hē: "O -nwewaru onye harū m'onye lanū lē ndu-a, mu eye unu l'ēka-a; ọ gbala bē e-gude ishi ndzū nkiya pfua ụgwo iya."

²⁵Egweghe, Jiehu egweghe ngweja-akpo-ọku ono; ọ sū ndu nche; mē ndu-ishi: "Unu wūbawaro je egbushikòta p̄hē! G'ò bọ dukwa onye ọphu a-gbala nū!" Oo ya bụ; ephe gude ogu-echi gbugbushikòta p̄hē. Ndu nche ono; waa ndu-ishi ono tufuchaa odzu p̄hē l'etezi. Ndu nche ono bya abamihuchaa l'ime ime ọlo Balū ono. ²⁶Ephe pafutagbaa ntēkpe, dū l'ọlo Balū ono; kpoo ya ọku. ²⁷Ephe bya etsukpòshia ntēkpe Balū; nwukpòshia ọlo Balū ono. Ọ bụru nshì bē aanòduje anyi iya byasū ntanū-a.

²⁸Noo ya bụ; Jiehu mebyia k'abarū Balū eja l'alí Ízurelu. ²⁹Ọle Jiehu te wofuduru ēka l'eme iphe-eji ono, Jierobowamu nwa Nebatu kpatarū gē ndu Ízurelu mee ono. Mbū eja ono, ephe barū ụnwu-eswi pho, e gude mkpòla-ododo kpua dobe lē mkpukpu Bètelu; mē lē mkpukpu Danu pho.

³⁰Chipfu sū Jiehu: "Eshinu i meru iphe, dū ree; mee iphe, pfuru nhamunha l'ẹnnya nkemu; bya emee ndibe Éhabu iphe, dū mu l'obu g'e mee p̄hē iya; bē awa ngu a-nòdu l'aba-eze ndu Ízurelu jasū l'ogbo k'ẹno." ³¹Ọle

Jiehu te egudegbudu obu iya g'ò ha dobe iphe, ekemu Chipfu, bu Chileke ke Ízurelu pfuru. O tó haduru eme iphe-èji ono, Jierobowamu meru; mbu ono, o kpataru ge ndu Ízurelu mee ono.

Anwùhu Jiehu

³²Teke ono be Chipfu wataru akpa ndu Ízurelu mkpa-eka. Hazelu lwu-kpekota mkpukpu le mkpukpu ndu Ízurelu l'ophu; ³³shita l'uzo enya-nwu-awawa enyimu Jiordanu; mbu ali Giladu l'ophu; me ali ndu Gadu; me ke ndu Rubenu; me ke ndu Manase e-shi le mkpukpu Arowa, du le mgboru nsuda Anonu je akpaa le Giladu; waa Beshanu.

³⁴Iphe ozo, nwugbaberu nu teke Jiehu bu eze; waa iphemiphe, o meru; me ehuka ehuka, o mekotaru be e dekotaru lekwo-ako ndu eze ndu Ízurelu.

³⁵Tobudu iya bu; Jiehu nwuhu lapfushia nna iya phe; e lia ya le mkpukpu Sameriya. Jiehowahazu, bu nwa iya nwoke buru eze nochia enya iya. ³⁶Iphe, Jiehu noru l'aba-eze ndu Ízurelu le Sameriya bu ukporo apha l'apha esato.

Atalaya yee Jiowashi

(2Iphe 22:10—23:15)

11 ¹Tobudu iya bu; Atalaya, bu ne Ehzaya humaeпо le nwa iya nwuhuwaru; o gbeshi je atuko ndibe eze g'ephe ha saa osha-mpfu. ²Ole Jiehosheba, bu nwada eze, bu Jioram; bya aburu nwune Ehzaya ke nwanyi be dutaru Jiowashi, bu nwa Ehzaya dufu l'echilabo unwu eze ono, eeme ge gbushia ono. O duta Jiowashi yele onye ehe iya nu je edomia le mkpuru-azee; shi nno wohaar u iya Atalaya; k'ophu bu l'o to gbuduru iya. ³E domiru Jiowashi; yele onye ehe iya nu leze-ulo Chipfu apha ishii ge Atalaya bukpoephe ishi l'ali ono.

E kwefuru Atalaya ike

(2Iphe 23:1-15)

⁴O be l'apha k'esaa; Jiehojada bya ezia ge je ekua ndu bugbaa ishi ndu ojogu ukporo ise ise, bu ndu anoduje eche eze; me ndu anoduje eche ibe iya; ge duru phe byapfuta iya leze-ulo Chipfu. Ephe lephe woru ndzu gbaa; o mee; ephe ribuaru iya nte l'ulo Chipfu l'eka ono. O bya egoshi phe Jiowashi, bu nwatibe eze ono. ⁵O bya atuaru phe ekemu su: "Waa iphe, unu e-me baa; unube ndu ono, anoduje le nche l'eswe-atuta-unme; unu kee onwunu uzi eto. G'uzi lanu je anodu chee nche l'ibe eze; ⁶uzi lanu je anodu eche le Onu-abata Suru; uzi lanu ophuu a-nodu l'azu ndu nche ono; mbu l'azu oguzo ono azu iya ophuu. Noo g'unu e-shi bu ono chee ulo ono nche. ⁷Uzi labo l'ime unube ndu anoduje le nche l'eswe-atuta-unme be anodukwapho eche eze-ulo Chipfu nche; gude gbobuta eze; g'o to du iphe

e-me iya nū. ⁸Unu pagbaarū ngwoḡu unu l'ẹka nọ-ḡhee eze, bụ Jiowashi mgburugburu. Iphe, bụkpoo onye shitaru ẹka unu nọ; unu gbua onye ọbu. Ẹkameka, eze ejekpọ; unu swiru iya eswiru.”

⁹Ndu-ishi ndu oḡoḡu ụkporo ise ise ono mee ḡ Jiehoyada, bụ onye uke Chileke pfuru pḡe ono. Onyenonun chita ndu nkiya, bụ ndu echeje nche l'eswe-atuta-unme; mḡ ndu ọphu afuta lḡ nche l'eswe-atuta-unme ono; ẹphe byapfutashia Jiehoyada, bụ onye uke Chileke ono. ¹⁰Onye uke Chileke ono bya achita arwa; mḡ iphe, eegudeje egbobuta onwonye ono, shi buru kḡ Dévidi ono; mbu ono, e doberu l'eze-ulo Chipfu ono; woru keshiaru ndu bugbaa ishi ndu oḡoḡu ụkporo ise ise ono. ¹¹Ndu nche ono pagbaarū ngwoḡu pḡe l'ẹhu l'ẹhu pfuru gḡaphee eze mgburugburu lḡ mgboru ọru-ngweja Chipfu; waa eze-ulo ono ḡedegede; shita l'uzo ẹkutarara jeye l'uzo ẹkicha.

¹²Jiehoyada bya edufuta nwatibe eze ono, bụ Jiowashi; bya eworu okpu-eze kpube iya; woru ẹkwọ, e deru ekemu Chileke dḡe ya l'ẹka sụ l'ọo ya bụ eze. Ẹphe bya awua ya manu l'ishi; bya atuko aku ẹka; atu uzu sụ: “Nodukwa ndzu ogologo; gube eze!”

¹³Atalaya numapho wooooo, ndu nche; mḡ ndu oha atu; o tugbua jepfushia pḡe l'eze-ulo Chipfu. ¹⁴O bya eje elee ẹnya; bya ahuma eze g'o pfuru lḡ mgboru itso, bụ iya bụ g'ẹphe emeje iya l'omelali pḡe; bya ahumakwapho ndu-ishi ndu oḡoḡu; mḡ ndu egbuje opu g'ẹphe pfu-kubegbaarū iya; mḡ ḡe ndu ali ono l'ophu tukoru etegbaa ẹswa; egbu opu; o gbajashia uwe iya chishia sụ: “Ẹbyi anwua-o! Ẹbyi anwua-o!”

¹⁵Tobudu iya bụ; Jiehoyada, bụ onye uke Chileke bya atuaru ndu-ishi ndu oḡoḡu ụkporo ise ise ono ekemu sụ: “Unu kpufuta nwanyi ono l'echilabo ndu nche ono. Iphe, bụ onye ẹphe l'iya swi; unu gude ogu-echi gbua ya.” Noo kele onye uke Chileke ono bḡ suru g'e tee gbukwa iya l'eze-ulo Chipfu. ¹⁶Oo ya bụ; ẹphe gude iya; kpurwua onu ẹka inya eshije abahu l'ibe eze; ẹphe woru iya gbua l'ẹka ono.

Jiehoyada edozi ali Jiuda

(2Iphe 23:16-21)

¹⁷No iya; Jiehoyada bya emee eze ẹphe lḡ Chipfu gbaa ndzu; bya emekwapho ndu ono ẹphe lḡ Chipfu gbakwapho ndzu. Oḡbandzu ọbu bụ l'ẹphe a-buru ndibe Chipfu. O mekwapho eze; ẹphe lḡ ndu ono gbaa ndzu nkeḡe. ¹⁸Ndu Jiuda l'ophu jeshia l'eze-ulo Balu je enwutsushia ya. Ẹphe tuko iphe, bụ ọru-ngweja Balu; mḡ nteḡpe iya tsukposhichaa yogiri yogiri. Ẹphe gbua Matanu, bụ onye uke Balu l'iphu ọru-ngweja Balu.

Oo ya bụ; Jiehoyada, bụ onye uke Chileke bya eye ndu nche; ẹphe cheahaa eze-ulo Chipfu nche. ¹⁹O chita ndu-ishi ndu oḡoḡu ụkporo ise ise ono, bụ ndu anoduje eche eze; waa ndu anoduje eche ibe iya; mḡ ndu ali ono l'ophu; ẹphe dufuta onye eze ono l'eze-ulo Chipfu. Ẹphe shia ẹka ndu

nche eshije abahụ duba iya l'ibe eze. Oo ya bụ; eze je anọdu l'aba-eze. ²⁰Noo ya; ẹhu kwatakpoo tsoo ndu alị ono l'opfu okpobe atsotso. Nchi bya adu doo le mkpukpu ono; kele e gbuwaru Atalaya l'ibe eze.

²¹Jiowashi nowaru apha esaa teke o wataru aburu eze.

Teke Jiowashi bu eze ndu Jiuda

(2Iphe 24:1-16)

12 ¹L'apha, kwe Jiehu apha esaa, e -shi teke o beberu buru eze ndu Izurelu; be Jiowashi bataru l'aba-eze ndu Jiuda. Iphe, o noru l'aba-eze ono le Jierusalemu bu ukporo apha labo. Epha ne iya bu Zibaya. Eka ne iya obu shi bu le mkpukpu Biye-Sheba. ²Jiowashi be mekotaru iphe, pfuru oto l'enya Chipfu l'apha ono go ha, Jiehoyada, bu onye uke Chileke kpo-zikotaru iya uzo. ³Obenu l'eka aagwaje iphe ono be a ta alwuduru; ndu alị ono nodu egweje eja bya akpo unwu-isensu oku l'eli eka ono.

⁴Tobudu iya bu; Jiowashi bya epfuaru ndu-uke Chileke su phe: "Unu nakobe iphe, bu okpoga, du nso, eewobataje l'eze-ulo Chipfu; mbu okpoga, atutaje l'utu; me okpoga, e ketaru onyenonu go pfuje; me okpoga, nemadzu gude obu iya bya anu l'eze-ulo Chipfu. ⁵Ge ndu-uke Chileke l'ehu l'ehu nakota okpoga ono l'eka ndu edobeje okpoga g'e gude iya mekwakota iphe, mebyihuru emebyihu l'ulo Chipfu; l'eka bukpo eka a humaru mebyihuru emebyihu."

⁶Ole a noru jeye l'apha, kwe Jiowashi ukporo apha l'apha eto; ophu ndu-uke Chileke ono te emekwaduru iphe, mebyishihuru l'eze-ulo Chipfu ono. ⁷Tobudu iya bu; eze, bu Jiowashi bya ekua onye uke Chileke, bu Jiehoyada; me ndu-uke Chileke ozo jia phe su: "?Bu gunu meru iphe, unu te emekwaeduru iphe, mebyishihuru l'eze-ulo Chipfu obu? Ngwa; go bo dukwa okpoga ozo, unu a-natabaa l'eka ndu edobeje okpoga. Iphe, unu emechia bu g'unu tuko iphe, bu okpoga unu natawaru nu g'e gude mekwaa eze-ulo obu." ⁸Oo ya bu; ndu-uke Chileke ono kweta l'ephe taa nakodedu ndu ono okpoga; ophu ephe emekwaedu eze-ulo Chipfu ono l'onwophe.

⁹Noo ya bu; onye uke Chileke, bu Jiehoyada bya apata okpoko; swofua uzo l'opfu iya; dokube iya oru-ngweja Chipfu lekutara; me a -nodu abahu l'eze-ulo Chipfu ono. Ndu uke Chileke, eche onu-abata nche tuko okpoga, e wobataru l'eze-ulo ono yekota l'okpoko ono. ¹⁰O nodu abujeru; okpoga ono -haepho shii l'okpoko ono; onye ederu eze ekwo; me onyishi ndu-uke Chileke abya agwa okpoga ono ogu; chiru ye lekpa kechia. ¹¹Ephe pyachaa okpoga ono g'oo-du; ephe eworu iya nu ndu-ishi ozi obu, eeje l'eze-ulo ono. Ephe nodu eshije l'okpoga ono pfua ndu eje ozi l'eze-ulo Chipfu ono ugwo; mbu ndu kapyinta; me ndu akpu ulo obu akpukpu; ¹²me ndu edo eja edodo; me ndu akwacha mkpuma. O buru l'okpoga ono be ephe eshije zuta oshi; me mkpuma, a gbakposhiru agbakposhi, e gude

emekwa eze-ulo Chipfu ono. O buru iya be ephe eshije emephu okpoga l'iphe, l'ala, l'iphe, eemekwa emekwa l'eze-ulo ono. ¹³Ole o to budu okpoga ono, e wobataru l'eze-ulo Chipfu ono be e gude mee gbamugbamu mkpola-ochaa; me iphe, apaje oghu oroku; me gbamugbamu ozo; me opu; mewaro iphe ozo, e gude mkpola-ododo; me mkpola-ochaa mee dobe l'eze-ulo Chipfu ono. ¹⁴O buepho ndu eje ozi l'eze-ulo ono be a nuru iya g'ephe gude mekwaa eze-ulo ono. ¹⁵A ta suteduru ndu a nuru okpoga ono g'ephe bya edoo g'ephe gude mepushia okpoga ono; kele ephe bu ndu gude ire-lanu eje ozi obu.

¹⁶Okpoga, shi le ngweja-apfu-ugwo; me ke ngweja-iphe-eji; be e te ewobatajedu l'eze-ulo Chipfu; ndu nwe iya nu bu ndu-uke Chileke.

¹⁷O buru teke ono be Hazelu, bu eze ndu Aramu jeru etsoo mkpukpu Gatu ogu; l'wua ya l'wuta. O bya adakobe jeshifua ogu le Jierusalemu. ¹⁸Jiowashi, bu eze ndu Jiuda wota iphemiphe, nna iya phe, bu Jiehoshafatu; me Jiehoramu; me Ehzaya, bu ndu shi buru eze ndu Jiuda doberu Chipfu iche; me ophu yebedua doberu Chipfu iche; mekota mkpola-ododo, a humaru l'eka eedobeje eku l'eze-ulo Chipfu; me l'ulo ibe eze; wolaaru Hazelu, bu eze ndu Aramu. O buru teke ono be Hazelu bebe paru Jierusalemu haa tugbua.

¹⁹Iphe ozo, nwugbaberu nu teke Jiowashi bu eze; me iphemiphe, o meru be e dekotaru l'ekwo-akou ndu eze ndu Jiuda.

²⁰Ndu ozi Jiowashi bya agbaaru iya ejo-idzu; woru iya gbua l'ulo Betumilo l'uzo, shiru jeshia Sila. ²¹Ndu ozi iya, gburu iya nu obu bu Jiozaka nwa Shimeyatu; me Jiehozabadu; nwa Shoma. Tobudu iya bu Jiowashi nwuhu; e lia ya l'eka e liru nna iya phe le mkpukpu Devidi. Amazaya, bu nwa iya buru eze nochia enya iya.

Jiehowahazu bu eze ndu Izurelu

13 ¹L'apha, kwe Jiowashi; nwa Ehzaya ukporo apha l'apha eto; e -shi teke o beberu buru eze ndu Jiuda be Jiehowahazu nwa Jiehu byaru aburu eze ke ndu Izurelu le mkpukpu Sameriya. Iphe, o noru l'aba-eze bu apha iri l'esaa. ²O mee ejo-ememe l'enya Chipfu. O tsokotaru ejo-iphe ono, Jierobowamu; nwa Nebatu meru ono; mbu ono, o meru ndu Izurelu mee ono. O to gbakutaduru ejo-ememe ono azu. ³Oo ya bu; Chipfu woru oke-ehu-eghu iya swibe ndu Izurelu. O paru phe haru Hazelu bu eze ndu Aramu; waa nwa iya bu Benu-Hadadu ephe ka phe okpehu no odu.

⁴Jiehowahazu bya epfuru nu Chipfu; Chipfu ngaberu iya nchi; kele o humaru g'eze ndu Aramu gude akpaberu ndu Izurelu ehu. ⁵Tobudu iya bu; Chipfu bya anu ndu Izurelu onye dzoru phe nu; o buru iya bu l'ephe anahu ndu Aramu. Ndu Izurelu bya eburu l'ibe nkephe g'ephe shiha-waa buru iya. ⁶Obenu l'ephe ta tu-woduru eka l'eme iphe-eji ono, ndibe

Jierobowamu meru; mbụ ono, o meru ndu Ízurèlu g'èphe mee ono. Ọ t̀kuru iya mekọta. Nokwaphọ g'itso Ashera d̀ ẹ Samériya g'ọ d̀ iya.

⁷Ọphu ọ d̀du ndu ojogu Jiehowahazu phọduru ǹ; a -gufuepho ndu ojogu ̀kporo labọ l'iri, b̀ ndu agbajẹ l'inya; mẹ ̀gbo-inya iri; waa unu ndu ojogu ugbo ̀kporo l'ise, b̀ ndu ojogu oje-l'okpa; kele eze ndu Arámu bẹ sakotaru phe ̀sampfu; bya egude okpa gwee phe uji l'ali.

Anẁhu Jiehowahazu

⁸Iphemiphe, nẁgbaberu ǹ teke Jiehowahazu b̀ eze; waa iphe, o meẽberu; mẹ ̀huka ̀huka, o mekọtaru bẹ e dekọtaru l'ekwo-akọ ndu eze ndu Ízurèlu. ⁹Jiehowahazu bya anẁhu; lapfushia nna iya phe; e lia ya ẹ mkp̀kpu Samériya. Jiowashi, b̀ nwa iya nwoke b̀ru eze nọchia ẹnya iya.

Jiowashi b̀ eze ndu Ízurèlu

¹⁰Ọ b̀ru l'apha, kwe Jiowashi ̀kporo apha l'apha iri l'ẹsaa, e -shi teke o beberu b̀ru eze ndu Jiuda; bẹ Jehowashi nwa Jiehowahazu byaru ab̀ru eze ndu Ízurèlu. Iphe, ọ nọru l'aba-eze b̀ apha iri l'ishii ẹ Samériya. ¹¹O mee ejo-ememe l'ẹnya Chipfu. Ọ tọ haduru eme iphe-ẹji ono, Jierobowamu nwa Nebatu meru; mbụ ono, o meru ndu Ízurèlu ẹphe mee ono. Iphe-ẹji ono bẹ o yeru ẹka l'ememe.

Anẁhu Jiowashi

¹²Iphe ọzo, nẁgbaaru ǹ ẹ teke Jiowashi b̀ eze; mẹ iphemiphe, o meru; mẹ okpehu iya, o gude tsoo Amazaya, b̀ eze ndu Jiuda ọgu; bẹ e dekọtaru l'ekwo-akọ ndu eze ndu Ízurèlu. ¹³Ọo ya b̀; Jiowashi nẁhu lapfushia nna iya phe; e lia ya l'ẹka e liru ndu eze ndu Ízurèlu ẹ Samériya. Jierobowamu, b̀ nwa iya bya anọdu l'aba-eze nọchia ẹnya iya.

Anẁhu Elayisha

¹⁴Ẹ teke iphe-ememe, b̀ iya mechaaru gbua Elayisha gudeshiru iya ike bẹ Jiowashi, b̀ eze ndu Ízurèlu jeru iya ajiji. O rwua bya araaha ẹkwa l'iphu iya s̀: “Nna mu-e! Nna mu-e! G̀be onye b̀ ̀gbo-inya; bya ab̀ru ọ-gba-l'inya-ọgu ndu Ízurèlu!”

¹⁵Elayisha s̀ iya: “Wota ̀ta yẹ apf̀.” Jiowashi bya ewota iya. ¹⁶Elayisha bya as̀ eze ndu Ízurèlu ono: “Seta apf̀ ono!” Ọ bya eseta iya. Elayisha bya at̀-koobe eze ono ẹka l'ẹka nkiya.

¹⁷Elayisha s̀ iya: “g̀haa windo ọphu nọ laaru ̀zo ẹnyanwu-awawa!” Ọ g̀haa ya. Elayisha s̀ iya: “Gbaa apf̀ ono!” Ọ gbaa ya. Elayisha pfua s̀: “Owa-a b̀ apf̀ Chipfu, e-gude lẁ-koobe! Ọo apf̀, ee-gude lẁ-koobe ndu Arámu; kele ̀i-lẁ ndu Arámu ẹ mkp̀kpu Afeku; mb̀ woru phe saa ̀sampfu.”

¹⁸Ọ sùkwa iya phọ: “wota apfù ono!” O wota iya. Ọ sù eze ndu Ízùrẹ̀lu ono: “Wata iya asù l'alì!” Ọ sùà ya ugbo ẹ̀to; bya ahaa ya. ¹⁹O mee; ẹ̀hu ghuaaha onye kẹ̀ Chileke ono eghu; ọ̀ sù: “I gege asù iya ugbo ise m'ọ̀bu ugbo ishii; k'ọ̀phu i gege alwù-kpekwanù ndu Arámu jasù ii-mebyishikọ̀ta phẹ̀. Ọ̀le nta-a bụ̀ ugbo ẹ̀to kpoloko bẹ̀ ị̀-lwù-kpe phẹ̀.”

²⁰Tọ̀budu iya bụ̀; Elayìsha nwùhu; e lia ya.

Ndu ojọ̀gu ọ̀-lwù-a-ọ̀laa, shi l'alì ndu Mówabu bẹ̀ ezebatajẹ̀ l'alì Ízùrẹ̀lu; mẹ̀ a bahùephọ̀ l'apha ọ̀phúú. ²¹O be teke o nweru ndu eli odzu; ẹ̀phe bya amaru; ndu ojọ̀gu ọ̀-lwù-a-ọ̀laa ono bụ̀waru phẹ̀reketete; ẹ̀phe parù odzu nwoke ono tụà l'ìlu Elayìsha. Odzu nwoke ono je edenyi l'ọ̀kpu Elayìsha; o teta bya anọ̀du ndzù ọ̀zo; gbẹ̀shi pfùru apfùru.

Ọ̀gu ndu Ízùrẹ̀lu waa ndu Arámu

²²Hazẹ̀lu, bụ̀ eze ndu Arámu bẹ̀ kpakọ̀taru ndu Ízùrẹ̀lu ẹ̀hu teke Jiehowahazu bụ̀ eze. ²³Ọ̀le Chipfù l'anọ̀duje emeru ndu Ízùrẹ̀lu eze-iphe-ọ̀ma; aphùru phẹ̀ obu-imemini; tẹ̀me ọ̀ ghakwaaru phẹ̀ phọ̀ iphu. Ọ̀ bụ̀ru iphe, kparù iya nù bụ̀ ọ̀gbandzu ono, yẹ̀ Ẹ̀birihamu; mẹ̀ Áyizaku; waa Jiékọ̀pu gbaru ono. Byasù ntanù-a bẹ̀ ọ̀ tọ̀ bụ̀du uche iya g'ọ̀ mebyishia phẹ̀; ọ̀zoo g'ọ̀ chifù phẹ̀ l'atatiphu iya.

²⁴Teke Hazẹ̀lu, bụ̀ eze ndu Arámu nwùhuru; bẹ̀ nwa iya, bụ̀ Benu-Hadadu byaru abùru eze nọ̀chia ẹ̀nya iya. ²⁵Ọ̀ bụ̀ru teke ono bẹ̀ Jiowashi, bụ̀ nwa Jiehowahazu tükọ̀ru mkpùkpu lẹ̀ mkpùkpu ono, Hazẹ̀lu shi natakọ̀ta nna iya, bụ̀ Jiehowahazu l'ọ̀gu ono naphutakọ̀ta azù. Jiowashi lwù-kpekọ̀taru iya ugbo ẹ̀to; shi nno naphutakọ̀ta mkpùkpu ndu Ízùrẹ̀lu ono azù.

Teke Amazaya bụ̀ eze ndu Jiuda

(2Iphe 25:1-24)

14 ¹O be l'apha, kwe Jiowashi nwa Jiehowahazu apha labọ̀, e -shi teke ọ̀ watarù abùru eze ndu Ízùrẹ̀lu; Amazaya nwa Jiowashi bya abùru eze kẹ̀ ndu Jiuda. ²Ọ̀ nọ̀waru ọ̀kporo apha l'apha ise teke ọ̀ watarù abùru eze. Iphe, ọ̀ nọ̀ru l'aba-eze bụ̀ru ọ̀kporo apha l'apha tete lẹ̀ Jierùsalẹ̀mu. Ẹ̀pha ne iya bụ̀ Jiehowadinu. Ẹ̀ka ne iya ọ̀bu shi bụ̀ Jierùsalẹ̀mu. ³Amazaya bẹ̀ meru iphe, pfùru ọ̀to l'ẹ̀nya Chipfù. Ọ̀le o to mebeduru iya g'ọ̀chooroke iya, bụ̀ Dévidi meru. O mekọ̀taerupho gẹ̀ nna iya, bụ̀ Jiowashi meru. ⁴Obenu l'ọ̀ tọ̀ lwùduru ẹ̀ka aagwajẹ̀ iphe ono; ndu Jiuda nọ̀du anọ̀duje egwe eja; bya akpọ̀ ọ̀nwù-isensu ọ̀ku l'eli ẹ̀ka ono.

⁵Alì-eze ono laẹ̀phọ̀ Amazaya l'ẹ̀ka ọ̀kpobe alala; o gbushia ndu-ozì iya ono, bụ̀ phẹ̀ gburu nna iya teke ọ̀ bụ̀ eze phọ̀. ⁶Ọ̀le o to gbuduru ọ̀nwegirima ndu mgbugbùmadzu ono; kele o tsoru iphe ono, e deru l'ẹ̀kwo ekemu Mósìsù l'ẹ̀ka ono, Chipfù tùru ekemu sù: “Ndu nwùru nwa bẹ̀ e tee gbudu l'ugwo iphe, ọ̀nwu phẹ̀ metaru; ọ̀phu eegbukwaphọ̀ ọ̀nwegirima

l'ugwo iphe, nna, nwuru phe nu metaru; onyenonu be aa-laje l'iphe-aji, o metaru."

⁷Oo yebedua be gburu ndu Edomu unu ugbo ukporo l'ise^a le nsuda ali Unu; bya alwuta mkpukpu Sela l'ogu; woru iya gube Jikutelu. O buru epha ono be oza byasu ntanu-a.

⁸Tobudu iya bu; Amazaya bya ezia ozi g'e je ezia eze ndu Izurelu, bu Jiowashi nwa Jiehowahazu mbu nwanwa Jiehu; su iya: "Bya g'anyi le ngu zugbabe ogu."

⁹Jiowashi, bu eze ndu Izurelu ziphu Amazaya, bu eze Jiuda ozi azu su: "Oshi uke, du l'ubvu ubvu Lebanonu be ziru oshi sida, dukwapho l'ubvu ubvu Lebanonu su iya: 'Kena nwatibe mu ke nwoke nwada ngu g'o luru.' Tobudu iya bu; anu-egbudu, bu l'ubvu ubvu Lebanonu ono ghatajephho; o zo oshi ukèè ono pyaapya. ¹⁰I lwu-kpearu ndu Edomu; i nodu ekua-naa onwongu. Nodule-a l'ibe ngu ku onwongu; k'alwu-kpe, i lwu-kperu. ?Bu gunu be iime g'i kpataru onwongu opfu, e-me g'unu le ndu Jiuda daa?"

¹¹Ole Amazaya ta ngaduru iya nchi. Oo ya bu; Jiowashi, bu eze ndu Izurelu chita ndu ojogu iya jeshia; ephe l'eze ndu Jiuda, bu Amazaya je aghaa ya le mkpukpu Betu-Shemeshi, no l'ali Jiuda. ¹²Ndu Izurelu lwu-kpee ndu Jiuda; mee phe; ephe gbaa nanu nanu lashichaa ibe phe. ¹³Jiowashi, bu eze ndu Izurelu bya egude Amazaya nwa Jiowashi; mbu nwanwa Ehazaya; mbu eze ndu Jiuda le mkpukpu Betu-Shemeshi. O jekwapho Jierusalemu je enwutsushia igbulo Jierusalemu; a -gbe le Onu-abata Ifuremu; je erwua l'onu-abata Mgbureku. Eka o nwutsuru be ogologo iya rwuru unu nkwo-eka. ¹⁴O chitakota mkpola-ododo; me mkpola-ochaa; mewaro ivu, o humaru l'eze-ulo Chipfu; me ophu du l'eka eedobeje eku l'ulo eze. O chitakwapho ndu a tu-chiru atu-chi lashia Sameriya.

¹⁵Iphe, nwugbaberu nu teke Jiehowashi bu eze; mbu iphe, o meberu; me ehuka ehuka, o mekotaru; waa ge yee Amazaya, bu eze ndu Jiuda gude lwua ogu; be e dekotaru lekwo-ako ndu eze ndu Izurelu. ¹⁶To budu iya bu; Jiehowashi nwuhu lapfushia nna iya phe; e lia ya l'eka eelije ndu eze le mkpukpu Sameriya. Oo ya bu; Jierobowamu, bu nwa iya buru eze nochia enya iya.

¹⁷Amazaya, bu nwa Jiowashi; mbu eze ndu Jiuda bya anofua apha iri l'ise; ge Jiowashi nwa Jiehowahazu, bu eze ndu Izurelu nwuhuchaaru.

¹⁸Iphe ozo, Amazaya megbaberu be e dekotaru lekwo-ako, ndu eze ndu Jiuda.

¹⁹Le Jierusalemu be a no gbaaru Amazaya ejo-idzu; o gbalaa lashia mkpukpu Lakishi. Ephe ye ndu jepfuru iya le Lakishi l'eka ono je egba

^a 14:7 Bu iya bu 10,000 le mbekee.

ya. ²⁰ Ẹphe gude ìnya palata iya bya elia lẹ Jierúsalemu l'ẹka e liru nna iya phẹ lẹ mkpukpu Dévidi.

²¹ Ndu Jiuda l'ophu wofuta Azaríya, bụ onye nọwaru apha iri l'ishii mee ya eze l'ozo nna iya, bụ Amazaya. ²² Ọ bụru Azaríya ono mechaaru; kpukwaa mkpukpu Elatu woru iya nụ-phu ndu Jiuda azụ gẹ Amazaya nwuhuchaaru lapfushia nna iya phẹ.

Jierobowamu k'ẹbo bụ eze ndu Ízurelu

²³ Ọ be l'apha, kwe Amazaya nwa Jiowashi apha iri l'ise, o shi b́ta-ru eze ndu Jiuda; Jierobowamu nwa Jiehowashi bya aburu eze kẹ ndu Ízurelu. Iphe, ọ nọru l'aba-eze iya bụ ụkporo apha labọ l'apha lanụ lẹ Samériya. ²⁴ O mee ẹjo-ememe l'anya Chipfu. Ọ tọ haduru eme iphe-ẹji ono, Jierobowamu nwa Nebatu meru; mbụ ono, o meru ndu Ízurelu mee ono. ²⁵ Ọo ya bẹ e shi l'ẹka; a nataphukọta oke alị ndu Ízurelu azụ; e -shi lẹ mkpukpu Lebo-Hamatu jeye l'eze-ẹnyimu nsuda Araba^b. O shi nno vua; mbụ iphe ono, Chipfu, bụ Chileke kẹ ndu Ízurelu shihawaa l'onu onye-ozii iya, bụ Jiona nwa Amítayi pfua; mbụ onye mpfuchiru Chileke ono, shi lẹ mkpukpu Gatu-Hefa.

²⁶ Chipfu bẹ humawaru g'iphe-ẹhuka, ndu Ízurelu eje habe shii; mbụ lẹ g'ẹphe ha bẹ o rwubekotaru ẹka; mbụ iphe ẹhuka ono; shita l'ohu je akpaa l'amadu; ophu ọ dudu onye a-gbaru phẹ mkpu. ²⁷ Ọle eshinu Chipfu ta asuduru lẹ ya e-me g'ẹpha ndu Ízurelu chihu lẹ mgboko-a bẹ o shi l'ẹka Jierobowamu, bụ nwa Jiowashi dzọta phẹ.

²⁸ Iphe, nwugbaberu nụ teke Jierobowamu bụ eze; mẹ iphe, o meeberu; mẹ ẹhuka ẹhuka, o mekotaru; waa k'ogu, ọ lwugbaberu; meward g'o shi nataphu mkpukpu Damasukosu; mẹ mkpukpu Hamatu azụ l'ẹka ndu Jiuda woru nụ ndu Ízurelu bẹ e dekotaru l'ekwo-akọ ndu eze ndu Ízurelu. ²⁹ Tọbudu iya bụ; Jierobowamu nwuhu lapfushia nna iya phẹ, bụ ndu eze ndu Ízurelu. Zekaraya, bụ nwa iya nwoke bụru eze nọchia ẹnya iya.

Teke Azaríya bụ eze ndu Jiuda

(2Iphe 26:1-5)

15 ¹ O be l'apha, kwe Jierobowamu ụkporo apha l'apha ẹsaa, e -shi teke ọ wataru aburu eze ndu Ízurelu; Azaríya nwa Amazaya bata l'aba-eze ndu Jiuda. ² Ọ nọwaru apha iri l'ishi teke ọ wataru aburu eze. Iphe, ọ nọru l'aba-eze bụru ụkporo apha labọ l'apha iri l'ẹbo lẹ Jierúsalemu. Ẹpha ne iya bụ Jiekolaya. Ẹka ne iya obu shi bụ Jierúsalemu. ³ Azaríya bẹ meru iphe, pfuru oto l'anya Chipfu; ẹgube ono, nna iya, bụ Amazaya meru. ⁴ Obenu l'ọ tọ lwuduru ẹka aagwajẹ iphe; ẹphe nọdu egweje ẹja l'ẹka ono; bya akpọ ụnwù-isensu oku.

^b 14:25 Ọo mini ono bukwapfo 'Eze-ẹnyimu Únú'.

Ekpenta eme Azaríya
(2Iphe 26:16-23)

⁵Chipfu bya aḷoru ekpenta tū eze ono; ekpenta ono mee ya jasū mbòku, ọ nwùhuru. O buru l'ùlo iche. Ọ buru Jiótamu, bụ nwa iya nwoke bẹ bụ onye-ishi l'ibe eze; buru iya bụ onye bụ ishi ndu alì ono.

⁶Iphe ọzo Azaríya megbabèru bẹ e dekotaru l'èkwo-akọ ndu eze ndu Jiuda. ⁷No iya; Azaríya nwùhu lapfushia nna iya phẹ. E lia ya l'èka e li-ru nna iya phẹ lẹ mkpụkpu Dévidi. Jiótamu, bụ nwa iya nwoke buru eze nọchia ẹnya iya.

Zekaraya bụ eze ndu Ízurelu

⁸Ọ buru l'apha, kwe Azaríya ụkporo apha l'apha iri l'èsatò, e -shi teke o beberu bya aburu eze ndu Jiuda; bẹ Zekaraya nwa Jierobowamu; byaru aburu eze ndu Ízurelu. Iphe, ọ nọru l'aba-eze bụ ọnwá ishii lẹ Samériya. ⁹Zekaraya mee ejo-ememe l'ẹnya Chipfu gẹ nna iya phẹ. Ọ tọ haduru eme iphe-ẹji, Jierobowamu nwa Nebatu meru; mbụ iphe-ẹji ono, o meru ndu Ízurelu mee ono.

¹⁰Ọo ya bụ; Shalumu nwa Jiabèshi gbaaru iya ejo-idzu; nọdu l'iphu ndu Ízurelu gbua ya; bya aburu eze nọchia ẹnya iya. ¹¹Iphe, nwùgbaberu nū teke Zekaraya nọ bẹ e dekotaru l'èkwo-akọ ndu eze ndu Ízurelu. ¹²Ọo ya bụ; iphe ono, Chipfu pfuru Jiehu vạ; mbụ iphe ono, o pfuru iya sụ: “Oshilọkpa ngu bụ phẹ a-nọdu l'aba-eze ndu Ízurelu; buru eze jeye l'ogbo k'eno.”

Shalumu bụ eze ndu Ízurelu

¹³Shalumu nwa Jiabèshi bya aburu eze l'apha, kwe Uzáyá ụkporo apha l'apha iri lẹ tete, e -shi teke o beberu bya aburu eze ndu Jiuda. Iphe, ọ nọru l'aba-eze bụ ọnwá lanụ lẹ Samériya. ¹⁴Menahemu nwa Gadi bya eshi lẹ mkpụkpu Tịza jeshia Samériya. Ọ nọdu lẹ Samériya l'èka ono tsoo Shalumu nwa Jiabèshi ọgu; gbua ya; buru eze nọchia ẹnya iya.

¹⁵Iphe, nwùgbaberu nū teke Shalumu bụ eze; mẹ ejo-idzu, ọ gbaru bẹ e dekotaru l'èkwo-akọ ndu eze ndu Ízurelu.

¹⁶Teke onoya bẹ Menahemu gbẹ lẹ mkpụkpu Tịza tsoo ndu mkpụkpu Tifusa ọgu; woru phẹ lwụa; mẹ ndu bukube phẹ nū; kele ẹphe jikaru iya. Ọ kpfushicha ụnwanyi, dū ime ẹpho.

Menahemu bụ eze ndu Ízurelu

¹⁷O be l'apha, kwe Azaríya ụkporo apha l'apha iri lẹ tete, e -shi teke ọ byaru aburu eze ndu Jiuda; Menahemu nwa Gadi bahụ l'aba-eze ndu Ízurelu. Iphe, ọ nọru l'aba-eze bụ apha iri lẹ Samériya. ¹⁸Menahemu mee ejo-ememe l'ẹnya Chipfu. Teke ọ bụ eze bẹ ọ tọ haduru eme iphe-ẹji ono,

Jierobowamu nwa Nebatu meru ono; mbụ ono, o meru ndu Ízurèlu mee ono.

¹⁹Eze ndu Asiriya, bụ Pulu bya achịta ndu oḡu zebata l'alì ndu Ízurèlu. Menahemu nù iya mkpọla-ọchaa, ẹrwa iya dū ụnu talentu labọ l'ụkporo talentu iri; g'o mee g'ọ noshia ike l'aba-eze iya. ²⁰Ọ bụru l'alì Ízurèlu bẹ Menahemu shi wofuta okpoga ono. Ndu nweru iphe bẹ o keshiru utu ono; onyenonu bẹ o keru mkpọla-ọchaa, ẹrwa iya dū ụkporo shẹkelu labọ lẹ shẹkelu iri nù; g'a chikobe nù eze ndu Asiriya. Ọo ya bụ; eze ndu Asiriya ono tųgbua laphushia azụ; ọphu ọ tọ nọdubaeduru l'alì ono.

²¹Iphe ọzo, nwụgbaberu nù teke Menahemu nọ; mẹ iphe, o mekọtaru bẹ e dekọtaru l'ẹkwo-akọ ndu eze ndu Ízurèlu. ²²Menahemu kuru mgbẹnya ikpazụ; ọ bụru iya alapfu nna iya phe. Pekahaya, bụ nwa iya bụru eze nọchia ẹnya iya.

Pekahaya bụ eze ndu Ízurèlu

²³O be l'apha, kwe Azaríya ụkporo apha labọ l'apha iri, e -shi teke o beberu bụru eze ndu Jiuda; Pekahaya nwa Menahemu bahụ l'aba-eze ndu Ízurèlu. Iphe, ọ nọru l'aba-eze bụ apha labọ lẹ Samériya. ²⁴Pekahaya bẹ meru ẹjo-ememe l'ẹnya Chipfu. Ọ tọ haduru eme iphe-ẹji ono, Jierobowamu nwa Nebatu meru ono; mbụ ono, o meru ndu Ízurèlu ẹphe mee ono. ²⁵Onye-ishi ndu ojọgu Pekahaya, ẹpha iya bụ Peka nwa Remalaya gbaaru iya ẹjo-idzu; gbata ụkporo ụmadzu labọ l'iri lẹ Giladu; ẹphe tsoru iya je etsoo Pekahaya oḡu l'ẹka a kpuru o shihu ike l'ulo-eze lẹ Samériya; ẹphe gbua ya; gbukwaphọ Agọbu; mẹ Ariye yeru iya. Ọo ya bụ; Peka gbua Pekahaya; bụru eze nọchia ẹnya iya.

²⁶Iphe ọzo, nwụgbaberu nù teke Pekahaya bụ eze; mẹ iphe, o mekọtaru bẹ e dekọtaru l'ẹkwo-akọ ndu eze ndu Ízurèlu.

Peka bụ eze ndu Ízurèlu

²⁷O be l'apha, kwe Azaríya ụkporo apha labọ l'apha iri l'ẹbo, ọ byaru aburu eze ndu Jiuda; Peka nwa Remalaya bahụ l'aba-eze ndu Ízurèlu. Iphe, ọ nọru l'aba-eze ono bụ ụkporo apha lẹ Samériya. ²⁸Peka meru ẹjo-ememe l'ẹnya Chipfu. Ọ tọ haduru eme iphe-ẹji ono, Jierobowamu; nwa Nebatu meru; mbụ ono, o meru ndu Ízurèlu mee ono.

²⁹Teke Peka bụ eze ndu Ízurèlu bẹ Tigulatu-Pilesa, bụ eze ndu Asiriya nataru mkpukpu Ijionu; mẹ mkpukpu Abelu-Betu-Maka; waa mkpukpu Jianowa; mẹ mkpukpu Kadeshi; mẹ mkpukpu Hazo. Ọ natakwarupho alì Giladu; mẹ alì Gálili, bụ iya bụ alì ndu Nafutali l'ophu; kpukoo ndu ẹka ono lẹ ndzụ lashia Asiriya. ³⁰O be l'apha, kwe Jiótamu nwa Uzaya ụkporo apha, e -shi teke o beberu bya aburu eze ndu Jiuda; Hosiya nwa Ela gbaaru Peka nwa Remalaya ẹjo-idzu; woru iya gbua; bụru eze nọchia ẹnya iya.

³¹Iphe ọzo, nwụgbaberu nụ teke Peka bụ eze; mę iphe, o mekọtaru bę e dekọtaru l'ẹkwo-akọ ndu eze ndu Ízurelu.

Teke Jiótamu bụ eze ndu Jiuda
(2Iphe 27:1-9)

³²O be l'apha, kwe Peka nwa Remalaya apha labo, e -shi teke ọ wataru aburu eze ndu Ízurelu; Jiótamu nwa Uzaya bahu l'aba-eze ndu Jiuda. ³³Iphe, ọ noru bụ ukporo apha l'apha ise teke ọ wataru aburu eze. Iphe, ọ noru l'aba-eze le Jierúsalemu bụ apha iri l'ishii. Epha ne iya bụ Jierusha nwada Zadoku. ³⁴Jiótamu meru iphe, pfulu oto l'enya Chipfu egube ono, nna iya, bụ Uzaya meru. ³⁵Obenu l'ọ to lwuduru ẹka aagwaje iphe. Ndu Jiuda nodu egweje ẹja; bya akpo unwu-isensu oku l'eka ono. Jiótamu bụ iya kpukwaru onu-abata ono, eeshije abahu l'eze-ulo Chipfu ono, bụ iya bụ Onu-abata Imeli.

³⁶Iphe ọzo, Jiótamu megbaberu bę e dekọtaru l'ẹkwo-akọ ndu eze ndu Jiuda. ³⁷Oo teke ono bę Chipfu byaru awata ezi Rezinu, bụ eze ndu Aramu; mę Peka nwa Remalaya g'ephe je etsoo ndu Jiuda ogo. ³⁸No iya; Jiótamu nwuhu lapfushia nna iya phe; e lia ya l'eka e liru nna iya phe le mkpukpu Dévidi, bụ ochooroke iya. Nwa iya, bụ Éhazu bya aburu eze nochia enya iya.

Teke Éhazu bụ eze ndu Jiuda
(2Iphe 28:1-4)

16 ¹O be l'apha, kwe Peka nwa Remalaya apha iri l'esa, e -shi teke ọ wataru aburu eze; Éhazu nwa Jiótamu bya aburu eze ke ndu Jiuda. ²Éhazu bę nowaru ukporo apha teke ọ wataru aburu eze. Iphe, ọ noru l'aba-eze le Jierúsalemu bụ apha iri l'ishii. O to meduru iphe, pfulu oto l'enya Chipfu, bụ Chileke iya egube ochooroke iya, bụ Dévidi meru. ³O tsoru ẹka ndu eze ndu Ízurelu. O kporu nwa iya nwoke oku gude gwee ẹja, bụ iya bụ ebyi ono, oha ono, Chipfu chifuru l'iphu ndu Ízurelu shi anoduje eme ono. ⁴O gweru ẹja; kpo unwu-isensu oku l'eka aagwaje iphe; mę l'ubvu ubvu; mekpoo le mkpula mkpula oshi, jakashiru ajakashi.

⁵Tobudu iya bụ; Rezinu, eze ndu Aramu; mę Peka nwa Remalaya, eze ndu Ízurelu bya eje ogo le Jierúsalemu; ephe kepheta Éhazu; ole ephe ta alwu-kpeduru iya. ⁶O buru teke ono bę eze ndu Edomu lwuta-phuru mkpukpu Ilatu azu nu ndu Edomu. O chishikotaru ndu Jiuda le mkpukpu Elatu ono; ndu Edomu bya ebuchishia ya byasu ntanu-a.

Éhazu arwo n-yemeka l'eka ndu Asiriya
(2Iphe 28:16-21)

⁷Oo ya bụ; Éhazu bya ezia ndu-ozu g'e je ezia Tigulatu-Pilesa, bụ eze ndu Asiriya su: “Mu bụ onye-ozu ngu; teme mu buru nwa ngu; byanu

bya anafuta mu l'eka eze ndu Aramu; me l'eka eze ndu Izurelu, bu ndu etso mu ogu." ⁸Éhazu bya achikoo mkpola-ochaa; me mkpola-ododo, du l'eze-ulo Chipfu; me ophu du l'ulo eku l'ibe eze nu g'a nu eze ndu Asiriya onoya. ⁹Eze ndu Asiriya bya ekweta iphe, Éhazu rworu iya; chita ndu ojo-gu iya epe wuru jeshia Damasukosu je alwuta iya; kpukoo ndu bu l'eka ono le ndzu lashia ali Kiru; bya eworu Rezinu gbua.

¹⁰Noo ya; eze, bu Éhazu tugbua jeshia Damasukosu ge ya je ahuma Tigulatu-Pilesa, bu eze ndu Asiriya. O jerwua; bya ahuma oru-ngweja le Damasukosu; o woru ophu du egube ono see esese nu g'e wolaaru Uraya, bu onye uke; dekota ugbugba iya; me egube, ee-gude kpu ya woru nu iya. ¹¹Oo ya bu; Uraya, bu onye uke ono kpu oru-ngweja; mbu ophu dupho g'ono, Éhazu shi Damasukosu nu iya ono. O kpu-gheru iya teme eze, bu Éhazu shi Damasukosu lwa. ¹²Eze bya eshi Damasukosu lwa; bya ahuma oru-ngweja ono. O bya ejerwua ya; bya egwee ngweja l'eli iya. ¹³O gweru ngweja, a kpokotaru oku; me ngweja-nri; me ngweja-mee; bya epee mee anu, o gburu ke ngweja-ehu-guu l'eli oru-ngweja ono. ¹⁴Oru-ngweja ono, e gude onyirubvu mee, shi nodu l'iphu Chipfu ono be o pafutaru l'atathu ulo ono; mbu ono, du le mgbaka oru-ngweja ono, a kpu k'ophuu; ye eze-ulo Chipfu; woru iya dobe l'uzo isheli oru-ngweja ono, o kpu ono.

¹⁵No iya; eze, bu Éhazu bya aturu Uraya, bu onye uke ekemu su: "Oo l'eli oru-ngweja-a, a kpu k'ophuu-a be ii-gweje ngweja-akpo-oku, eegweje l'utsu; gwee ya ngweja-nri, eegweje l'uzenyashi; me ngweja-akpo-oku; waa ngweja-nri, shi eze l'eka; me ngweja-akpo-oku, shi ndu ali-a l'eka; me ngweja-nri phe; me ngweja-mee phe. Nokwapho g'ii-pheje iya mee anu, ngweja-akpo-oku; me mee anu, e gude gwee ngweja ozo. Oru-ngweja ono, e meru l'onyirubvu ono be mu e-jeje akpata ishi iphe." ¹⁶Uraya, bu onye uke ono mekota iphe, eze, bu Éhazu kakotaru iya go mee.

¹⁷Eze, bu Éhazu bya akpokashia iphe ono, e swebegbaru le mgbureku mgbureku oga-kperekpere pho; pashikwaapho eze gbamugbamu, shi nodugbaa ya l'eli. O pafukwarupho eze durongu mini pho, e doberu l'eli oke-eswi, a kpu l'onyirubvu pho; mbu ono, shi nodu iya le mkpula ono; woru iya tu-kobe l'eli mkpuma. ¹⁸O gude ge ya mee iphe, a-du eze ndu Asiriya ree l'obu pafu eka oshi-eze atu-kojeru; bya agu-chia eka eze eshije abahu l'eze-ulo Chipfu.

Anwuhu Éhazu (2Iphe 28:26-27)

¹⁹Iphe ozo, Éhazu megbaberu be e dekotaru lekwo-akpo ndu eze ndu Jiuda. ²⁰No iya; Éhazu nwuhu lapfushia nna iya phe; e lia ya l'eka e liru nna iya phe le mkpukpu Dévidi. Hezekaya, bu nwa iya nwoke buru eze nochia enya iya.

Hosiya bu eze ndu Ízurelu

17 ¹O be l'apha, kwe Éhazu apha iri l'èbo, e -shi teke ọ byaru aburu eze ndu Jiuda; Hosiya nwa Ela bahụ l'aba-eze ndu Ízurelu. Iphe, ọ nọru l'aba-eze ono buru apha tete lẹ Samériya. ²Hosiya bẹ meru ẹjo-ememe l'anya Chipfu. Iphe ọ buẹpho kpoloko bu l'ẹjo-iphe, o meru te erwuduru gẹ kẹ ndu vuhawa iya ụzo buru eze l'alì Ízurelu.

³Shalumanesa, bu eze ndu Asiriya bya ejepfu Hosiya ọgu; je alwu-kpeeya. Hosiya bya awata iya ejeru ozi; bya atụaha akirikko nụahaa ya. ⁴Eze ndu Asiriya bya amaru lẹ Hosiya achiru iya ẹjo-idzu; kẹle Hosiya ziru ndu-ozì g'ẹphe je ezia So, bu eze ndu Ijiputu g'o yetaru iya ẹka; ọphu ọ tẹdu akirikko anụ eze ndu Asiriya ẹgube ono, o shi atuje iya aphagapha ono. Ọo ya bu; eze ndu Asiriya gude Hosiya tū-chia lẹ mkpọro. ⁵No iya; eze ndu Asiriya chita ndu ojogu iya ẹphe zebata l'alì Ízurelu l'ophu; ẹphe wuba lẹ Samériya kephee ya apha ẹto. ⁶O buru l'apha, kwe Hosiya apha tete, e -shi teke ọ bataru l'aba-eze; bẹ eze ndu Asiriya lwutaru Samériya; kpukoo ndu Ízurelu lẹ ndzụ chita lashia Asiriya; je edobe phe ẹphe buru lẹ mkpukpu Hala; waa l'uzo ẹnyimu Habo lẹ mkpukpu Gozanu; bya achita ndu ọphu ọ chitaru dobe; ẹphe buru lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu, du l'alì Midiya.

Iphe-ẹji, ndu Ízurelu waa ndu Jiuda megbaberu

⁷Iphe, meru g'o gude ọ nwuaru ndu Ízurelu nno bu l'ọ l'ẹphe mesweru Chipfu, bu Chileke phe; mbụ onye ono, dufutaru phe l'alì Ijiputu l'ẹka Fero, bu eze ndu Ijiputu ono. Ẹphe baaharu agwa ẹja; ⁸tẹme ẹphe tso-ru meahaa g'oha ono, Chipfu chishiru l'iphe ẹphebe ndu Ízurelu ono shi eme; mbụ meahaa iphe ono, ndu eze ndu Ízurelu wobataru l'alì ono. ⁹Ndu Ízurelu ono nọdu anọduje l'edomi eme Chipfu, bu Chileke phe iphe, apfuduru-oto. Lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu phe bẹ ẹphe kpushiru ẹka aagwaje iphe dobegbaaru onwophe. Ẹphe kpushiru iya lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu, hagbaa nwanshii je akpaa lẹ mkpukpu, a kpuru; o shihu ike. ¹⁰L'úbvú úbvú, nogbaa l'alì ono; mẹ lẹ mkpula mkpula oshi, jakashiru ajakashì bẹ ẹphe dobekotaru agwa; kpobegba itso Ashera. ¹¹Ẹphe nọdu anọduje akpo ùnwù-isensu oku l'ẹka ono, aagwaje iphe ono; ẹgube ono, ndu oha ono, Chipfu chifuru ẹphe shi akpoje iya ono. Ẹphe meru ẹjo-ememe gude kpatua Chipfu ẹhu-eghu. ¹²Ẹphe baaru agwa ẹja; mbụ iphe ono, Chipfu suru phe: "Unu be emekwa iphe, du nno-a!" ¹³Chipfu shi l'onu ndu mpfuchiru iya l'ophu; mẹ ndu aphụ ọphulenyà lẹ ndu Ízurelu mẹ ndu Jiuda ẹka lẹ nchì sụ: "Unu haa eme ẹjo-ememe, unu eme. Unu meje ekemu mu; mẹ iphe, mu toru okpa iya; mbụ ekemu ono, mu turu nụ nna unu phe ono; mbụ ono, mu shi l'ẹka ndu-ozì mu phe, bu ndu mpfuchiru nụ unu ono."

¹⁴Obenu l'ephe ta angaduru nchi; ephe kwefuru ike; ge nna phe ono, te ekwetaduru ke Chipfu, bu Chileke phe ono. ¹⁵Ephe jikaru eme iphe, o toru okpa iya; me ogbandzu ono, yele nna phe gbaru ono; ephe kwefuru ike l'iphe, o nmaru phe okwa iya. Ephe tsoru abapheru agwa, adudu iphe, o yi eja; ephebedua l'onwophe bya abufuaru ndu ta aduedu iphe, ephe yi. Ephe tsoru eka ndu oha ono, bupheru phe mgburugburu, bu iya bu ndu ono, Chipfu suru g'ephe te emekwa ge ndu ono eme ono.

¹⁶Ekemu, Chipfu, bu Chileke phe tukotaru phe l'ophu be ephe jikakotaru. Ephe kpuru agwa labo, du g'unwu oke-eswi doberu onwophe; bya edobekwapho itso Ashera; bya abaahaaru kpokpode; me Balu eja. ¹⁷Ephe kpuru unwu phe unwoke; me unwada phe oku; gude gwee eja. Ephe nodu anoduje ejekwapho l'eja; bya eme omamanshi. Ephe woru onwophe togboru eme ejo-ememe l'enya Chipfu; gude nno akpatsu iya ehu-eghu.

¹⁸Oo ya bu; ndu Izurelu mee; ehu ghushiaha Chipfu eghe ike; o chifu phe l'iphu iya. Ndu ophu o haru kpoloko buru ndu okpa-ipfu Jiuda. ¹⁹Ophu ndu Jiuda edobekwarupho ekemu Chipfu, bu Chileke phe. Ephe jekwapho eye eka l'eme iphe ono, ndu Izurelu wobataru ono. ²⁰Chipfu jikakota iphe, bu oshilokpa Izurelu; nua phe aphu bya enwuru phe nu ndu kwaru phe lokwata; jeye o chifukota phe l'atatiphu iya.

²¹Teke Chipfu bufuerupho Izurelu l'onulo Dévidi be ephe meru Jierobowamu nwa Nebatu eze phe. Jierobowamu mee ndu Izurelu ephe haa etso Chipfu; bya akpata ephe mee iphe-eji, paru eka apaa. ²²Ndu Izurelu be yekotaru eka l'eme iphe-eji ono, Jierobowamu meru ono. Ephe ta ahaduru iya ememe; ²³jeye teke Chipfu chifuru ndu Izurelu ono l'iphu iya egube ono, o shihawaa l'onu ndu-ozu iya, bu ndu mpfuchiru pfua l'oo-du ono. Noo ya; a kpukoo ndu Izurelu l'alì phe chiru lashia Asiriya byasu ntanu-a.

Ndu ohozo byaru ebuchishia Samériya

²⁴Eze ndu Asiriya je achita nemadzù l'alì Babilonu; me le Kuta; me le Ava; me le Hamatu; me le Sefavayimu je edobe phe g'ephe buru le mkpukpu le mkpukpu, du l'alì Samériya l'ozo ndu Izurelu. Oo ya bu; ephe nweru alì Samériya; tuko mkpukpu, du iya nu buchishikota. ²⁵Le mbu teke ephe bya eburu l'eka ono be ephe te eshidu abajeru Chipfu eja. Oo ya bu Chipfu yenu oduma; o nodu lechilabo phe; haru phe gbushiaha. ²⁶E pfuaru iya eze ndu Asiriya su: “Ndu-a i chitaru dobe g'ephe buru le mkpukpu le mkpukpu, du l'alì Samériya-a be ta amakwa nsò Chileke alì ono. O ye oduma; o nodu lechilabo phe egbushi phe; kele ephe ta amadu nsò Chileke alì ono.”

²⁷Tobudu iya bu; eze ndu Asiriya tua ekemu su: “Unu duta onye lanu le ndu-uke Chileke ono, unu kputaru l'eka ono; g'o je eburu eburu l'eka ono; g'o zia phe nsò Chileke alì ono.” ²⁸No iya; onye lanu le ndu-uke Chileke ono, ephe shi le Samériya kputa jenu je eburu le mkpukpu Betelu; ziahaa phe g'ephe e-shi abajeru Chipfu eja.

²⁹Ọle ọha, nonu bẹ metacharu agwa alì phẹ swibe onwophe lẹ mkpụ-kpu, ẹphe bugbaa; woru iya dobechaa lẹ nwụlo-agwa, ndu Samériya kpushiru l'ẹka ẹphe agwajẹ iphe. ³⁰Ndu ọphu shi l'alì Bábilonu metaru agwa Sukọtun-Benotu; ndu ọphu shi l'alì Kutu; meta agwa ọphu bụ Nẹgalu; ndu ọphu shi l'alì Hamatu meta agwa, bụ Ashima; ³¹ndu ọphu shi lẹ Ava meta agwa, bụ Nibuhazu yẹ Tatakụ. Ndu ọphu shi l'alì Sefavayimu meta agwa, bụ Adurameleku; yẹ Anameleku. Ndu Sefavayimu ono bẹ akpoje unwu phẹ ọku gude gweeru agwa phẹ eja.

³²Ẹphe abajẹkwarupho Chipfu eja. Ọle iphe, ẹphe meru bụ l'ọo ndu nkephẹ bẹ ẹphe hotaru g'ẹphe gwajẹru phẹ iphe lẹ nwụlo-agwa, dughbaa l'ẹka aagwajẹ iphe ono. ³³Ẹphe nọdu abajẹru Chipfu eja; obenu l'ẹphe abajẹkwarupho agwa phẹ eja l'ụzo ndu alì ẹka ẹphe shi emeje.

³⁴Ẹphe emeepho g'ẹphe shi emejehawaa ono byasụ ntanụ-a. Ẹphe ta abaduru Chipfu eja; ọphu ẹphe emedu iphe, ọ toru ọkpa iya; mẹ omelalì iya; ọphu ẹphe emedu ekemu iya; waa ekemu ono, ọ turu nù oshilọkpa Jiékọpu, bụ onye ono, ọ guberu Ízurelụ. ³⁵Teke Chipfu yẹ ndu Ízurelụ gbarụ ndzụ bẹ ọ sụru phẹ: “G'ọ tọ dukwa agwa ọzo, unu a-barụ eja; ọzoo phozeru iya; ọzoo jeeru iya ozi; ọzo gwaa ya agwagwa. ³⁶Ọo Chipfu, bụ onye gude ike iya, parụ ẹka; mẹ ọkpehu iya dufuta unu l'alì Ijiputu bẹ unu a-bajẹru eja. Ọo yẹbedua bẹ unu e-phozẹjeru; ọ buru iya bẹ unu e-gwejeru eja nù. ³⁷Unu kwabekwa ẹnya meje iphe, mu toru ọkpa iya; mẹ omelalì mu; mẹ iphe, mu sụru g'e meje; waa ekemu ono, mu deru doberu unu ono jasuru asuru. Unu ta abajẹkwaru agwa eja. ³⁸Unu ta azohakwa ogbandzu ono, mu l'unu gbaru ono; ọphu unu abajẹkwaru agwa eja. ³⁹Ọo Chipfu, bụ Chileke unu bẹ unu a-bajẹchiaru eja. Ọo ya bụ onye a-nafuta unu l'ẹka ndu ohogu unu l'ọphu.”

⁴⁰Ọle ẹphe ta angaduru nchì; ẹphe kwaa l'eme g'ẹphe shi emejehawaa phọ. ⁴¹Noo ya; ọha ono nọdu abarụ Chipfu eja; bya abakwarupho agwa nkephẹ eja. Unwu phẹ je akpaa lẹ nwanwa phẹ buru gẹ nna phẹ meru bụ g'ẹphebedua eme byasụ ntanụ.

Teke Hezekáya bụ eze ndu Jiuda

(2Iphe 29:1-2)

18 ¹O be l'apha, kwe Hosiya nwa Ela apha ẹto, e -shi teke ọ wataru aburu eze ndu Ízurelụ; Hezekáya, bụ nwa Éhazu bahù l'aba-eze ndu Jiuda. ²Ọ nọwaru ụkporo apha l'apha ise teke ọ wataru aburu eze. Iphe, ọ nọru l'aba-eze lẹ Jierúsalemụ buru ụkporo apha l'apha tete. Ẹpha ne iya bụ Abi nwada Zekaraya. ³Hezekáya bẹ meru iphe, pfulu ọto l'enyà Chipfu ẹgube ochoroke iya, bụ Dévidi meru. ⁴Ọ lwuru ẹka aagwajẹ iphe; bya akupyashia mkpuma, e doberu nsọ; bya egbutsushichaa itso Ashera. O tsupyashikwarupho agwo ono, Mosisu gudeje onyirubvu mee pho; kele jasụ lẹ teke ono bẹ ndu Ízurelụ shi akpojekwadu unwù-isensu ọku anụ iya. E shi ekuje agwo ono Nehushutanu.

⁵Hezekáya bẹ dakoberu Chipfu, bụ Chileke kẹ Ízurelu. Ọ tọ dudu onye eze ọzo, dūbaa g'ọo ya lẹ ndu eze ndu Jiuda g'ẹphe ha; mbụ je akpaa lẹ ndu ọpflu vu iya ọzo bụru eze; mẹ ndu ọpflu tsotaru iya nū. ⁶Noo kele ọ tūru Chipfu swiṣwia. O to tsonyadaru Chipfu o tsoḅuhu iya. O doḅekotaru ekemu ono, Chipfu tūru nū Mósisu ono. ⁷Chipfu swiru iya ọkpobe eswiru; k'ọpflu bụ l'iphemiphe, o yeru ẹka l'abujeru iya pḅo ọpete. O kwefuru eze ndu Asiriya ike; ọpflu o to jeduru iya ozi. ⁸Ọ lwu-kperu ndu Filisitayinu; e -shi lẹ mkpukpu, ha nwanshii je akpaa lẹ mkpukpu pḅe, a kpuru; o shihu ike; mbụ je akpaa lẹ mkpukpu Gaza; yẹ mkpukpu, gbap-heru iya mgburugburu.

⁹O be l'apha, kwe Hezekáya apha ẹno, e -shi teke ọ byaru aburu eze ndu Jiuda, bụ iya bụ apha, kwe Hosiya nwa Ela apha ẹsaa, e -shi teke ọ bahuru l'aba-eze ndu Ízurelu; Shalumanesa, bụ eze ndu Asiriya jee ọgu lẹ Samériya; je ekephee ya mgburugburu. ¹⁰A nọepfo apha ẹto; ẹpḅe naa mkpukpu ono. Ọ buri l'apha, kwe Hezekáya apha ishii bẹ a nataru Samériya, bụ iya bụ apha, kwe Hosiya apha tete, e -shi teke ọ bahuru l'aba-eze ndu Ízurelu. ¹¹Eze ndu Asiriya chita ndu Ízurelu lashia Asiriya; je edobe pḅe lẹ mkpukpu Hala; mẹ l'uzo ẹnyimu Habo lẹ mkpukpu Gozanu; mẹ lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu, dū l'alì Midiya. ¹²Iphe, kparu iphe ọ dū nno bụ lẹ ndu Ízurelu jikaru eme iphe, Chipfu, bụ Chileke pḅe suru g'ẹphe mee; ẹpḅe mebyiru ọgbandzu Chileke ono. Iphe, Mósisu, bụ onye-ozì Chipfu pfukotaru pḅe bẹ ẹpḅe ta angaduru nchi; ọpflu ẹpḅe emeduru iya.

Senakeribu eye ndu Jierúsalemu ebvu
(*2Iphe 32:1-19; Azá 36:1-22*)

¹³Tobudu iya bụ; o rwua l'apha, kwe eze, bụ Hezekáya apha iri l'eno, ọ wataru aburu eze; Senakeribu, bụ eze ndu Asiriya bya ọgu l'alì ndu Jiuda; bya atuko mkpukpu pḅe g'ọ ha, bụ mkpukpu, a kpushiru ike lwu lwu-ta. ¹⁴No iya; Hezekáya, bụ eze ndu Jiuda bya ezia ozi g'e je ezia eze ndu Asiriya l'eka ọ nọ lẹ mkpukpu Lakishi su: “Mu chowaru ngu opfu. Jiko la-phuru azu. Iphe, i sukpoerupho ge mu pfua be mu a-pfu.” Eze ndu Asiriya ono su Hezekáya, bụ eze ndu Jiuda g'ọ nū iya mkpola-ochaa, ẹrwa iya dū ukporo talentu iri l'ise; yẹ mkpola-ododo, ẹrwa iya dū ukporo talentu lẹ talentu iri. ¹⁵Oo ya bụ; Hezekáya chitakota mkpola-ochaa, nokota l'eze-ulo Chipfu; mẹ l'ulo ẹku ibe eze woru nū eze ndu Asiriya ono.

¹⁶Teke ono bẹ Hezekáya kweshiru mkpola-ododo, o kweru lẹ mgbo; mẹ ọpflu o kweru l'okpa mgbo eze-ulo Chipfu woru nū eze ndu Asiriya ono.

¹⁷No iya; eze ndu Asiriya ono bya agbe lẹ mkpukpu Lakishi zia umadzu ẹto, bụ ndu-ishi ojogu iya; yeru pḅe ndu ojogu, dū igwerigwe g'ẹpḅe jepfu eze, bụ Hezekáya lẹ Jierúsalemu. Ẹpḅe jerwua Jierúsalemu; bya eje apfuru l'ishi mgba-mini okpuru ọzo eli, dū l'uzo ono, eeshije eje ẹka aasaje uwe. ¹⁸Ẹpḅe zia g'e je ekuaru pḅe eze; ọ buri Ẹliyakimu nwa Hilikaya, bụ

onye-ishi l'ibe eze; waa Shebuna, onye edeje ẹkwo; waa Jiowa nwa Asafu, bu onye nkwakọbe be lufutaru byapfutashia phe.

¹⁹Onye-ishi ndu ojogu ono bya asu phe: “Unu je akaru Hezekaya le-a: Wakwa iphe, o pfuru; mbu Okalibe eze, bu eze ndu Asiriya. O suru-a: ?Bu le gunu be i chiru nwupfu ophu i nweru kwee? ²⁰I suru li machawaru ẹregede ogu bya enweru ike, e gude alwu ogu. Obenu l'opfu ngu bu okorobo opfu. ?Bu onye be i dakoberu ekwefuru yebe eze ndu Asiriya ike? ²¹Lenu nta-a; o kwa ndu Ijiputu be i dakoberu; mbu Ijiputu ono, bu mgbawa-ẹchara, abujeru: onye dakoberu iya nu; lo yejashia ya ẹka meka iya iphe onoya. O kwa egube ono be Fero du; mbu eze ndu Ijiputu. O kwa nno bu go duru iphe, bukpuo ndu dakoberu iya nu. ²²Teke i sukwanuru mu lo Chipfu, bu Chileke unu be unu dakoberu; ?to budu Chipfu obu bu ophu Hezekaya lwuru ẹka aagwaje iya; bya emebyishia oru-ngweja iya; bya asu ndu Jiuda ephe le ndu Jierusalemu g'ephe byaje abaaru oru-ngweja ono, du le Jierusalemu ono ẹja-a?”

²³“Byalekwa-a gidzu buru unu le nnajiuphu mu, bu eze ndu Asiriya nanu. Mu a-kpuru unu inya ise kpee ngu; me o -buru l'ii-du ike yechaa ya ndu a-nodu agba iya nu. ²⁴Odumeka; ?denu gi riru l'ii-du ike kpafu l'iphu onye-ishi ndu ojogu nnajiuphu mu; m'obeta o buru onye enya kachaa alwalwa le ndu-ishi ndu ojogu iya; leka o bu ndu Ijiputu be i dakoberu g'ephe chie ngu ugbo-inya; chie ngu ndu agbaje inya-ogu? ²⁵Ozo bu le-a; ?i dobesu lo to budu Chipfu be mu no leka bya ogu leka-a ge mu mebyishia ya? O kwa Chipfu lonwiya ziru mu ge mu bya ogu l'ali-a mebyishia ya.”

²⁶Toobudu iya bu; Eliyakimu nwa Hilikaya; yee Shebuna; waa Jiowa bya asu onye-ishi ndu ojogu ono-a: “Jiko gude opfu-ali ndu Aramu^c pfuru yeru anyibe ndu-ozu ngu; eshinu anyi anu iya ree. Te egudeshi opfu-ali ndu Jiuda^d pfuru yeru anyi; kele ndu no l'eli igbulu anukwa iya.”

²⁷Onye-ishi ndu ojogu ono su phe: “?Bu unu le nnajiuphu unu kpoloko be o du unu ge nnajiuphu mu ziru mu ge mu bya ezia ozi-a? Waawakwa. O kwa unu le ndu ono, no l'eli igbulu ono; mbu ndu ono, unu lephe e-mechaa ria nshi unu lonu; ngua mamini, unu gboru be mu epfuru iya.”

²⁸Onye-ishi ndu ojogu ono bya apfuru bya egude opfu ndu Jiuda bya arashia ya ike su: “Unu numakwa iphe, o pfuru; mbu Okalibe eze ono, bu eze ndu Asiriya! ²⁹Wakwa iphe, eze ndu Asiriya pfuru: Unu te ekwekwa ge Hezekaya dephua unu. O to dukwa ike adzota unu leka mu! ³⁰Ophu unu ekwekwa ge Hezekaya deta unu g'unu dakobe Chipfu; leka oopfuru unu asuje le Chipfu ta adukwa iphe, e-me go to dzota unu. Le mkpukpu-a taa lakwa leka eze ndu Asiriya. ³¹Unu ta angakwaru Hezekaya nchi; kele eze ndu Asiriya sukwaru g'unu wufutakwa wu-pfuta iya ge yele

^c 18:26 Bu iya bu 'Aramaic' le mbekee. ^d 18:26 Bu iya bu 'Hebrew' le mbekee.

unu doshia. Oo ya bu g'onnyemonye le g'unu ha eria akpuru shi le vayinu iya; ria akpuru, shi l'oshi figu iya; bya angua mini, du le welu iya; ³²jasu teke ya a-bya eduta unu; lashia ali, du ge k'unu; mbu ali, ereshi du; mee ophuu du iya; ali, nri du; teme opfu-vayinu du iya; oshi olivu du iya; bya aburu ali, manu-enuw du; k'ophu unu a-nodu ndzu; haa anwuhu.

"Unu ta angakwaru Hezekaya nchi l'eka oodephu unu edepfu asuje unu le Chipfu l'a-dzota-a unu. ³³?O dukporu oha ophu agwa ali phe nafutajewaru l'eka eze ndu Asiriya? ³⁴?Bu awe be agwa ndu Hamatu yee ke ndu Apadu no? Agwa ndu Sefavayimu; me ke ndu Hena; me ke ndu Iva; ?ephe no l'awe? ?Ephe duru-a ike dzoo ndu Sameriya l'eka yeebe eze ndu Asiriya too? ³⁵?Bu agwa ole l'ime agwa ndu ali ono be duru ike nafuta ndu ali iya l'eka iya? ?Denu ge Chipfu e-shi du ike nafuta ndu Jierusalemu l'eka iya?"

³⁶Ndu Jiuda ono, oopfu eyeru ono noduepho nggujungguji; ophu o dudu onye ophu pfuru opfu yeru iya; kele eze, bu Hezekaya turu ekemu su go to dukwa onye e-yeru iya onu.

³⁷Tobudu iya bu; Eliyakimu nwa Hilikaya, bu onye-ishi l'ibe eze; yee Shebuna, bu onye edeje ekwo; waa Jiowa nwa Asafu, bu onye nkwaobe tugba; o buru phe ejepfu Hezekaya. Ephe gbajachaa uwe phe agbaja. Ephe jerwua bya eje akooru iya iphe, onye-ishi ndu ojogu ono pfuru.

Eepfu le Chileke a-dzota Jierusalemu

(Azá 37:1-37)

19 ¹Eze, bu Hezekaya numaepto iphe ono; o ye eka l'uwe yeebe eze; gbajaa ke tarara; bya achita uwe-aphu yee; o buru iya eje lezeulo Chipfu. ²O bya ezia Eliyakimu, bu onye-ishi l'ibe eze; yee Shebuna, bu onye edeje ekwo; waa ndu-ishi le ndu-uke Chileke; g'ephe jepfu onye mpfuchiru Chileke ono, bu Azaya nwa Emozu. Ephe toko yee uwe-aphu jeshia. ³Ephe je je asu iya: "Hezekaya suru-a: 'Ntanu-a bukwa mboku, oke iphe-ehuka dafutaru anyi; bya aburu mboku, aanu anyi aphu; bya aburu mboku, iphe-iphere jiru anyi iphu. O dukwa g'egube ime anoduje eme nwany; o too dudu ike nyia onyi nwua nwata obu-a. ⁴?Bu onye maru; Chipfu, bu Chileke ngu numaru iphe ono, onye-ishi ndu ojogu ono pfuru ono; mbu onye ono, nnajiuphu iya, bu eze ndu Asiriya yeru go bya epfutoshia Chileke, no ndzu ono; k'ophu bu le Chipfu a-baru iya mba l'opfu ono, yeebe Chipfu, bu Chileke ngu numaru ono. Oo ya bu; pfuru nu Chileke l'opfu eh du ophu phoduru nu.'"

⁵Oo ya bu; ndu ono, eze, bu Hezekaya ziru ono bya abyapfuta Azaya; ⁶Azaya su phe: "Unu je asu nnajiuphu unu le Chipfu suru-a: 'Ba atsukwa ebvu le k'iphe ono, i numaru ono; mbu opfu ono, ndu-ozu eze ndu Asiriya gude bya mu epfutoshi ono. ⁷Huma le mu e-woru unme lanu ye iya l'ehu; k'ophu bu l'oo-numa asulasu; lashia ali phe; mu emee g'e gude ogu-echi gbua ya l'ali phe gedegede.'"

⁸Onye-ishi ndu ojuḡu ndu Asiriya bya anuma l'eze ndu Asiriya lufuwaru le mkpukpu Lakishi; o lwatashia; je anuma l'eze ndu Asiriya ono be etsowa ndu Libuna oḡu.

⁹Noo ya; a bya ezia Senakeribu ozi le Tirihaka, bu eze ndu Kushi be abyapfutawa iya oḡu; o zia ndu-ozu g'ephe je ezia Hezekaya su: ¹⁰"Iphe, unu e-pfuru Hezekaya baa; mbu eze ndu Jiuda: 'B'ekwekwa ge Chileke ngu, bu onye i dakoberu dughua ngu; l'eka oopfu le Jierusalemu ta alwadu l'eka mube eze ndu Asiriya. ¹¹Ophu doru enya bu li numahawaru iphe, ndu eze ndu Asiriya meru ndu ali ozo; mbu lo mebyishikotaru phe. ?Aa-nafuta-chia gubedua too? ¹²Mbu-a; ohamoha ono, nna mu oche phe mebyishiru ono; ?agwa phe nafutaru phe-a too? Mbu agwa ndu Gozanu; yee ke ndu Haranu; waa ke ndu Rezefu; me ke ndu Edenu, bu ndu shi nodu le Telasa. ¹³?Bu awe be eze ndu Hamatu no nta-a; me eze ndu Apadu; me eze ndu mkpukpu Sefavayimu; ozo eze ndu Hena; ozo eze ndu Iva?"

¹⁴Toḡudu iya bu; Hezekaya nata ekwo-ozu ono l'eka ndu e ziru iya; bya eworu iya ga. O bya abahu l'eze-ulo Chipfu bya eje eworu iya tosaal'iphu Chipfu. ¹⁵Hezekaya bya epfuru nu Chipfu su: "Gube Chipfu, bu Chileke ke ndu Izurelu; onye sugaru l'aba-eze iya l'echilabo chierobu. Oo ngu kpoloko bu Chileke, nwekota ali-eze, du le mgboko mgburugburu. Oo ngu meru igwe bya emee eliphe. ¹⁶Ngabenu nchi gube Chipfu; numa iphe, mu epfu. Sanaa enya humakpodapho. Ngabekpodapho nchi; numa opfu ono, Senakeribu ziru g'e gude bya epfutoshia gube Chileke, no ndzu ono.

¹⁷"Gube Chipfu; o kwa eviya le ndu eze ndu Asiriya mebyishiwaru ohamoha; waa ali phe. ¹⁸Ephe chiwaru agwa ndu ono ye l'oku; o keyashia; kele agwa phe obu ta adudu iphe, ozo o bu; gbahaa nku; yee mkpuma, bu iphe, nemadzu gude aka mee. ¹⁹Oo ya bu le-a; gube Chipfu, bu Chileke anyi; jiko dzonaa anyi l'eka eze ndu Asiriya; k'ophu ali-eze, dukota le mgboko l'ophu a-maru l'oo gubedua kpoloko; mbu gube Chipfu be bu Chileke."

Azaya aphu ophulanya ge Senakeribu e-gude daa

²⁰Toḡudu iya bu; Azaya nwa Emozu bya ezia Hezekaya ozi su: "Chipfu, bu Chileke ke ndu Izurelu sɔru-a: 'Iphe, i pfuru nu mu l'opfu ehu Senakeribu, bu eze ndu Asiriya be mu numawaru. ²¹Waa iphe, Chipfu pfuru l'opfu ehu Senakeribu baa:

“ “Nwada Zayonu, nwoke teke ejepfuswee;
ta adukwa iphe,
o guberu ngu;
teme o nodu aja ngu ewenu.
Nwada Jierusalemu ekwe

- l'ishi l'ẹka ịigba ọso ndzụ.
 22 ?Bụ onye bụ onye ono,
 i shi ephu iphu;
 bya epfutoashi iya ono?
 ?Bụ onye bẹ i shi atụ ụzu ekpu-a;
 mbụ onye ono,
 i gude eku-onwonye
 vọoru ẹnya ono?
 Ọ kwa Onye dụ Nso kẹ Ízurelu!
- 23 I ziru ndu-ozí ngu;
 ẹphe bya eburu iphu
 nyabẹ Nnajiuphu.
 Ị sụru l'i gudewaa ikpoto
 ụgbo-inya-ọgu ngu
 nyirwuchaa mkpakponu
 úbvú úbvú.
 Mbụ l'i nyirwuwaru mkpakponu,
 ẹka úbvú úbvú Lébanonu jeberu;
 bya egbutsushiwa oshi sida,
 dụ iya nụ, bụ ndu ọphu
 kachaa etse ogologo;
 mẹ oshi payínu iya ọphu
 kachaa adụ ùbvù l'ẹnya;
 bya ejerwuwaa ẹka ọ kachaa
 aburu ẹpfukala;
 mẹ ẹka ọ kachaa aburu ọswa,
 dụ ree.
- 24 Mbụ l'ị tųwaru wẹlu l'alị
 ndu ọhozo;
 bya angụ ya mini;
 bya egudewaa ọbochi-ọkpa
 ngu zọọ iphe, bụ nggele,
 dukota l'alị Ijiputu tọlitoli;
 jasụ ọ tashihukota.
- 25 Sụ-a; ?ọ dụ g'í tị nụmajeduru iya?
 Ọo mu tųbehawaru g'ọ dụ nno
 teke dųhawaa ẹnya.
 Mbụ l'ọo teke ndiche bẹ mu
 chihawaru iya rọo dobe.
 Ọ bụru nta-a bẹ mu meru iya
 g'ọ vụa; mbụ mee;
 i woru mkpukpu, a kpugbaaru

- o shihu ike mebyishia;
 ọ bụru ikpo mkpuma.
- 26 Ọ bụru iya bụ;
 ike bvụ ndu bu iya nụ;
 ẹphe bụru ndu a tūru ẹberebete;
 e meru iphe-iphere kpua phe.
 Ẹphe bya adu g'iphe, a kuru l'opfu;
 g'iphe, rwuru irwu k'òphúú;
 mbu du g'ẹswa,
 furu le mkpotsu ulo,
 anwu chigbushiru lebe adu
 g'o vutaberu l'eli.
- 27 Obenu le gubedua be mube
 Chileke maru aka i no.
 Mu maru teke ibata abata;
 maru teke itugbu atugbu;
 bya amaru giiba-taberu
 hanyihanyi ekpu mu.
- 28 Eshi ophu o bu mube Chileke
 be ibaru hanyihanyi;
 teme beebabee, iipfuru
 mu rwuwa mu nchi;
 be mu e-woru ikokoro mu
 dzube ngu l'imi;
 woru mkpurukpu-igwe mu
 ye ngu lonu g'inya.
 Mu emee ngu g'i shia ophu
 i shiru laphu azu l'eka i shi."

29 "A -bya le gubedua, bu Hezekaya; waa iphe, a-buru ngu iphe-ohubama baa: apha-a be ii-ri iphe, daru eda. O -be apha ozo li ria ophu shi l'ono futa. O -rwua l'apha k'eto iya; ko opfu kpata iphe, i koru iya. Gbaa opfu-vayinu; ria akpuru, e-shi iya nu. 30 Su-a; nwa ndu ono, a-phodu nu lonulo Jiuda be a-gba ogbarabvu l'ime ali; mja mebyi l'eli mgboko; 31 noo kele o nweru nwa ndu a-waa nu le Jierusalemu. Ikpoto ndu phoduru nu e-shi l'ubvu Zayonu. O buru Chipfu, bu Okalibe-Kakota-Ike e-gude g'o phu-beru iya lehu mee g'o du nno.

32 "Oo ya bu; waa iphe, Chipfu pfuru lehu eze ndu Asiriya baa: "O to byadu a-bata le mkpukpu-a; ophu o byadu agba g'o ka mma l'oo apfu l'eka-a. O too gudekpodanu iphe, eegbobutaje onwonye abyakube iya ntse; ophu o byadu ebvuphe iya ose-ogu. 33 Oo uzo, o shiru bya be oo-shi laa. O to byadu abata le mkpukpu owa abata ophu. Nokwa iphe, Chipfu eepfu. 34 Su-a; mu e-gude k'epha mu; me ke Devidi, bu onye-ozu mu gbo-buta mkpukpu-a; dzoo ya." "

³⁵Tòbudu iya bụ; o rwua l'enyashi mbòku ono; ojozi Chipfu tughuepho bya eje l'èka ndu ojogu Asiriya dọru; bya eje egbua ukporo unu umadzu ugbo ukporo l'eto l'unu umadzu labo l'ukporo umadzu iri^e l'ime ndu ojogu ono. E tehushia l'utsu; odzu zeshiwaaw ke baari. ³⁶Noo ya; Senakeribu, bu eze ndu Asiriya tughua; o buru iya alaphu azu. O laphushia azu le Ninive je anodu. ³⁷O be ujiku lanu; o nodu agwa agwa iya, bu Nisuroku; unwu iya, bu Adurameleku; me Shareza je egude ogu-echi gbugbua ya; gbaru lashia ali Araratu. Oo ya bu; Esahadonu, bu nwa iya buru eze nochia enya iya.

Iphe-ememe guderu Hezekaya
(Azá 38:1-8, 21-22; 2Iphe 32:24-26)

20 ¹A nonya iphe-ememe gude Hezekaya; k'ophu bu l'o byawa anwuhu. Onye mpfuchiru Chileke, bu Azaya nwa Emozu bya ejepfu iya je asu iya: Chipfu suru-a: "Dozia ibe ngu ree; kele iibyawa anwuhu; i ti kadu mma."

²Noo ya; Hezekaya bya aghaa iphu l'uzo igbulo pfuru nu Chipfu su: ³Gube Chipfu; nyatanu ge mu bu-be onye gude ire-lanu; me obu mu g'o ha tsoo uzo nkengu; me ge mu gude meberu iphe, du ree l'enya ngu. Hezekaya raa ekwa kpoo pfula pfula.

⁴Tòbudu iya bụ; temanu Azaya ghata oma-unuphu k'echilabo; be Opfu Chipfu kparwutaru iya l'ehu bya asu: ⁵"Laphu azu je akaru Hezekaya, bu onye-ishi ndibe mu le Chipfu, bu Chileke ke nna ngu, bu Dévidi suru-a: 'Mu numawaru epfupfu, i pfuru nu mu; bya ahumawaa enya-mini, shi ngu l'enya. Mu e-me ngu g'i wekorohu. Le mboku k'eto be ii-je leze-ulo Chipfu. ⁶Mu e-yekwafua apha iri l'ise le ndzu ngu. Ozo bu le mu a-nafuta ngu; nafuta mkpukpu-a l'eka eze ndu Asiriya. Mu e-gude k'epha mu; waa k'epha Dévidi ono, bu onye-ozu nkemu ono; gbaaru mkpukpu-a odzori.' "

⁷No iya; Azaya su: "Unu meta iphe oshi figu." Ephe meta iya tufube Hezekaya l'ejo-onwo ono, phokashiru iya l'ehu ono; o wekorohu.

⁸Hezekaya bya ajia Azaya su: "?Bu gunu bu iphe-ohubama, e-goshi le Chipfu e-me-a ge mu wekorohu; teme le mu e-je leze-ulo Chipfu le mboku k'eto?"

⁹Azaya su: "Waa iphe-ohubama, Chipfu e-goshi ngu baa; g'i gude maru le Chipfu e-me-a iphe ono, o pfuru ono. Mbua; ?bu g'ononyo jeru laa l'iphu jeberu ntokpa iri? To ?bu g'o jeru laa azu jerwua ntokpa iri?"

¹⁰Hezekaya su: O dukwa nphe g'ononyo jeru laa l'iphu jeberu ntokpa iri; g'o jechiaro laa azu jeberu ntokpa iri.

¹¹Oo ya bu; onye mpfuchiru Chileke, bu Azaya bya araku Chipfu; Chipfu mee g'ononyo ono, shi jerwuwa ntokpa iri l'ulo-eli Ehazi; tsu-phu azu jeberu ntokpa iri.

^e 19:35 Bu iya bu 185,000 le mbekee.

Ndu ozi, shi Bábilonu

¹²Ọ bụru teke ono bẹ Merodaku-Baladanu; mbụ nwa Baladanu, bụ eze ndu Bábilonu deshiru ẹkwo-ozí nù g'e je anụ Hezekáya; bya eyekwaru iya ya phọ iphe-oma g'e gude bya iya ajiji; kele ọ nūmaru l'iphe shi eme iya; ọ kawaa mma. ¹³Hezekáya nabata ndu ono, e ziru ozi ono; bya egoshi phẹ iphe, nọkota l'ulo-ẹku iya; mbụ goshi phẹ mkpọla-ochaa; yẹ mkpọla-ododo; mẹ manụ, eshi mkpọ; mẹ ngwọgu iya; mẹ iphe, bụkota ẹku iya. Ọ tọ dudu iphe, dụ l'ibe iya; ọzoo iphe, dụ l'alị-eze iya l'ophu, o to goshiduru ndu ono; mbụ Hezekáya.

¹⁴Tọbudu iya bụ; Azáya, onye mpfuchiru Chileke bya ejepfu eze, bụ Hezekáya je ajía ya sụ: “?Bụ awe bẹ ndu ọwa-a shi bya? ?Bụ gūnu bẹ ẹphe pfuru?”

Hezekáya sụ iya: “Ephe shikwa ẹka dụ ẹnya bya. Ephe shi Bábilonu.”

¹⁵Azáya bya ajía ya sụ: “?Bụ gūnu bẹ ẹphe hūmaru l'ibe ngu?”

Hezekáya sụ iya: “Ephe tūkokwaru iphemiphe, dụ l'ibe mu hūma-gbua. Ọ tọ dūkwa iphe, dụ g'ẹku, mu nweru enweru, mu te egoshiduru phẹ.”

¹⁶Noo ya; Azáya bya asụ Hezekáya: “Nūma opfu, shi Chipfu l'onu. ¹⁷Ọ sūru-a: Lẹ mbọku abyawaa teke iphemiphe, dụ l'ulo eze ngu; mẹ iphe ono, nna ngu phẹ setarū dobe; ọ nọ byasū nta-a a-būru iphe, ee-vuta lashia Bábilonu. Ọ tọ dudu m'ophu ee-wophodo. Noo iphe, Chipfu epfu. ¹⁸Tẹme unwu ngu unwoke, bụ ndu a nwutaru ngu bẹ aa-harū kpūkaa; ẹphe eje abūru ndu anọduje eleta ibe eze ndu Bábilonu ẹnya.”

¹⁹Hezekáya sụ iya: “Opfu, ị sūru lẹ Chipfu pfuru dūkwaa ree.” Iphe, Hezekáya gude pfua nno bụ l'ọ rīru sụ: ?ọ kwa lẹ nchị a-dụ-a doo nta-a; mbụ l'ọ tọ byadu ememe nta-a, mu nọkwadu ndzụ-a.

Anwūhu Hezekáya

(2Iphe 32:32-33)

²⁰Iphe ọzo, Hezekáya megbabẹru; mẹ ẹhuka ẹhuka, o mekotaru; mẹkpoo g'o gude tūa okpuru; bya ebvua ọswa-mini, bụ ẹka mini e-shije asọbata l'ime mkpūkpu ono bẹ e dekotaru l'ẹkwo-akọ ndu eze ndu Jiuda. ²¹Ọo ya bụ; Hezekáya nwūhu lapfushia nna iya phẹ. Manáse, bụ nwa iya bya abūru eze nọchia ẹnya iya.

Teke Manáse bụ eze ndu Jiuda

(2Iphe 33:1-20)

21 ¹Manáse bẹ nọwaru apha iri l'ẹbo teke ọ watarū abūru eze. Iphe, ọ nọru l'aba-eze lẹ Jierúsalemū bụru ụkporo apha labọ l'apha iri l'ise. Epha ne iya bụ Hefuziba. ²O mee iphe, dụ ẹji l'ẹnya Chipfu; ẹbyi, ọha ono, Chipfu chifuru l'atatiphu ndu Ízurelū ono shi eme; bẹ yẹbedua mekotakwarupho. ³Eka ono, aagwajẹ iphe ono, nna iya, bụ Hezekáya

mebyishiru ono bẹ o woru kpukwaa; bya edobegbaa ẹnya ẹka aagwajẹ Balu; kpọbe itso Ashera egube ono, Éhabu, shi bọru eze ndu Ízurelu meru. O phozekwarupho kpokpode, nọgbaa l'igwe; bya abakwaaru iya phọ ẹja. ⁴O kpushia ẹnya ẹka aagwajẹ iphe l'eze-ulo Chipfu, bọ iya bọ ẹka ono, Chipfu pfuru sọ: Ọo Jierúsalemu bẹ mu e-me g'ẹpha mu reje ire. ⁵L'oma-unuphu labọ, dọ l'eze-ulo Chipfu ono bẹ ọ kpushiru ẹnya ẹka aagwajẹ kpokpode, nọgbaa l'igwe. ⁶O kporu nwa iya kẹ nwoke ọku gude gwee ẹja. O meru mgbashi; gwọo ọbvụ; bya ejeje l'aji l'ẹka ndu maa; mẹ l'ẹka ndu aphụ ọphulenyà. O meru ẹjo-iphe, parụ ẹka l'ẹnya Chipfu; shi nno kpatsua ya ẹhu-eghu.

⁷O pyiru ntekpe Ashera woru iya je edobe l'eze-ulo Chipfu, bọ ẹka ono, Chipfu sọru Dévidi waa nwa iya, bọ Sólomonu: “Ọo l'eze-ulo-a; mẹ lẹ Jierúsalemu, bọ mkpukpu, mu hotaru l'ipfu ndu Ízurelu l'ophu bẹ mu e-me g'ẹpha mu reje ire jasụ l'ojeje. ⁸Ophu mu ta abyadụ eme gẹ ndu Ízurelu shi l'alì ono, mu nuru nna phẹ ono hata ọkpa lufu alufu ozo; m'ọ -bọru-a l'ẹphe letaru ẹnya emekọta iphe, mu sọru g'ẹphe meje; bya emekọta ekemu ono, Mósisu, bọ onye-ozì mu tọru nọ phẹ ono.” ⁹Ọle ndu Ízurelu ta angaduru nchì. Manásẹ bẹ dusweru phẹ ọzo; k'ophu bọ l'ẹphe meru ẹjo-iphe, ka ọphu ndu ọha ono, Chipfu mebyishiru l'iphu ndu Ízurelu megbabẹru.

¹⁰Noo ya; Chipfu bya e -shi l'onu ndu-ozì iya, bọ ndu mpfuchiru pfua sọ: ¹¹“Eshi ọphu Manásẹ, bọ eze ndu Jiuda mewaru akpamara; bya emewaa ẹjo-ememe, ka ọphu ndu Amọru, bọ ndu vu iya ọzo meru; bya emekwapọ gẹ ndu Jiuda ye ẹka l'agwa nshi; shi nno mee iphe, dọ ẹjì; ¹²bẹ Chipfu, bọ Chileke kẹ Ízurelu sọru-a: mu e-wota ẹjo-iphe bya edoberu ndu Jierúsalemu mẹ ndu Jiuda; mbụ ọdu iya ọphu bọ onye nọmaru iya nọ; nchì agbachaa ya anwirinwa. ¹³Mu e-wota iphe, mu meru ndu Samériya; mẹ iphe, mu meru ndibe Éhabu mee ndu Jierúsalemu. Mu e-hucha ndu Jierúsalemu egube ono, onye asa gbamugbamụ ehuchajẹ iya kpube iya iphu ono. ¹⁴Ndu ọphu phoduru nọ l'okiphe mu ono bẹ mu a-gwọbe; woru phẹ ye l'ẹka ndu ọhogu phẹ; g'a l'wua phẹ alwulwu; kwaa iphe phẹ l'okwata. ¹⁵Iphe, kparụ iya nọ bọru l'ẹphe meru ẹjo-iphe l'ẹnya nkemu; kpatsua mu ẹhu-eghu; e -shi mbọku, nna phẹ shi l'alì Ijiputu lufuta bya asụ ntanụ-a.”

¹⁶Ophu ka nọ bọru lẹ Manásẹ bẹ gbushiru ndu adudu iphe, ẹphe meta-ru; k'ophu bọ lẹ mee ọchi ono tukuru Jierúsalemu l'ophu jikọta shita l'ishi iya ọphuu rwua l'ishi iya ọphuu. Ono je adakpuaru iphe-ẹjì ono, ọ kpataru ndu Jiuda mee; shi nno mee ẹjo-iphe l'ẹnya Chipfu ono.

Anwụhu Manásẹ (2Iphe 33:18-20)

¹⁷Iphe ọzo, Manásẹ megbabẹru; mẹ iphe-ẹjì, o meshiru; bẹ e dekotaru l'ẹkwo-akọ ndu eze ndu Jiuda. ¹⁸Ọo ya bọ; Manásẹ nwụhu lapfushia nna

iya phe; e lia ya le mgbabu ibe iya; mbu le mgbabu Uza. Amonu, bu nwa iya buru eze nochia enya iya.

Teke Amonu bu eze ndu Jiuda

(2Iphe 33:21-25)

¹⁹Amonu be nowaru ukporo apha l'apha labo teke o wataru aburu eze. Iphe, o noru l'aba-eze le Jierusalemu bu apha labo. Epha ne iya bu Meshulemetu nwada Haruzu. Eka ne iya shi bu mkpukpu Jiotuba. ²⁰Amonu meru iphe, du eji lenya Chipfu ge nna iya, bu Manase. ²¹O tsokotaru uzo, nna iya tsoru; mbu lagwa, nna iya baru eja be o bakwarupho eja bya ephozejegbaaru phe. ²²O paru Chipfu, bu Chileke ke nna iya phe haa; jika etso uzo ke Chipfu.

²³Ndu ozi Amonu gbaaru iya ejo-idzu; woru iya gbua l'ibe iya. ²⁴Ndu Jiuda bya eworu ndu ono, gbaru eze, bu Amonu ejo-idzu ono gbushikota. Ephe bya eworu Jiosaya, bu nwa iya mee eze nochia enya iya.

²⁵Iphe ozo, Amonu megbaeru be e dekotaru lekwo-ako ndu eze ndu Jiuda. ²⁶Eka e liru iya bu le mgbabu Uza. Oo ya bu Jiosaya, bu nwa iya buru eze nochia enya iya.

Teke Jiosaya bu eze ndu Jiuda

(2Iphe 34:1-2)

22 ¹Jiosaya be nowaru apha esato teke o wataru aburu eze. Iphe, o noru l'aba-eze le Jierusalemu buru ukporo apha l'apha iri le nanu. Epha ne iya bu Jiedida nwada Adaya. Eka ne iya shi bu le mkpukpu Bozukatu. ²Jiosaya meru iphe, pfuru oto lenya Chipfu. O tsokotaru uzo ochooroke iya, bu Devidi tsoru. O to dudu ophu o mephoru; me nanu.

A humaru ekwo ekemu

(2Iphe 34:8-28)

³O be l'apha, kwe eze, bu Jiosaya apha iri lesato, o wataru aburu eze; o zia onye edeje ekwo, bu Shafanu, bu nwa Azalaya; mbu nwanwa Meshulam g'o jee leze-ulo Chipfu. O ziru iya su: ⁴“Jepfu Hilikaya, bu onye-ishi ndu-uke Chileke; g'o gukota okpoga, e wobataru leze-ulo Chipfu; mbu okpoga, ndu ono, eche nche lonu eze-ulo Chipfu nataru ndu nemadzu.

⁵G'e woru okpoga ono ye leka ndu eleta enya l'ozu ono, eeje leze-ulo Chipfu; mbu g'ephe woru iya nu ndu ono, eje ozi leze-ulo Chipfu g'ephe gude kpukwaa ya; ⁶mbu ndu kapyinta; me ndu akpu ulo; me ndu edo eja ulo. Ephe egudekwa iya pho zua oshi; me mkpuma, a gbakposhiru agbakposhi, ee-gude kpukwaa eze-ulo ono. ⁷O to gbaduru g'a kpa phe ishi g'ephe gude mephua okpoga ono; noo kele ephe bu ndu e gude ire phe eka.”

⁸Hilikaya, bu onye-ishi ndu-uke Chileke pfuaru Shafanu, bu onye edeje ekwo; su: “Mu humakwaru ekwo ekemu leze-ulo Chipfu.” O bya eworu

ekwo ekemu ono nū Shafanu; ọ gūa. ⁹Ọo ya bụ; Shafanu, bụ onye edeje ekwo laphu azụ je akaru eze; sū: “Ndu ozi ngu bẹ wotaakwaru okpoga ọbu, dū l'eze-ulo Chipfu ye l'eka ndu eleta ẹnya l'ozī ono, e je l'ulo Chipfu ono.” ¹⁰Shafanu, bụ onye edeje ekwo bya agbẹ teke ono p̄uaru eze sū: “O nweru ekwo onye uke Chileke, bụ Hilikaya n̄uru mu.” Shafanu bya eworu iya gūa l'iphu eze.

¹¹Eze n̄umaep̄ho iphe, ọ gūtaru l'ekwo ekemu ono; ọ gbajashia uwe yē-be eze. ¹²Ọ bya ekua Hilikaya, bụ onye uke Chileke; m̄ Ahikamu nwa Shafanu; m̄ Akūbo nwa Mayikaya; m̄ Shafanu, bụ onye edeje ekwo; m̄ Asaya, bụ onye-ozī eze sū p̄hẹ: ¹³“Unu je akpataru mu Chipfu ishi l'iswi ẹhu mu; m̄ l'iswi ẹhu ndu-a; waa l'iswi ẹhu ndu Jiuda l'ophu l'opfu iphe-a, a gūfutaru l'ekwo ono, a hūmaru ono. Noo k̄ele oke ẹhu-eghu Chipfu bẹ paakwaru ẹka; n̄odu swiru anyi; k̄ele nna anyi p̄hẹ ta angaduru nchī l'iphe, dū l'ekwo-a; ọphu ẹp̄he emeduru iphe, e deru anyi l'ekwo ekemu ono.”

¹⁴Ọo ya bụ; Hilikaya, bụ onye uke Chileke; m̄ Ahikamu; m̄ Akūbo; m̄ Shafanu; m̄ Asaya jeshia ibe nwan̄yī, bụ onye mp̄fuchiru Chileke, ẹpha iya bụ Huluda. Huluda bẹ bụ nyee Shalumu, nwa Tikuva; mbū nwanwa Hahasu. Shalumu bụ onye eletajẹ uwe ndu-uke Chileke ẹnya. Ẹka o bu bụ lẹ mkp̄k̄p̄u k'ẹbo lẹ Jierúsalem̄u.

¹⁵Nwan̄yī ono sū p̄hẹ: “Waa iphe, Chipfu, bụ Chileke k̄ Ízurel̄u pfuru baa: Unu je ezia onye ziru unu g'unu byapfuta mu l̄-a; ¹⁶l̄ Chipfu s̄uru-a: Mu a-byaakwa ewotaru mkp̄k̄p̄u Jierúsalem̄u; waa ndu bu iya nū ẹjọ iphe-ẹhuka; mbū ẹgube ono, ọ dū l'ekwo ekemu ono, eze ndu Jiuda gūru ono. ¹⁷Eshi ọphu ẹp̄he gw̄oberu mu; kp̄oahaa ùnwù-isensu ọku an̄ agwa; ọ b̄uru iphe, ẹp̄he gude ẹka mee bẹ ẹp̄he gude akpatsu mu ẹhu-eghu; bẹ oke ẹhu-eghu mu a-n̄oduep̄ho ata p̄f̄up̄f̄up̄u g'ọku l'ẹhu ndu ẹka-a; ọphu e tee gbobotadu iya egbobuta. ¹⁸A bya l'ẹhu eze ndu Jiuda l'onwiya, bụ onye ziru unu g'unu bya akpata ishi l'eka Chipfu; unu karū iya l̄ Chipfu, bụ Chileke k̄ Ízurel̄u bẹ s̄uru-a: L̄ k'opfu ono, ì n̄umaru ono; ¹⁹bẹ eshi ọphu iphe ono rwuru ngu l'obu; ì bya ewozeta onwongu alī l'iphu Chipfu teke ono, ì n̄umaru iphe, mu pfuru l̄ k'eka-a; m̄ ndu bu iya nū; mbū k̄ ẹp̄he a-b̄uru mkpurupyata; b̄uru ndu a t̄uru ọnu; mbū i gude k'iphe ono gbajashia uwe ngu; raa ẹkwa l'iphu mu; bẹ mu n̄umawaru iphe, i pfuru. Noo iphe, Chipfu pfuru bụ ono. ²⁰Sū-a; mu e-me g'ì lapfu nna ngu p̄hẹ; e-lia ngu jii. Ẹnya ngu ta abyadū ahūma ẹjọ iphe-ẹhuka ono, mu e-wopfuta mkp̄k̄p̄u ẹka-a ono.”

Ọo ya bụ; ẹp̄he lwa bya ak̄ooru eze ḡe nwan̄yī ono pfuru.

Jiosáya agbaphu ọgbandzu Chipfu azụ

(2Iphe 34:3-7,29-33)

23

¹T̄obudu iya bụ; eze bya ezia; e je ekuk̄oo ndu bụ ọgerenya ndu Jiuda; m̄ k̄e ndu bu l̄ Jierúsalem̄u. ²Eze ȳele unwoke ndu Jiuda

ono g'èphe ha; mę ndu bu lę Jierúsalemü; mę ndu-uke Chileke; mę ndu mpfuchiru Chileke; mękpoo ndu Jiuda l'ophu; ndu upfu mę ndu nta; bya atuko swiru jeshia l'eze-ulo Chipfu. O woru ekwo oğbandzu ono, a humaru l'eze-ulo Chipfu ono guru ye phe lę nchi. ³O bya apfuru lę mgboru itso eze-ulo ono; ephe lę Chipfu gbaa ndzu; o kwee ukwe lę ya a-nodu etso Chipfu; gude obu iya g'o ha; mę ndzu iya g'o ha eme ekemu iya; mę iphe, o suru g'e meje; mę iphe, o toru okpa iya; shi nno eme iphe, oğbandzu ono pfuru, bukwa iya pho bu iphe, e deru l'ekwo oğbandzu ono. Ndu ono tuko zua mgbede lę k'oğbandzu ono.

⁴Noo ya; eze bya ezia Hilikaya, bu onye-ishi ndu-uke Chileke; mę ndu-uke Chileke ophu no-tsoaru Hilikaya; mę ndu eche onu eze-ulo Chipfu nche g'ephe je achishikota ivu, eegudeje abaru Balu eja; mę kę Ashera; mę kę kpokpode l'eze-ulo ono. Oo ya bu; eze je akpo ivu ono oku l'oma egu Kidironu l'azu Jierúsalemü; kpota ntü iya lasha Betelu. ⁵O chishikota ndu ono, ndu eze Jiuda yeru g'ephe kpoje unwu-isensu oku l'eka ono, aagwaje iphe, dugbaa lę mkpukpu Jiuda ono; mę ophu no-pheru Jierúsalemü mgburugburu; mbu ndu ono, akpoje unwu-isensu oku nu Balu; mę enyanwu; mę onwa; mę iphe, bu kpokpode, nonu ono. ⁶O phofu itso Ashera, a kpoberu l'eze-ulo Chipfu; je akpo oku lę nsuda Kidironu l'azu Jierúsalemü; gwee ya nukuru nukuru jeye o buru ntü; kpota ntü iya wushia l'eka eelije unwu-eliphe. ⁷O nwutsushia ulo-ebubu unwoke, agba ukpara, du l'eze-ulo Chipfu, bukwa iya pho bu eka unwanyi, anoduje akpa uwe, eewebeje Ashera.

⁸O bya achitakota ndu-uke, bu ndu shi lę mkpukpu, dugbaa l'alı Jiuda; bya aturwua eka aagwaje iphe; mbu eka ono, ndu ono shi akpoje unwu-isensu oku ono; e -shi lę mkpukpu Geba jeye lę mkpukpu Biye-Sheba. O mebyishia eka aagwaje iphe ono, du l'onu-oguzo Jioshuwa, bu onye-ishi mkpukpu ono, bu ophu du l'ekicha m'i -nodu l'onu-abata mkpukpu ono. ⁹Ndu uke ono, shi egweje ngweja l'eka aagwaje iphe ono te etsojekwa egwe ngweja l'oru-ngweja Chipfu, bu ophu du lę Jierúsalemü; ole ephe etsojeru unwunna phe taa buredi, ekoduru ekoko.

¹⁰O turwua Tofetu, bu eka aagwaje iphe, du lę nsuda unwu Hinomu; k'ophu o too duedu onye a-kpojekwadu nwa iya nwoke; ozo nwa iya nwanyı oku gude gwee eja nu Moleku. ¹¹O wofukota inya, ndu eze Jiuda nuru enyanwu, bu ophu no l'onu eka ono, eeshije abahu l'eze-ulo Chipfu; bya anwuru oku ye l'ugbo-inya, e shi dobekwarupho enyanwu iche; oku kepyashia ya. Eka ephe shi nodu bu l'oma eka ono, du lę mgboru ulo ono, onye eleta ibe eze enya, bu Nétanu-Meleku bu.

¹²O nwutsushia oru-ngweja ono, ndu eze ndu Jiuda kpuru l'ulo-eli Ehazu; nwutsushia oru-ngweja, Manase kpuru l'oma-unuphu labo, du l'eze-ulo Chipfu. O kupyashiru phe l'eka ono; kua ya pyaapya; chita iphriba iya je enwuru ye lę nsuda Kidironu. ¹³Eze turwukota eka aagwaje

iphe, dū l'uzo ɛnyanwu-awawa Jierúsalemū; l'ɛkutara úbvú ɛjo-ememe; mbū ɛka aagwajɛ iphe, Sólomonu kpuru doberu Ashitoretu, bū ɛjo agwa ndu Sayidonu; mɛ Kemoshi, bū ɛjo agwa ndu Mówabu; mɛ Moleku, bū ɛjo agwa ndu Amonu. ¹⁴Jiosáya bya akū-kwoshikōta ntɛkpe, dū l'ɛka ono; gbukwoshia itso Ashera; woru ɔkpū ndu nwuhuru anwuhu kùbe l'ɛka ono.

¹⁵O mebyishichaaru ɔru-ngweja, dū lɛ mkpukpu Bɛtelu; mbū ɛka aagwajɛ iphe, Jierobowamu nwa Nebatu kpuru; mbū onye ono, kpata-rū ndu Ízurelu mee iphe-ɛji ono. ɔru-ngweja; mɛ ɛka aagwajɛ iphe bɛ o nwutsushikotaru. ɔ bya atua ɔku l'ɛka aagwajɛ iphe; tsupyashikota iya; ɔ buru ntɛ; bya anwuru ɔku ye l'itso Ashera. ¹⁶No iya; Jiosáya bya achikaa ɛnya hūma ilu, dughaa l'úbvú ono; o zia; e je avoshiaru iya ɔkpū, dū l'ilu ono; ɔ kpoo ya ɔku l'eli ɔru-ngweja ono; shi nno turwua ya. ɔo ya bū; ɔ vūa; mbū iphe ono, Chipfu shi l'onu onye mpfuchiru iya pfua ono.

¹⁷Noo ya bū; Jiosáya bya ajia sū: “?Bū gūnu bɛ a kpuru ɛgube pho, mu ele ɛnya pho?”

Ndu shi mkpukpu ono sū iya: ɔ kwa ilu onye kɛ Chileke pho, shije alí Jiuda; bya epfua k'iphe-a, i meru ɔru-ngweja Bɛtelu-a.

¹⁸ɔ sū phe: “Unu hakwaa ya; g'ɔ tɔ dukwa onye e-me ɛka l'ɔkpū.” ɔo ya bū; ɛphe parū ɔkpū onye kɛ Chileke ono haa; mɛ k'onye mpfuchiru Chileke ɔphu shi mkpukpu Samériya.

¹⁹ɔ buru gɛ Jiosáya mebyishiru ɛka aagwajɛ iphe, dukota lɛ mkpukpu Bɛtelu bū g'o mebyishikwarupho ɛka aagwajɛ iphe, nogbaa lɛ mkpukpu Samériya; mbū ɔphu ndu eze ndu Ízurelu kpushiru; shi nno kpatsu Chipfu ɛhu-eghu ono. ²⁰ɔ tuko iphe, bū ndu agwajɛ iphe l'ɛka ono, aagwajɛ iphe ono gbushikōta l'eli ɔru-ngweja ono; bya akpoo ɔkpū ndiphe ɔku l'eli ɔru-ngweja ono. E mechaa; ɔ tugbua laphushia azú lɛ Jierúsalemū.

A bɔhaaru ɔbo Ojeghata ɔzo

(2Iphe 35:1-19)

²¹Tɔbudu iya bū; eze bya epfuaru ndu Jiuda l'ophu sū: “Unu bɔoru Chipfu, bū Chileke unu ɔbo Ojeghata ɛgube e deru iya l'ɛkwo ɔgbandzu.”

²²ɔ tɔ dudu ɔbo Ojeghata ɔphu a bɔjewaru g'a bɔru ono. A ta abojeduru iya nno teke ndu-ikpe shi buru ishi l'alí Ízurelu; ɔphu abojeduru iya nno teke ndu eze nɔ l'alí Ízurelu; mɛ teke ndu eze nɔ l'alí Jiuda. ²³ɔ buru l'apha, kwe Jiosáya apha iri l'ɛsato, e -shi teke ɔ wataru aburu eze bɛ a bɔru Chipfu ɔbo Ojeghata ono lɛ Jierúsalemū.

²⁴Iphe ɔzo, Jiosáya meru bū l'ɔ chishikotaru ndu ejeje akpata ishi l'ɛka maa; mɛ ndu mgbashí; tuko iphe, bū agwa; mɛ ɛjo akpamara, dukota lɛ Jierúsalemū; mɛ l'alí ndu Jiuda l'ophu wofukōta. Iphemiphe ono o mekotaru ono mee ɔ vukota mbū iphe, e deru l'ɛkwo ekemu ono, Hilikaya, bū onye uke Chileke hūmaru l'eze-ulo Chipfu ono. ²⁵ɔ tɔ dudu eze ɔzo,

dụ ọ́ ọ́ Jiosáya ọ́ ndu vu iya ọ́zo búru eze; mę ndu ọ́phu, etso iya l'azụ, bú onye gudeje obu iya g'ọ́ ha; mę ndzụ iya g'ọ́ ha; mę ike iya g'ọ́ ha ghaaru Chipfu iphu, bú iya bú g'ọ́ dụ l'ekwo ekemu Mósísu.

²⁶Obenu l'oke ẹ́hu-eghu Chipfu, ata pfupfupfu, o kpukposhiru ndu Jiuda ono; bę ta tú-zetaduru atụ-zeta. Ọ́ búru iphe, kparụ iya nụ bú iphemiphe ono, Manáse megbaberu gude kpatsu iya ẹ́hu-eghu ono. ²⁷Ọ́o ya meru iphe, Chipfu pfuru sụ: “Mu e-wofufua ndu Jiuda l'atatiphu mu ẹ́gube ono, mu wofuru ndu Ízurelu; mu ajịka Jierúsalemu, bú mkpukpu ono, mu hotaru; mę eze-ulo ono, mu sụru l'ọ́o ẹ́ka ẹ́pha mu a-nọ́du ere ire ono.”

Anwụ́hu Jiosáya
(2Iphe 35:20—36:1)

²⁸Iphe ọ́zo, Jiosáya megbaberu bę e dekotaru l'ekwo-akọ́ ndu eze ndu Jiuda.

²⁹Ọ́ búru teke Jiosáya bú eze ono bę onye eze ndu Ijiputu, bú Neko, chí ndu ojọ́gu iya jeshia ẹ́nyimu Yufurétísu ọ́ ọ́ yetarụ eze ndu Asiriya ẹ́ka l'ọ́gu. Eze, bú Jiosáya chíta ndu ojọ́gu nkiya tųgbua jepfushia ya ọ́gu. Eze ndu Ijiputu ono bú Neko humae ya phọ́ bya eworu iya gbua ọ́ mkpukpu Megido. ³⁰Ndu ozi iya shi ọ́ Megido gude ọ́gbọ́-inya palata odzu iya ọ́ Jierúsalemu; bya elia ya l'ilu nkiya. Ndu Jiuda wofuta nwa Jiosáya kę nwoke, ẹ́pha iya bú Jiehowahazu; wụ́a ya manụ́ l'ishi; ọ́ búru eze nọ́chia ẹ́nya nna iya.

Teke Jiehowahazu bú eze ndu Jiuda
(2Iphe 36:2-4)

³¹Jiehowahazu bę nọ́waru ọ́kporo apha l'apha ẹ́to teke ọ́ watarụ́ abụru eze. Iphe, ọ́ nọ́ru l'aba-eze ọ́ Jierúsalemu bú ọ́nwa ẹ́to. ẹ́pha ne iya bú Hamutalu nwada Jieremaya kę mkpukpu Libuna. ³²Jiehowahazu bę meru iphe, dụ́ ẹ́jị ẹ́nya Chipfu ọ́ nna iya oche phę meru. ³³Eze ndu Ijiputu bú Neko tú-chiru iya ọ́ mkporo ọ́ mkpukpu Ribula l'alị́ Hamatu; k'ọ́phu bú l'ọ́ tọ́ nọ́hedu ọ́ Jierúsalemu búru eze. Ọ́ bya atụ-buaru ndu Jiuda g'ẹ́phe pfụ́a mkpọ́la-ọ́chaa, ẹ́rwa iya dụ́ ọ́kporo talęntu ise; waa mkpọ́la-ododo, ẹ́rwa iya dụ́ talęntu lanụ́. ³⁴Ọ́ bya eworu ẹ́liyakimu, bú nwa Jiosáya mee eze l'ọ́zo nna iya, bú Jiosáya. Ọ́ gbanwee ẹ́pha iya gube iya Jiehowakimu. Ọ́o ya bú; o dufu Jiehowahazu je edobe l'alị́ Ijiputu; ọ́ nọ́du l'ẹ́ka ono nwụ́hu. ³⁵Jiehowakimu pfụ́a Eze ndu Ijiputu bú Neko mkpọ́la-ọ́chaa; mę mkpọ́la-ododo ono, ọ́ tú-buru ndu Jiuda ono. O keru ọ́tu nuchaa ndu Jiuda g'ike beru onyemonye; shi nno gbata mkpọ́la-ọ́chaa; waa mkpọ́la-ododo ono.

Teke Jiehowakimu bú eze ndu Jiuda
(2Iphe 36:5-8)

³⁶Jiehowakimu nọ́waru ọ́kporo apha l'apha ise teke ọ́ watarụ́ abụru eze. Iphe, ọ́ nọ́ru l'aba-eze ọ́ Jierúsalemu búru apha iri ọ́ nanụ́. ẹ́pha ne

iya bu Zebida nwada Pedaya ke mkpukpu Ruma. ³⁷Jiehoyakimu meru iphe, du eji lenya Chipfu ge nna iya oche phe g'ephe ha meru.

24 ¹O buru teke ono, Jiehoyakimu bu eze be Nebukadineza, bu iya bu eze ndu Babilonu jeru ogo l'ali ono. Jiehoyakimu nodu iya l'eka apha eto. A nonyaa; o ghachi kwefuahaaru iya ike. ²Chipfu bya zia ndu ojogu o-lwua-ola, shi ali Babilonu; me ke ndu Aramu; me ke ndu Mowabu; me ke ndu Amonu; ephe byapfutashia Jiehoyakimu ogo; mbu g'ephe bya emebyishia Jiuda egube ono, Chipfu shi lonu ndu-ozu iya, bu ndu mpfuchiru iya pfua l'odudu ono. ³Iphe, doru enya bu l'iphe ono, nwukotaru l'ehu ndu Jiuda ono; be bu Chipfu suru go nwua; go shi nno wofu phe l'atatiphu iya l'opfu iphe-eji, Manase megbaberu; mewaro iphemiphe, o meshiru; ⁴mekwapho ke ndu ono, adudu iphe, ephe meru, o gbukotaru; o tukoru Jierusalemu l'opfu gbujia ndu te nwedu iphe, ephe meru egbuji. Ophu o dudu Chipfu ree; go gua nvu l'ono.

⁵Iphe ozo, Jiehoyakimu megbaberu be e dekotaru lekwo-ako ndu eze Jiuda. ⁶Oo ya bu; Jiehoyakimu nwuhu lapfushia nna iya phe. Jiehoyakinu, bu nwa iya buru eze nochia enya iya.

⁷Ophu Eze ndu Ijiputu eshibaedu l'ali iya futabaa; kele eze ndu Babilonu be natakotaru ali, bu k'eze ndu Ijiputu; e -shi le nggele Ijiputu je akpaa lenyimu Yufuretsu.

Teke Jiehoyakinu bu eze ndu Jiuda (2Iphe 36:9-10)

⁸Jiehoyakinu be nowaru apha iri lesato teke o wataru aburu eze. Iphe, o noru laba-eze le Jierusalemu buru onwa eto. Epha ne iya bu Nehushita; nwada Elunatanu ke Jierusalemu. ⁹Jiehoyakinu meru iphe, du eji lenya Chipfu ge nna iya meru.

¹⁰O bya erwua teke ono; ndu-ozu Nebukadineza, bu eze ndu Babilonu wuru byatashia Jierusalemu bya ekepheta mkpukpu ono. ¹¹Nebukadineza l'onwiya bya abyapfuta ndu-ozu iya ono le Jierusalemu l'eka ephe kephetaru iya ono. ¹²Tobudu iya bu; Jiehoyakinu, bu eze ndu Jiuda; me ne iya; me ndu-ozu iya; me ndu-ishi iya; me ndu eleta ibe iya enya tuko woru onwophe nu eze ndu Babilonu.

O buru l'apha, kwe eze ndu Babilonu apha esato, o byaru aburu eze be o kputaru Jiehoyakinu le ndzu. ¹³O woshikota eku, du leze-ulo Chipfu; me k'ulo-eze; bya evutakota ivu ono, Solomonu gude mkpola-ododo mekota, dobe leze-ulo Chipfu; teke ono, o bu eze ndu Izurelu ono. O vutakotaru iya egube ono, Chipfu pfujehawaru opfu iya ono. ¹⁴O kpukota ndu Jierusalemu l'opfu le ndzu lashia ali Babilonu; kputa ndu-ishi; me ndu ojogu; me ndu eme ona; me ndu akpu uzu. Iphe, ephe du bu unu umadzu ugbo ukporo l'ise; o kpua phe. Ophu o dudu onye phoduru nu; gbahaa ndu kachaa aburu ndu ukpa l'ali ono.

^f 24:14 Bu iya bu 10,000 le mbekee.

¹⁵Nebukadineza bya eshi lẹ Jierúsalemú kpwa Jiehoyakinu lẹ ndzụ laa alí Bábilonu; kpwta ne Jiehoyakinu; mę unyomu iya; mę ndu eleta ibe iya ęnya; mę ndu ike dđ l'alí ono. ¹⁶Eze ndu Bábilonu ono kpwtaru ndu ojogu, dđ unu iri l'ęsaa l'ųkporo ndu ojogu iri, bđ ndu ọkphehu dđ; bya aburu ndu maru ęnya ọgu; bya akpwta unu ọmadzu labo l'ọmadzu ųkporo iri, bđ ndu eme ọna; mę ndu l'akpw ọzu. ¹⁷Ọo ya bđ; o wota Matanaya, bđ nwune nna Jiehoyakinu mee eze l'ozo Jiehoyakinu. Ọ gbanwee ępha iya gube iya Zedekaya.

Teke Zedekaya bđ eze ndu Jiuda

(2Iphe 36:11-12; Jier 52:1-3)

¹⁸Zedekaya bę nọwaru ųkporo apha l'apha lanu teke o wataru aburu eze. Iphe, o nọru l'aba-eze lẹ Jierúsalemú buru apha iri lẹ nanu. ępha ne iya bđ Hamutalu nwada Jieremaya kę Libuna. ¹⁹O meru iphe, dđ eji l'ęnya Chipfu gę Jiehoyakimu meru. ²⁰O buru ęhu-ęghu, ęghu Chipfu bę iphe ono gude nwua l'ęhu ndu Jierúsalemú; mę l'ęhu ndu Jiuda; jeye teke o chifuru phe l'atatiphu iya. Zedekaya nọnyaa; bya ekwefuaharu eze ndu Bábilonu ike.

Adada Jierúsalemú

(2Iphe 36:13-21; Jier 39:1-10; 52:3-11)

25 ¹Tobudu iya bđ; o be l'apha, kwe Zedekaya apha tete, o wataru aburu eze; l'abalı k'iri l'onwa iri; eze ndu Bábilonu, bđ Nebukadineza chıta ikpoto ndu ojogu iya; ęphe byatashıa Jierúsalemú. ęphe nọ-pee ya mgburugburu. ęphe kepheta mkpwkpwu ono; bvuphee ya ose-ogu mgburugburu. ²ęphe kepheta mkpwkpwu ono jeye l'apha, kwe eze, bđ Zedekaya apha iri lẹ nanu; e -shi teke o wataru aburu eze. ³O rwua abalı kę tete l'onwa ęno; ęgu-ememe, dđ lẹ mkpwkpwu ono kabaa njọ; k'ophu ndu bu iya nu te nwehedu nri, ęphe e-ri. ⁴O rwua mbọku ono; e tsukpoo igbulo mkpwkpwu ono. O be l'ęnyashi iya; onye eze, bđ Zedekaya yele ndu ojogu l'ophu tsukahı gbalaa. ęka ęphe shiru gbalaa bđ l'onu ọguzo ono, dđ lẹ mgbaka igbulo labo ono, dđ lẹ mgboru mgbabu eze. Teke ono bę ndu ojogu ndu Bábilonu kepheru mkpwkpwu ono mgburugburu. Ọ buru ęka ęphe shiru bđ ọzo nsuda Araba. ⁵Ọle ndu ojogu ndu Bábilonu chipyaberu eze, bđ Zedekaya je egude iya lẹ baswaa alı, dđ lẹ Jieriko. Ndu ojogu iya buhaa ya tsukashıhu. ⁶ęphe kpwa eze, bđ Zedekaya lẹ ndzụ; kpuru iya kpw-pfu eze ndu Bábilonu lẹ mkpwkpwu Ribula, bđ ęka o nọ nmaa ya ikpe. ⁷ęphe gbushia unwu Zedekaya; o nọdu ele phe ęnya; a nọdu egbushi phe. E mechaa bya aswoshia yebedua akpuru-ęnya; gude egbirigba, e meru lonyirubvu tua iya mkporo kpwta lashıa Bábilonu.

Emebyishi Jierúsalemú; mę eze-ulo Chipfu

(Jier 52:12-23)

⁸Ọ bya erwua g'onwa ise dđ l'abalı ęsaa; l'apha, kwe Nebukadineza apha iri lẹ tete, e -shi teke o wataru aburu eze ndu Bábilonu;

Nebuzaradanu, bu onye-ishi ndu ojogu, eche Nebukadineza nche; mbu onye-ozu eze ndu Babilonu ono jeshia Jierusalemu. ⁹O je atya oku l'eze-ulo Chipfu; me l'ulo-eze; me l'ulo, dukota le Jierusalemu; mbu l'ulo ndu oke amadu be o tukotaru oku. ¹⁰Ndu ojogu, onye-ishi ojogu ono, echeje eze nche chitaru je l'eka ono; be tsukposhiru igbulo, e gude kpupheta Jierusalemu mgburugburu. ¹¹Nebuzaradanu, bu onye-ishi ndu ojogu, echeje eze nche ono bya atuko iphe, bu ndu ophu phoduru le mkpukpu ono rwukoo lasha Babilonu; ephe le ndu lapfuru eze ndu Babilonu alapfu; mekpoo ndu phoduru nu g'ephe ha. ¹²Onye-ishi ndu ojogu ono be ndu ophu o haru haa bu ndu ophu kachakpo aburu ndu ukpa l'ali ono; g'ephe jeje ozi l'opfu-vayinu; me l'opfu.

¹³Itso onyirubvu, du l'eze-ulo Chipfu; me ogba-kperekpere; me iphe ono, e shi eyeje mini ono, e gude onyirubvu kpua, du iya nu; be ndu Babilonu kupyashichaaruu akupyashi; vuta onyirubvu ono lasha ali Babilonu. ¹⁴Ephe vutakarupho ite; me iphe, eegudeje ekpo ntu; me iphe, apaje oghu oroku; me gbamugbamuu; waa iphe, bukpo iphe, a kpuru l'onyirubvu, eegudeje eje ozi l'eze-ulo Chipfu; ¹⁵me iphe, aaguje oku; me gbamugbamuu; waa iphemiphe, e mekotaru le mkpola-ododo; me le mkpola-ochaa be onye-ishi ndu ojogu ono vutakotaru.

¹⁶Onyirubvu, lakotaru litso labo ono; me l'iphe ono, e shi eyeje mini ono; me logba-kperekpere ono, buchaa iphe, Solomonu meshiru dobe l'eze-ulo Chipfu; be erwa, du iya nu dakiri atu onu iya. ¹⁷Itso ono be eli iya dugbaa nkwo-eka iri l'esato l'ehu l'ehu. O buru onyirubvu be e gude kpua nchi-itso tukobe l'eli itso ono ephenebo. Nchi-itso ono du nkwo-eka eto eto l'eli; bya enwegbaaruu iphe, du g'ugbu; waa iphe, du g'itorokuma, a kpuchaaruu l'onyirubvu, no-pheru iya mgburugburu. Itso k'ebo; yee iphe ono, du g'ugbu, du iya nu ono be bu iphe lanu yee ophu.

A kpuru ndu-ishi ndu Jiuda le ndzu

(Jier 52:24-27)

¹⁸Noo ya; onye-ishi ndu ojogu ono, bu ndu anoduje eche eze nche ono bya akputa Seraya, bu onye-ishi ndu-uke Chileke le ndzu; kputa Zefanaya, bu onye-uke, etsota Sereya; me umadzu eto, echeje nche l'onu-abata eze-ulo Chipfu. ¹⁹A bya abya le ndu ophu nokwadu le mkpukpu; o bya akputa onye-ishi ndu ojogu; me umadzu ise, shi agbazijeru eze idzu; kputa onye edejeru onye-ishi ndu ojogu ekwo, bu iya bu onye-ishi ndu akputaje ndu eka ono mee phe ephe aburu ndu ojogu; me ukporo umadzu eto, bu unwoke ali ono, a humaru le mkpukpu ono. ²⁰Nebuzaradanu, bu onye-ishi ndu ojogu, anoduje eche eze nche ono tuko g'ephe ha kputa kpupfuta eze ndu Babilonu le mkpukpu Ribula. ²¹O buru le Ribula l'eka ono, du l'ali Hamatu be eze ndu Babilonu no gbushia phe. Noo g'e shi kpua ndu Jiuda le ndzu l'ali phe laa ali ozo bu ono.

Teke Gedalaya bu ọchi-ọha ndu Ízurelu
(*Jier 40:1—41:15*)

²²Nebukadineza, bu eze ndu Bábilonu bya ahota Gedalaya, bu nwa Ahikamu nwa Shafanu g'ọ buru ọchi-ọha; buru onye-ishi ndu ọphu ọphoduru nu l'ali Jiuda. ²³O be ge ndu-ishi ndu ojogu ndu Jiuda g'ephe ha; ephe le ndu nkephe numaru leze ndu Bábilonu ọfutawaru Gedalaya g'ọ buru ọchi-ọha; ephe wu-ọpfa Gedalaya le mkpukpu Mizupa. Ndu byaru nu bu Ishimelu nwa Netanaya; yee Jiohananu nwa Kareya; waa Seraya nwa Tanuhumetu, bu onye Netofa; me Jiazanaya, bu nwa onye Maka; ephe le ndu nkephe. ²⁴Gedalaya bya eribuaru ephe le ndu nkephe ono nte su: "Unu ta tsushi ndu-ishi ndu Bábilonu ebvu. Unu ọdukpoephe l'ali ono jeeru eze ndu Bábilonu ozi g'ọ duru unu le ree."

²⁵No iya; o be l'onwa k'esa l'apha ono; Ishimelu, bu nwa Netanaya, bu nwa Elishama; mbu onye shi l'unuphu ndu eze; chita umadzu iri jeshia mkpukpu Mizupa je egbua Gedalaya; me ndu Jiu; me ndu Bábilonu ono, ephe l'iya nokota le mkpukpu Mizupa ono. ²⁶Iphe ono mee; ndu Jiuda l'ophu; ndu upfu me ndu nta; je akpaa le ndu-ishi ndu ojogu phe; ephe gu-nde ntu-mebvu ndu Bábilonu gbaru lashia ali ndu Ijiputu.

A tufutaru Jiehoyakinu l'ulo-mkporo
(*Jier 52:31-34*)

²⁷O rwua l'apha, kwe Jiehoyakinu, bu eze ndu Jiuda ukporo apha l'apha iri l'esa, e -shi teke a kpu iya le ndu; Evilu-Merodaku, bata l'aba-eze ndu Bábilonu. O buru g'onwa iri lebo du l'ukporo abali l'abali esa; be o tufutaru Jiehoyakinu, bu eze ndu Jiuda ono l'ulo-mkporo. ²⁸O pfuru opfu oma yeru Jiehoyakinu; bya edobe iya l'onodu, kakota ke ndu eze ozo shi, a tukoru ye le ephe kpa le ndu laa ali Bábilonu. ²⁹O buru iya bu le Jiehoyakinu eyefu uwe mkporo iya; bya awata eri nri le teburu eze gbiriri jasu g'ọ no-beru. ³⁰Mbokumboku be eze anu iya okpoga, oo-gudeje eme mkpa iya jeye g'ọ no-beru.